Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

~~88~~
170.
g 56.
SW. 1178 2
CA. 1072

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Medulla aurea in diaſin
tecticam Alexandri iam emendata: et faciliori
diſpoſita ordine: cum multis alijs notabilibus
in priori medulla omiſſa.

36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Epiſtola in regiminum vires modoſqꝫ ſignificandi

Morem legimꝰ profeſſoꝝ fuiſſe veterem (quem poſteri creſcēti/
bus diſciplinis imitati (vt veri habēdi grā. ſi q̇d ab auctoribꝰ
perperam ſcriptum credidiſſent. id emēdare ⁊ corrigē vellent.
nec vel amicis nec p̄ceptoribꝰ parcerēt. modo veritati ſubuenirēt. Sic
Areſtoteles Platonē/ Uarro Lelium/ Caſelliū Sulpitiꝰ/ Hilarium
Hieronymꝰ/ Rurſum Hieronymū Auguſtinꝰ rep̄hendit. Alij quo/
qꝫ permulti legunt̄ quoꝝ ꝯtentiōe ingenue artes ⁊ illuſtrate ſunt creue
rūtqꝫ maxime. Cum itaqꝫ in litterarijs gymnaſijs pleraqꝫ in Alexādꝛ
multiplicataqꝫ ꝯmētaria ⁊ celebrant̄ ⁊ dictant̄. nō minꝰ elegāter dicta
vel paꝝ docte tradita: ſed plane falſa ⁊ viribꝰ regiminū modiſqꝫ ſignifi
cādi obſtipata. Nō potui ſane pati bona ingenia ſic decipi ⁊ turpiter er
rare diutiꝰ opem tum veritati. tum grāmaticis tirūculis ferre volui in
quoꝝ ſinu maxima ſpes ⁊ ſtudioꝝ ratio fouet̄. Sic ergo ſtatui diaſinte
ticam reſtringē Alexādꝛi ſicqꝫ ordinare vt et excellēti iuuenes ingenio
rudeſqꝫ memoria iuſto regimis ordine: vocum ⁊ cōſtructiōis dignitatē
inueniāt q̄ꝫ facillime omni ꝟboꝝ prolixitate inutiliqꝫ argumentoꝝ co/
pia in lōgum ſolatiōis annū abiecta. Multe eñ res parui corpis mei
filioli que rebꝰ magnis anteferūtur. queqꝫ multo p̄clariores cenſentur
Res eteni virtute nō magnitudīe eſtimāde. Quid nam minutiꝰ carbū
culis: quid breuiꝰ adamāte: quid hyacintho magis puſillū. nihil tamē
his p̄cioſiꝰ nobiliuſue offendit̄. Scribit̄ in priapeis poeta laudās tide/
um paruo corpuſculo decoratū: nam tamē maximum: viribuſqꝫ ingen/
tiſſimum. vtilior tideus qui ſi quid credis homero Ingenio pugnax cor
pore paruꝰ erat. Et a Papinio non minꝰ vere q̄ꝫ deſerte dictum Ma/
ior in exiguo regnabat corpe ꝟtus. Quis vnq̄ꝫ librum extulit eo ꝙ ma/
gnus foret ac copioſius: Quis orōnem exiſtimauit verboſam enormē
ve/ et lepidam ⁊ venuſtam: Quis poma ob magnitudinem vbertatem
qꝫ legit vnq̄ꝫ: nemo perhercule vel modice eruditus id acceſſerit Lau/
damus quippe codices diſertos eruditos doctiſſimos concinnatos. hi
magnis anteponuntur voluminibus quibus nulla ineſt eruditio nulla
ne facundia. Caueant igitur bonarum artium ſtudioſi a commentarijs
ſane magis prolixis: argumentoſis ſuaſionibus exhauſtis modis ſigni
ficandi diffuſis. Efficaciam nempe loquendi et lepide. vehementiam/
qꝫ ſcribendi. ⁊ ſincere haud docent. Uidimus enim q̄ꝫ plurimos verbo
rum prolixitati adherentes longius q̄ꝫ latine lingue iuuenes fere om/

ni bonarum litterarum ſtudio. qui nondum eloqui taceo dicere cepe-
runt Proh pudet hec ſcribere magiſqꝫ pudet bonas mentes ſic decipi.
Quid enim per deum immortalem reprimeret adoleſcentem matu-
rum et etate ⁊ ingenio. Non ea breui ſapere et memoria reuoluere que
debite limateqꝫ iam tradita de grammatices preceptis. O quantiloců-
qꝫ ſpacio nectariam illam dulcedinem verborumqꝫ elegantiam oratio
nis ſtructuram. dicendi generum varietatem: ſententiarum tandem
dignitatem inuenirent longiſſimo tempore perditam. Si huius ar-
tis rudimenta accidentium diſtinctionem: partium ordinationem: ve-
ro ac perfecto accentuũ pondere ſingula: quanto clarius quantoue ab-
ſolutius inueſtigarent. Quid plura: noticiam vires regiminum mi-
nus efficiunt grammaticam preſtantiſſimos cernimus viros qui vi-
res regiminis non guſtarunt ¶ Finis grammatices recte loqui recte-
qꝫ ſcribere Auctor eſt Quintilianus quem vis regiminis minime do-
cet. ¶ Regimen orationis vnum aut multiplicatum viribus rerum
non cauſatur Varias enim hec exempla dux aule. tunica Conradi. vas
vini euomunt vires vel modos ſignificandi vnum tamen regimen re-
linquũt. Quid itaqꝫ nos cruciamus. vt virium diuerſarum apicem cõ
ſequamur que nihil facundie nihil eloquentie nobis conferunt. nec de-
niqꝫ quemqꝫ litterario prouocant ſermone. Si etenim vis dicendi in
his alienis a vera grammatices traditione facultatibus lateret Dona
tus Seruius Diomedes Priſcianus Vectoinus ceteriqꝫ huius tra-
ditionis viri et eruditi et eloquentes modorum ſignificandi debilita-
tem haud tacuiſſent qui nihil huius artis dignum pretermiſerunt.
Fugite igitur o preclara ingenia fugite frigidꝰ latet anguis in herba.

¶ Sequitur Figura totius regimis Vocũ.

Figura totius regi minis Vocum.

- Ntūs dupli-citer ponitur in oratione
  - aut regitur et ſic habet ſup-poſita vel,
    - vnū de q̄ due regl'e
      - pͣma vult in-trāſitio
      - ſcd̄a ſepe vo cans ꝟbū
        - ſub quib⁹ comp̄hēditur appoſitio
    - Duo
      - Uel āb̄o p̄po nūtur ꝟbo ⁊ hoc dupl'r
        - Uel ambo ſine cōiunctiōe et ſic ē euocatio, vt ego pau per ludo
        - Uel mediāte ꝯiūctione ⁊ ſic eſt ꝯceptio vt ego ⁊ pau per ludim⁹.
      - Uel alter p̄pō nit̄ ꝟbo alter poſtponit̄ et hoc dupl'r
        - Uel ſine cōiūctione ſic eſt prolepſis. vt grāmatici le-gunt vnus Uirgliū. alius Ouidium.
        - Uel mediāte ꝯiūctiōe ſic eſt zeugma. vt ego ſcribo et Joannes.
  - aut ponitur abſolute ⁊ h̄ dupliciter
    - primo cauſa breuitatis.
    - ſecundo cau ſa relationis

Gtūs regit a ſex partibus

- Primo a noīe ſubſtātiuo De quo vna regula Uel ad ſectiuo De quo quattuoꝛ regule
- Secūdo a ꝓnomīe De quo quattuoꝛ regule
- Tercio a verbo De quo ſex regule.
- Quarto ab aduerbio De q̄ vna reglá quadrimēbris.
- Quinto a ꝑticipio De quo ſex regule ſicut de ꝟbo.
- Sexto hec ꝓpō ten⁹ regit gtm̄ pluralē grecoꝝ more.

Datiu⁹ regit a ſex partib⁹

- Primo a nomine ſubſtantiuo De quo vna regula Uel adiectiuo De quo tres regule.
- Secūdo hoc pronomē idem regit datiuū
- Tercio a ꝟbo De quo tres regule.
- Quarto ab aduerbio de q̄ vna regula trimēbris
- Quinto a ꝑticipio. de quo eedem q̄ de ꝟbo regule
- Sexto he interiectiōes ve ⁊ hei ꝯſtruūtur cū datiuo

Accūs regit a ſex partib⁹

- Primo a nomīe adiectiuo. de quo vna regula
- Secūdo a triplici ꝟbo. primo actiuo de q̄ tres regule. ſecundo neutrali. de quo octo regule Tercio a paſſiuo de quo quinqꝫ regule Et ab iſtis maxime dependet regimen accuſatiui
- Tercio aduerbiū poſitū loco ꝓpōnis regit accm̄.
- Quarto a ꝑticipio. de quo tot regule q̄t de ꝟbo.
- Quinto viginti prepoſitiones regunt inſtrumentaliter accuſatiuū.
- Sexto due interiectiōes cum accuſatiuo cōſtruūtur vt heu et o.

Abltūs regit a ſex partib⁹

- Primo a nomīe ſubſtātiuo. de q̄ quattuoꝛ regule. vel adiectiuo. de quo ſeptē regule confuſe.
- Secundo a pronomine. de quo due regule in regimine genitiui.
- Tercio a ꝟbo. de quo duodecim regule cōfuſe
- Quarto ab aduerbio. de quo vna regula
- Quinto a participio. de quo tot regule quot de ꝟbo
- Sexto quindecim prepoſitiōes inſtrumentaliter regunt ablatiuū ⁊ quattuoꝛ accūm vel abltūm

¶ Secunda pars Alexandri ſcd̄m octo partium orationis ordinem.

Nomē ſbm̄ regit tres caſus
- Primo gtm̄ de quo vna regula.
- Secūdo dtūm de quo vna regula
- Tercio abltūm. de quo quattuor regule

Nomen adiectiuū regit quattuor caſus
- Primo gtm̄ de quo quattuor regule.
- Secūdo datiuū de quo tres regule.
- Tercio accm̄ de quo vna regula.
- Quarto abltūm de quo ſeptē regule cōfuſe

Pronomen regit tres caſus
- Primo gtm̄ de quo quattuor regule
- Secundo datiuū vt idem
- Tercio ablatiuū. de quo due regule in regimine genitiui.

Uerbum regit quinqꝫ caſus
- Primo nominatiuū. de quo due regule. ⁊ quattuor exceptiones
- Secundo gtūm. de quo ſex regule
- Tercio datiuū de quo tres regule
- Quarto accuſatiuū tripliciter. vel ꝟba actiua de quibus tres regule.
- Uel neutralia. de quibus octo regule.
- Uel paſſiua. de quibus quinqꝫ regule.
- Quinto abltūm. de quo duodecim regule ꝯfuſe

Aduerbiū regit improprie tres caſus
- Primo genitiuum. de quo vna regula quadrimembris.
- Secūdo dtm̄ de quo vna regula trimēbris
- Tercio abltūm de quo vna regula

Item participiū regit eoſdem obliquos quos ſuū verbū

Prepō iſtrumēta lit regit duos caſus
- Primo accm̄ quarum ſunt triginta
- Secūdo abltūm quarum ſunt quindecim
- Tercio accuſatiuū vel ablatiuum quarum ſunt quattuor.

Itē due interiectiones conſtruūtur cum datiuo. vt ve ⁊ hei Et due cum accuſatiuo. vt o et heu. Sed heus aduerbium exclamantis ſine caſu conſtruitur. vt dicit Laurentius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Incipit Secūda pars artis grāmatices.

¶ Item Grāmatica ſcdm Priſcianum eſt ſciētia docēs nos recte ſcri-
bere. recte ſcripta. recte intelligere. recte intellecta. recte cōponere. recte
cōpoſita debito modo ꝓnūciare.

¶ Item In hac definitiōe tangūtur quattuoꝛ ſpecies ſeu ꝑtes grāma-
tices. vt oꝛthographia. etymologia. diaſynthetica. et ꝓſodia

¶ Item Oꝛthographia eſt ꝑs grāmatices docens nos recte ſcribere. h
eſt recte ſyllabicare. vt reijcio per duplum ij et non per ſimplum. chriſtꝰ
per ch et non xp. de qua diuerſi et varij ſunt codices. inter q̄s p̄cipuus ē
Ioānes toꝛtelliꝰ ⁊ Dionyſius Neſter

¶ Item Etymologia eſt pars grāmatices docēs nos recte intelligere.
ſcʒ accidentia partium oꝛationis. vt genera declinationes nominum ꝓ
nominum ⁊ participio. Cōiugationes item verboꝛum. vt ptʒ in p̄ma
parte huiꝰ artis

¶ Item Diaſynthetica eſt pars grāmatices docens nos recte compō-
nere dictiones ad inuicem congrue. ⁊ euitare oꝛationes incongruas.
vt ptʒ in hac ſecūda ꝑte

¶ Item Pꝛoſodia que latine tonus dicitur ē pars grāmatices docēs
nos debito modo pronūciare dictiones in pꝛimis medijs ⁊ vltimis ſyl-
labis. de qua in tercia ⁊ quarta ꝑtibꝰ Alexandri.

¶ Diuiſio grāmatices

¶ Item Grāmatica ſcdm Donatum diuiditur in pꝛeceptiuam. per-
miſſiuam. et pꝛohibitiuam. Omnes enim oꝛatiōes ⁊ poetarum ⁊ oꝛa-
toꝛum cōpꝛehendūtur ſub his tribꝰ partibꝰ diuiſiuis.

¶ Item Grāmatica pꝛeceptiua eſt que tractat de oꝛationibꝰ ſimplici-
ter congruis. vt vir albus ioannes currit ⁊c̄. De qua in decem regulis
grāmaticoꝛum.

¶ Item Grāmatica permiſſiua eſt que tractat de oꝛationibꝰ admiſſis
a grāmaticis ratione venuſtatis ⁊ bꝛeuitatis ſermonis aut cōmodita-
tis metri. id eſt de oꝛationibus figuratiue congruis. accipiendo figu-
ram pꝛo oꝛnatu ſermonis. Et ſub hanc cadunt regule oꝛatoꝛum et poe
tarum.

¶ Item Grāmatica pꝛohibitiua eſt que tractat de oꝛationibus incon-
gruis vel pꝛohibitis nobis. Et ſub hanc cadūt impedimēta incongrui
tatis ⁊ figuratiue oꝛationes nobis pꝛohibite. vt alliotheca. antitheſis.
ſolœciſmus cum eoꝛum ſpeciebus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Hic iubet ordo libri vocum regimen reſerari.

¶ Hec eſt Secūda pars grāmatices i qua Alexander determiat de regimie ⁊ cōſtructione vocū Et diuidit in duo capitula. Primum in quinqꝫ partes. ſecundū q̄ quīqꝫ ſunt caſus qui regunt

¶ Item Subiectum hui⁹ Secunde partis eſt pars orōnis referibilis ad aliam ſub forma regimis ⁊ cōſtructionis

¶ Item Cōſtructio et regimē habēt ſe ſicut magis cōmune. ⁊ min⁹ cōmune. vel ſicut ſuperi⁹ ⁊ inferi⁹. Qm̄ vbicūqꝫ eſt regimen ibi eſt cōſtructio. ſed nō ēdiuerſo. vt homo alb⁹. ibi eſt cōſtructio. ſed nō eſt regimen deficit enim pars regēs

Conſtructio tantū fit multis modis.

- Primo inter adiectiuū et ſuū ſubſtantiuū. vt preclarꝫ ingenium: q2 deficit pars regēs.
- Secūdo inter relatiuū ⁊ ſuū antecedēs. vt deus qui. Item eſt cōueniens.
- ¶ Tercio inter interrogatiuū ⁊ ſuum reſponſiuū. vt quem ioānem.
- Quarto inter demonſtratiuū et rem demonſtratam. vt iſte homo.
- Quinto inter v̾bum ⁊ aduerbiū. vt ecce currit.
- Sexto hic. ecce patrem. ecce magiſtrum
- Septimo caſus carēs rectore. vt ſum hāmone. vado tremoniā. venio colonia
- Octauo quādo ablatiui ponūtur in deſignatiōe cōſequētie: vt ſole oriente dies fit.
- Nono. quādo poſteriora ſupina ꝯſtruūtur cum quibuſdam adiectiuis. vt facile dictu. mirabile viſu. et ſi qua ſunt ſimilia.

¶ Item Ad regimen duo cōcurrūt principaliter. vt pars regēs et ꝑs recta. Pars regēs eſt que regit caſum. pars recta eſt q̄ regit. vt eſt pars caſualis. nihil em̄ regit niſi caſus vel aliquid poſitum loco caſus. Hinc tres ꝑtes recte ſcd̄m q̄ tres eedem ⁊ regētes dicunt. caſum item regere pn̄t. vt liber ioānis. Item oēs alie ꝑtes regūt ⁊ non regūtur excepta cōiunctione que nec regit nec regitur Sui em̄ officij eſt cōiungere ⁊ copulare tantum.

¶ De vulgari ſex caſuū.

Der wat doet ſal ſtaen in ntō. vt ioānes ſcribit.
Des een dynck is ſal ſtaen in gtō. vt liber ioānis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Deme een dynck doet ofte gheſchuyt ſal ſtaen in datiuo. vt ſcribo petro librum.
Datmen doet ſal ſtaen in accō. vt percutio petrum
Demen roepet ſal ſtaen in vtō. vt petre veni.
Daermen een dynck mit doet ſal ſtaen in ablatiuo. vt percutio gladio ſcindo cultello.

¶ Tres ſunt diuiſiones verboꝝ

	Tria ſunt ſubſtantiua. vt ſum fio exiſto vel exto
Prima	Quinq₃ vocatiua. vt nūcupoꝛ appelloꝛ nominoꝛ dicoꝛ et vocoꝛ.
	Omnia alia ſunt adiectiua

¶ Item Hec diuiſio valet ad regimen nominatiui a parte anterioꝛi ⁊ poſterioꝛi.

	Perſonale et eſt quod coniugatur per tres diſtinctas perſonas in ſingulari ⁊ in plurali. vt ego ſcribo tu ſcribis. ille ſcribit ⁊c̄. et dicitur a perſona quia exigit perſonam agentem vel patientem
Secunda Omne verbum vel eſt	Imperſonale eſt quod ſolum coniugatur per tercias perſonas in ſingulari tantum. Et eſt duplex vt Actiue vocis ⁊ paſſiue vocis. Actiue vocis eſt quod terminatur in t et teutonizatur per het. vt libet het luſtet. et ſunt viginti tria que patebūt ſuis locis
	Paſſiue vocis eſt quod terminatur in tur. et teutoniſatur per men. vt amatur men lief heft. ⁊ ſunt infinita. quia teſte Priſciano nō eſt verbum adeo abſolutū quin faciat de ſe imperſonale paſſiue vocis

¶ Item Hec ſecūda diuiſio valet ſolum ad regimen nominatiui a parte anterioꝛi. quia ſolum verbum perſonale finiti modi regit nominatiuū ante ſe. vt patebit.

¶ Item Verba in tur ſunt duplicia vel habent nominatiuū ante ſe. et ſic ſunt paſſiua. ⁊ teutonizantur per werden. Vel non habent caſum ante ſe. ⁊ ſic ſunt imperſonalia. Exemplū primi Joannes amatur. Exēplum ſecundi. amatur bertam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Tercia Omne verbum vel eſt

Actiuū ſiue tranſitiuū ⁊ eſt qđ ſignificat actum trāſeuntem in alterum Et eſt duplex. vt actiuū in o et actiuū in or. vt loquor

Neutrale ſiue abſolutum eſt quod ſignificat actum permanentē in ſubſtantia. Et eſt duplex. ſcz in o et in or. vt ſedeo. ſto. curro. gradior

Paſſiuū et quod ſignificat paſſionem extrinſecus illatam vt verberor. Dicitur extrinſecus propter verba ſignificātia paſſionem innatam. vt ſunt video. audio. tango. odoro. ⁊ ſapio.

¶ Item Hec tercia diuiſio valet ad regimen obliquorum. ⁊ eſt pueris diligenter et ſumme notanda. quoniam regimen obliquorum maxime dependet ab ea.

¶ Item Uerbum neutrale eſt duplex. vt neutrale abſolutum ⁊ neutrale actiuū que differunt tripliciter Neutrale actiuū regit accuſatiuū rei inanimate. vt bibo vinum. habet terciam perſonam in paſſiuo. vt bibitur. Facit tria vel quattuor participia. vt a bibo bibens bibitus bibiturus vel bibēdus. Sed neutrale abſolutum. nec regit accuſatiuū nec habet terciam perſonam in paſſiuo. Et tantum duo facit participia. vt ſto. curro ⁊c̄.

¶ De caſibus proprijs et cōmunibus verborum.

¶ Item Duo ſunt caſus proprij v̄boꝝ. vt accuſatiuꝰ ⁊ ablatiuꝰ Accūs enim eſt ꝓprius verborum actiuorum. Ablatiuꝰ vero mediāte prepōne a vel ab eſt ꝓprius v̄boꝝ paſſiuorum

¶ Item Tres ſunt caſus cōmunes omnium verborum ⁊ participiorum. vt datiuꝰ accuſatiuꝰ et ablatiuꝰ temporis. inſtrumēti materie. vl' actionis. Dicūtur cōmunes. quia omnia verba ⁊ participia mūdi pn̄t hos tres caſus regere. vt patebit loco ſuo.

¶ Item Nominatiuꝰ ſolum a verbo perſonali finiti modi regit'. Sz gtūs ꝓprie a nomie ſubſtātiuo appellatiue qualitatis.

¶ Prima pars executiua primi capituli eſt regimen nominatiui.

¶ Item Nominatiuꝰ duobus modis ponitur in oratione Aut enim regitur. vt deus regnat Aut ponitur abſolute. vt ſi deus nobiſcum quis contra nos.

¶ Item Nominatiuꝰ ſolum ab vna parte orationum regitur ſcz verbo perſonali finiti modi.

¶ Item Regimen nti eſt triplex ſcd̄m ꝙ triplex ſit grāmatica. Nam quoddā cadit ſub grāmatica ꝑceptiua Quoddā ſub grāmatica ꝑmiſſiua. Quoddam ſub grāmatica prohibitiua. Quare regimen nti diuiditur in tres partes.

¶ Due regule nti cadentes ſub grāmatica preceptiua.

¶ Prima regula ꝙ omne ṽbum ꝑſonale finiti modi ſiue illud ſit actiuū ſiue paſſiuū ſiue neutrale. regit ntūm añ ſe explicite vl' implicite. vel aliq̇d poſitū loco nti ſub ꝯueniētia numeri ⁊ ꝑſone. Vñ Alexāder

Vult intranſitio rectum ſupponere verbo
De perſonali tamen hoc intellige dici.

De actiuis { Ego ſtudeo. tu ſtudes. ille ſtudet
Nos ſtudem⁹. vos ſtudetis. illi ſtudent
Ego ſtudebam. tu ſtudebas. ille ſtudebat ⁊c̄.

De paſſiuis { Ego doceor. tu doceris. ille docetur
Nos docemur. vos docemini. illi docent
Ego docebar. tu docebaris. vel docebare. ille docebat.

De neutralib⁹ { Ego viuo. tu viuis. ille viuit
Nos viuim⁹. vos viuitis. illi viuūt
Ego vixi. tu vixiſti. ille vixit ⁊c̄.

¶ Item Nota ꝙ oīa ṽba ꝑſonalia finiti modi ꝑme vel ſecūde ꝑſone habent ꝓ ſuppoſitis explicite vel implicite hec quattuor ꝓnomia. ego. tu. nos. ⁊ vos. Sed ꝑſonalia tercie ꝑſone hn̄t oīa nomia ſubſtātiua nti caſus. ⁊ hec quinqꝫ ꝓnomia ꝑmitiua. ille. ipſe. iſte. hic. is

¶ Expoſitio regule

¶ Item Dicit in regula perſonalia ꝓpter ṽba imꝑſonalia q̄ nullū caſum regūt añ ſe. vt curritur in foro. placet ſtudere

¶ Item Dicit finiti modi ꝓpter ṽba infiniti modi. vt ſunt. pn̄s. preteritum ⁊ futurꝫ infinitiui Quoniam illa regūt accūm ante ſe. vt me te illum ſtudere bonum eſt.

¶ Item Quinqꝫ ſunt modi ṽborꝫ quorꝫ quattuor ꝑmi finiti modi. qꝛ faciūt ſuum ṽbum ſignare actionē vel paſſionem ſub certo numero ⁊ ꝑſona. ⁊ hi quattuor modi cōtinent decem ⁊ quinqꝫ tꝑa q̄ ſemꝑ regūt ntīm ante ſe explicite vel implicite. Sed quint⁹ modus dicitur infinitus qꝛ ſit ſine numeris ⁊ ꝑſonis. ⁊ habet tria tꝑa que regūt accūm ante ſe ſi fuerunt ꝑſonalia. vt patebit.

¶ Item Dicit vel aliq̇d poſitum loco nti ꝓpter iſtas ⁊ ſimiles oratio-

nes.orare eſt bonum.ſcribere iuuat ⁊c̃. Quia quinqꝫ modis aliquid po nitur loco nti.vt patebit.

¶ Item Dicitur explicite vel implicite. Primo propter verba prime vel ſecunde perſone in quibus ſuppoſitum ſepe intelligitur. Secundo propter verba excepte actionis.vt ſunt tonat.ningit.pluit.gelat ⁊c̃.in quibus intelligitur deus vel natura. Tercio propter iſta verba hominum .canũt.dicunt laudant.agunt.vocãt.predicant.amant ⁊c̃.in quibus intelligit̃ ille ntũs homines.

¶ Item Dicitur ſub coueniẽti i numeri ⁊ perſone.propter grammaticam permiſſiuã aut ꝓhibitiuã.vt patebit

Quinqꝫ modis ponit̃ aliquid loco nti

- Primo infinitiuꝰ.peccare eſt malum
- Secundo dictio materialiter poſita.vt magiſter eſt nominatiui caſus
- Tercio dictum id ẽ infinitiuꝰ cum accõ ante ſe.vt deum orare eſt ſanctum.
- Quarto attributũ id eſt infinitiuꝰ cum obliquo a parte poſteriori.vt ſeruire deo eſt regnare
- Quinto appellatum id eſt oratio ſuppoſiti et appoſiti ꝙ vel vt precedente.vt ꝙ iuſticia ſeruet̃ eſt bonũ.

¶ Regula elegantiarum

¶ Nꝫ omne appellatum poſſit reſolui in dictum. Et omne dictum in appellatum manente eadem ſententia. Sed nõ eadem elegantia. Quoniam pulchrius loquimur per dictum propter vitandam hanc dictionem ꝙ.vt Nꝫ curatus predicat auditur a populo id eſt curatum predicare auditur a populo. Nꝫ curatus predicauit auditum eſt a populo. id eſt curatum predicaſſe auditum eſt a populo. Nꝫ curatus predicabit auditur a populo id eſt curatum predicatum ire vel predicaturum eſſe auditur a populo.

¶ Secunda regula de nominatiuo recto a parte poſteriori.

¶ Nꝫ tria verba ſubſtãtiua quinqꝫ verba vocatiua. Et omnia alia verba habentia naturam ⁊ vim verbi ſubſtantiui et vocatiui regunt nominatiuũ a parte poſteriori.hoc eſt verba ſubſtantiua regunt nominatiuũ appellatiue qualitatis.vt ego ſum bonus Vocatiua ntũm proprie qualitatis.vt ego vocor ioannes

Sepe vocans verbum ſibi vult apponere rectũ
Et ſubſtantiuũ vel quod ſeruat eorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Exēpla ſunt
- Deus eſt iuſtus. lex eſt iuſta. iudicium eſt iuſtū.
- Ego vocoꝛ ioānes. tu vocaris petrꝰ. ille vocatᷣ paulꝰ.
- Ego ſedeo iuſtus. tu ſedes curuꝰ. ille ſedet manſuetus
- Jeſus reſpondit ei dicēs
- Pan inſtituit calamos ꝑmus cōiungere plures
- Pueri cuſtodiebantᷣ illeſi in camino ignis
- Iſte efficitur. creditᷣ. exiſtimatur. famatur. clamatur reputatur. videtᷣ. inſcribitur. intitulatᷣ. doctꝰ pius ꝛc̄.
- Joannes ſcripſit inuitꝰ mulier moritᷣ inuita.

¶ Item v̾bum dᷣꝛ habere vim verbi ſubſtātiui quādo regit poſt ſe nt̄m appellatiue qualitatis. vt Joānes ſedet iuſtꝰ. i. in ſedendo eſt iuſtꝰ Sed habet vim verbi vocatiui qn̄ regit poſt ſe ntūm ꝓprie qualitatis. vt ego baptizoꝛ ioānes. i. in baptiſando vocoꝛ ioānes.

¶ Item Omnia v̾ba adiectiua ſic capi poſſunt ꝛ reſolui vel ꝑ verbum ſubſtantiuū vel per verbum vocatiuū.

¶ Pro varietate huiꝰ re gule notāde ſunt regule ſex

De natura et cōſtructione verbi ſubſtātiui.

¶ Prima regula quādo poſt v̾bum ſubſtantiuū ſequitᷣ adiectiuū illud ſemper ponatur in ntō ſub cōuenietia trium cum ntō precedente vt populꝰ eſt bonꝰ. gens eſt bona. aīal eſt bonū.

¶ Secūda Qn̄ poſt v̾bum ſubſtantiuū ſequitᷣ nomē ſbm̄ et in vulgari ſonat eyn. nō curando an pertineat ad idem cum ſubſtātiuo precedēte ſemper ponatᷣ in ntō.

Exēpla ſunt
- Petrus ē piſtoꝛ. teuto. peter is eyn becker.
- Joānes eſt aſinꝰ. iohan is een eſel
- Ego ſum homo. ick bin eyn menſche.

¶ Tercia Quando poſt v̾bum ſubſtātiuū ſonat in vulgari. des vel der. requirit poſt ſe genitiuū in cōſtructione et non regimine v̾bum ſbm̄ eſt ſolum regit ntūm.

Exēpla ſunt
- Pes eſt poꝛci. een voet des ſwyns.
- Caput eſt mulieris. eyn houet der vrouwen

¶ Quarta Qn̄ poſt v̾bum ſubſtantiuū ſonat dem vel der req̄rit dtūm poſt ſe ꝛ ſepe duos dtōs in cōſtructione.

Exēpla ſunt
- Multa pax ē iuſto. vrede is dem rechtuerdighē.
- Libꝛi ſunt homibꝰ. boke ſynt den menſchen

¶ Quinta Qn̄ poſt v̾bū ſbm̄ ſequitᷣ ſubſtantiuū tpis. vt annus menſis dies ꝛc̄. illud ponatᷣ in accō vel ablatiuo. quo ad regimē qꝛ omne v̾bum mundi regit accūm tempoꝛis

Exempla — Ego fui hāmone tres annos vel trib⁹ annis.
Ego viſitaui colonie ſex annos vel ſex annis

Sexta Quādo poſt v̄bum ſubſtantiuū ſonat van. Tūc diſtinguendum eſt Aut poſt van ſequitur pars alicui⁹ totius aut ꝓprietas alicuius ſubiecti Tunc illa pars vel proprietas ponatur in gtō vel ablatiuo mediante adiectiuo laudis vel vituperij quo ad cōſtructionem quia talis ablatiuus regitur a nomine ſubſtantiuo. Et hec conſtructio ſatis pulchra.

Exempla —
Joannes eſt magni ingenij vel magno ingenio. van groeten verſtande.
Joſeph erat pulchra facie
Qui ſunt tribulato corde.
Beati qui ſunt mundo corde

De appoſitione.

Item De appoſitiōe determinat in regimine ꝓpt' duas cauſas p̄mo ad denotādum ꝙ v̄bum pſonale finiti modi poſſit regē duos ntōs idē ſignificātes vt aīal homo currit ꝛ ſic ꝯphendit ſub p̄ma regula. Secūdo ad denotandū qḋ verbū ſbm̄ copulat int' ſimiles caſus explicite vel implicite, vt animal homo hoc eſt animal eſt vel ens homo, ꝛ ſic cōprehenditur ſub altera regula

Apponēs duplices ſubſtātiuos ſibi iūges
In caſu ſimili poteritqꝫ genus variari
Tunc illos ad rem ſpectare decebit eandem

Item Appoſitio eſt īmediata aſſociatio duoꝝ ſubſtātiuoꝝ in ſimili caſu poſitoꝝ ad eandem rem ꝑtinētiū. vt magis cōmune p̄cedat ꝛ minus cōmune ſequatur. vt animal homo.

Hec noīa faciunt appōnem —
Primo nomīa animaliū. vt animal homo
Secūdo nomīa piſcium. vt piſcis anguilla
Tercio nomīa arboꝝ. vt arboꝛ pirus
Quarto nomīa herbaꝝ. vt herba vrtica.
Quinto nomīa fructuū. vt fruct⁹ pirum
Sexto nomīa montiū. vt mons tabor.
Septīo noīa regionū ꝛ inſulaꝝ. vrbiū vt vrbs roma
Octauo nomīa lapidū. vt lapis ſilex.
Nono nomīa aquaꝝ. vt fluuius renus
Decimo nomina ſtellarum planetarum. vt planeta venus ꝛc̄.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item hec regula ita datur a Petro helye Quando duo ſubſtantiua
aut plura ad idem pertinentia ſimul in oratione cōcurrunt in eodem ca
ſu collocare debent.

	Regnat deus pater	Et virgo maria.
	Potentia dei patris	Et virginis marie.
Exempla	Sermo deo patri	Et virgini marie.
	Colo deum patrem	Et virginem mariam
	O deus pater	O virgo maria
	Conſeruor a deo patre	Et virgine maria.

¶ Item Duo nomīa ſubſtātiua dupliciter ponūtur in oratione vel ſi-
gnificāt idem ⁊ ſic ſunt eiuſdem caſus per appoſitionem. vt arbor pirus
Uel ſignificāt diuerſa ⁊ ſic alterum erit genitiuꝰ vt liber ioānis. vt pa-
tebit in regimine genitiui.
¶ Item ſubſtātiua ſignificāt idem quādo inter ea intelligitur verbum
ſubſtantiuū vel eiꝰ participium. vt animal homo. hoc ē animal ens ho
mo Significant vero diuerſa quādo verbum ſubſtantiuū vel etiā par-
ticipium non intelligitur non dicimus enim lapis lignum. hoc eſt la-
pis eſt lignum.
¶ Item Appoſitio ⁊ regula Petri helye fit per duo nomina ſubſtanti
ua eiuſdem numeri. ⁊ hoc tripliciter fallit. ¶ Primo quando alterum
ſubſtātiuorum eſt nomen collectiuū. Uirgiliꝰ Unde homines nati du
rum genus. Item Ite mee capelle quoniam felix pecus. Item Tibullꝰ
Ite procul cure durum genꝰ ite labores. ¶ Secūdo quando alterum
eſt pluralis numeri tātum. vt Cicero Tulliola filia delicie noſtre Uir
giliꝰ formoſum paſtor corydon ardebat alexim. Delicias dn̄i ⁊c̄.
¶ Tercio. quādo alterum ſubſtantiuorū eſt totum ⁊ alterum ſue ptes.
vt in euāgelio. Obtulerūt munera aur̄ thus ⁊ myrrham
¶ Item Appoſitio nō eſt oratio vicioſa. vt aliqui volūt. Cōtra nullā
enim regulam peccat. niſi fortaſſis aliquis diceret vicium appoſitionis
eſſe. alterum ſubſtātiuorum exercere officium adiectiui. quod nō eſt vi-
cium. legere ē agere. q2 infinitiuꝰ exercet ibidem officiū nti caſus.

¶ Regule ſuppoſiti et appoſiti ſub grāmatica per-miſſiua ſunt quattuor.

¶ Item Nota q̄ omnis oratio ornata ⁊ perpulchra apud oratores vl
cauſa breuitatis ſermonis vel cōmoditatis metri admittitur a puris
grāmaticis que videtur peccare contra octo regulas grammaticorum.
Hinc a grāmaticis puris oratio permiſſiua nūcupat̄
¶ Item Figura capitur duobus modis Primo pro ornatu ſermonis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

vel cōmoditate metri. ⁊ ſic he quattuor regule ſunt figure. Alio modo
pro vt nulla ratiōe oratio excuſari poſſit. vt ē antitheſis alliotheca cū ea
rum ſpeciebus. ⁊ ſic he orōnes non ſunt figuratiue.

¶ Prima regula ſiue exceptio.

¶ Item Omnis ntūs eſt tercie perſone preter ego nos que prime pſo
ne tu ⁊ vos que ſcūde perſone

¶ Item Euocatio eſt immediata aſſociatio duorum ſuppoſitorum di
uerſarum perſonarum ad verbum prime vel ſecūde perſone quod cōfor
mat ſe cum ſuppoſito euocante quod ſemper eſt prime vel ſecunde perſo
ne. Unde Alexander

Terne perſone generaliter omnis habetur
Rectus. Sed demas pnomia quattuor inde
Iſta vocant rectos ad primā ſiue ſecundam
Pauper ego ludo dum tu diues mediteris
Nos tuti loquimur dum vos timidi taceatis

Exempla ſunt:
- Ego deus tuus viuo
- Ego ipſe ſum videte manus meas.
- Sumus nos omnes licētia deteriores

¶ Item In euocatione prima perſona non euocat ſecūdam. quia ſup-
poſita in euocatione ſignificabūt idem. ſed prima et ſecunda perſona ſi-
gnificāt diuerſa ⁊c̄.

Euocatio ē duplex:
- ¶ Explicita eſt quando perſona euocans et euocata exprimuntur. vt ego Petrus diſputo ⁊ fit quattuor modis per quattuor pronomina ego tu nos vos
- ¶ Implicita eſt quando perſona euocans ſubintelli-gitur. vt ipſe ſolus. ſcribo.

¶ Item Euocatio implicita fit quinqꝫ modis ſcdm cōmunes gram-
maticos. ¶ Primo per adiectiuū comparabile vel denominatiuū. vt
piger ſedeo. egrotus parum dormio. ¶ Secundo per hoc relatiuū qui.
vt Qui natus es de virgine Pater noſter qui es in celis Uenite om-
nes ad me qui concupiſcitis me. ¶ Tercio per adiectiuū diſtributiuū
vt oēs. cunctiquiſqꝫ. vniuerſi ducūtur ad ſciētie cupiditatem. ¶ Quar
to per pronomē ipſe vel idem. vt ſi compraueſco de cunctis ipſe tabeſco.
Ipſi non fecimus nos. ¶ Quinto per participium cuiuſcūqꝫ tempo-
ris. Habentes victum ⁊ amictum his contenti ſumus. Uirgili⁹. Tro
iam diſperſi iactamur gurgite vaſto. huc delati portū intrauim⁹.

Item ſcd̄m barbaros nt̄i in euocatione tripliciter ſunt diuerſoꝝ nume
rorum Primo quādo ſuppoſitū euocatum eſt nomē dignitatis. vt nos
papa mandamꝰ Barbarum eſt em̄ vni rei adiūgere ꝟbum plurale. Se
cūdo quādo eſt nomē collectiuū. vt nos plebs romana petimus. Tercio
quādo eſt nomē diſtributiuū. vt nos vterqꝫ mādamꝰ.

¶ Item Euocatio et conceptio non ſunt orationes vicioſe ſed orato-
rie omne enim vicium preſupponit poſſibilitatem ſed non eſt poſſibile
duo ſuppoſita diuerſarum perſonarum cōuenire in perſona cum verbo
vnius perſone alias contraria eſſent in eodem. Unde nota duplex eſt
diſcōuenientia in accidente. Quedam que non poteſt aliter fieri ſerua-
to eodem ortu orationis. Et hec ſi fit cauſa breuitatis non arguit viciū
ſed ornatum. Qualis eſt in euocatione ⁊ conceptione. Quedam eſt di-
ſcōuenientia que poteſt aliter fieri. vt mater meus ⁊ ſic arguit vicium.
Quare non omnis diſcōuenientia arguit vicium in grāmatica. vt nul
li indocti putant.

¶ Secunda regula ſiue exceptio

Perſonas ſibi diſſimiles conceptio iungit
Ac per et in medio poſitam cōceptio fiet
Si preponatur conceptio nulla paratur

¶ Item Conceptio perſonarum eſt mediata aſſociatio duorum ſuppo
ſitorum diuerſarum perſonarum ad verbū pluralis numeri prime vel
ſecunde perſone quod conformat ſe cum dictione concipiente ⁊ non con
cepta. Et ponit Alexander tria exempla. vt ego ⁊ tu damus. ego ⁊ fra-
ter rogamus. tu ⁊ frater datis ⁊c̄.

¶ Item Dicitur mediata aſſociatio. quoniam ſuppoſita in conceptio
ne ſignificant diuerſa. ſed cōiunctio vult copulare inter diuerſa

¶ Itē Dicitur ad verbum pluralis numeri. quoniam duo ſingularia
copulata ꝑ cōiunctionē copulatiuā equipollēt vni plurali

Exēpla ſunt
- Pater tuus ⁊ ego dolētes querebamꝰ te.
- Tu puerqꝫ tuus egregiam laudem refertis.
- Uirgiliꝰ. Ego ⁊ tu diſputamꝰ
- Tu ⁊ ioannes curritis.

¶ Duo notabilia textus et due que-ſtiones inutiles.

¶ Item Dicitur in textu ſi preponatur cōiunctio ambobus ſuppoſitis
non eſt ibi conceptio ſed euocatio. vt et ego ioannes ſcribo ⁊ non ſcribi-
mus. Quia cōiunctio copulatiua non cōiungit diuerſa niſi ponatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

in medio.

¶ Item Coniunctiones encletice. vt ſunt qꝫ ne ve ſemper debent poni
poſt ambo ſuppoſita quare dicimus incongrue egoqꝫ petrus ſcribimus
Sed diccmus ego petruſqꝫ ſcribimus. Quare poete vt hoc obſeruarēt
viciauerunt metra ſua. Virgilius. Omnia mercurio ſimilis vultum-
qꝫ coloremqꝫ. Qui dicitur verſus hypermeter. vt patebit in tercia pte

¶ Item Conceptio perſonarum eſt duplex. vt directa ⁊ indirecta. Di-
recta eſt quando ambo ſuppoſita ſunt eiuſdem caſus. vt ego et Paulus
diſputamus Indirecta eſt quando ſuppoſita ſunt diuerſorum caſuū. vt
ego cum paulo gaudemꝰ. Unde Alexander.

Per cum ſed nunqꝫ per vel conceptio fiet

Tu mecum iuſte debemus iura tenere

¶ Item Conceptio indirecta ſepius vitatur ⁊ dr̄ per naturam ſuppoſi
ti ⁊ appoſiti ego cum petro gaudeo

¶ Item Conceptio non fit per cōiunctionem diſiūctiuam affirmati-
uam. quia in locutione conceptio redditur vera pro vtriſqꝫ ſuppoſitis.
Sed cōiunctio diſiunctiua reddit locutionem veram pro altera parti-
um Sed bene fit per negatiuam. quia negatio deſtruit verbum pro am
bobus ſuppoſitis. vt neqꝫ ego neqꝫ tu bibimꝰ.

¶ Queritur An conceptio poſſit fieri per vocatiuū. Dico ꝙ iſta que-
ſtio eſt magis curioſa qꝫ̄ neceſſaria ideo dico ꝙ non. Ratio eſt. quia in
conceptione perſona concipiens ⁊ perſona concepta debent reddere ſup
poſitum verbo perſonali et regi a verbo. Sed vocatiuꝰ non reddit ſup-
poſitum. nec regitur a verbo. quia vocatiuꝰ ſemper ponitur abſolute.
Unde floriſta et Greciſta. Tu ſemper quitum debes abſoluere caſum
Quod et probari poſſet aliJs rationibus quas omitto breuitatis cauſa
queſtio enim eſt inutilis. Unde Alexander.

Sed non per quintum fiet conceptio caſum

Si quintus deſit. tu petre tuiqꝫ rogate

Cūqꝫ tuis ſociJs orate ſacer dionyſi

¶ Queritur. Utrum conceptio fiat per duas tercias perſonas. Dico
ꝙ non. patet primo per conceptionis diffinitionem. in qua dicitur ꝙ
ſuppoſita erunt diuerſarum perſonarum. Secūdo probatur. quia hec
oratio eſt congrua per regulam. ꝙ duo ſingularia copulata per cōiun-
ctionem et equipollent vni plurali. vt Dominus ſeruuſqꝫ precantur.
Unde Alexander.

Pluribus eſt tanq̄z ſententia certa q̄ inter
Perſonas poſſit fieri conceptio ternas

¶ Item cōceptio probatur non viciosa eadem ratione qua ⁊ euocatio.

¶ De conceptione generum

¶ Item Conceptio generum eſt mediata aſſociatio duorum ſubſtantiuorum diuerſorum generum ad adiectiuū pluralis numeri quod cōformat ſe in genere cum concipiente ⁊ non cōcepto. Unde maſculinum recipit femininum ⁊ neutrum ⁊ non ediuerſo. Et ponit Alexander tria exempla.

Ut
- Hic vir ⁊ vxor ſunt iuncti thoro.
- Bos et iumentum ſunt ligati ad preſepe.
- Leges ⁊ plebicita ſunt coacte per vim

¶ Hic nota q̄ conceptio gener̄ minus incidentaliter hic ponatur. hic em̄ fit mentio de nt̄o recto a verbo Cōceptio generum vero videtur peccare contra primam regulam. Sed fit eodem modo quo et cōceptio perſonarum ab oratorib⁹ Hinc Alexander

Ut perſonarum generum conceptio fiet
Adiectiua tenet generis conceptio. maſq̃z
Femineū recipit et neutrū. nec retrouerte

Exempla
- Julian⁹ apoſtata occidit ſanctos patrem ⁊ matrem donati.
- Queſiuit mihi q̄z pridē pater ⁊ mater mortui eſſent.
- Mulciberi capti marſq̃z venuſq̃z dolis id eſt dolis fabri iouis.
- Joannes et katherina ſunt albi.
- Berta ⁊ animal ſunt albe

¶ Item Cōceptio gener̄ ſolum fit p̄ ſubſtātiua res animatas ſcantia. quia inter res inanimatas nō fit conceptio regulam indifferētie. Un̄ nota regulam indifferētie Qz ad ſubſtātiua inter que nō eſt ſexus nec videtur eſſe ſexus debet ſequi adiectiuū vel relatiuū neutri generis. Ratio regule eſt. quia neutrum genus ſignificantius ⁊ ſuauius ſonat. etiam eſt genus indifferentie hoc eſt cōnotat proprietatem adiectiui in eſſe vtriq̃z ſubſtantiuorum. vt panis ⁊ vinum ſunt bona. vt Uirga tua et baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Et licet Alexander dicat. Leges ⁊ plebiſcita ſunt coacte per vim hoc cepit ex Lucano in primo qui dicit. Leges et plebiſcita ſunt cuacto ⁊ non coacte, vtitur hanc licentia ſua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Conceptio generum ē duplex

Explicita quãdo ambo ſubſtãtiua exprimũtur. vt io-annes ⁊ berta ſunt albi.

Implicita qñ ambo ſubſtãtiua exprimunt᷑ vno adie-ctiuo qḋ fit quinqꝫ modis

Primo per adiectiuũ diſtributiuũ. vt vterqꝫ iacet p-nus Loquẽdo de petro ⁊ helena. Sed loquẽdo de pe-tro ⁊ ioãne eſt ſimplr̄ cõgrua.

Secundo per nomina particularitatem ſignifican-tia. vt aliquis noſtrum legat Si alloquar mares et feminas.

Tercio per pronomia demõſtratiua. vt hi ſunt albi de monſtratis mare ⁊ femina.

Quarto per q̄ſitiua. vt vter hoꝝ eſt mas.

Quinto per adiectiua infinita. vt qui crediderit ⁊ ba ptiſat⁹ fuerit ſalu⁹ erit. Quicũqꝫ vult ſalu⁹ eſſe opus eſt ⁊c̄. Vñ Alexãder

Hoc etiam ſepe facies in diſtribuente
Pronus vterqꝫ iacet de paride dic helenaqꝫ

¶ Tercia regula ſiue exceptio

Diſſũgit regimen qḋ iunxerat ante prolepſis
Hi metuũt alius dños aliuſqꝫ magiſtros

¶ Item plepſis eſt preacceptio alicui⁹ totius grãmaticalis cum v̄bo qḋ poſtea per ptes grãmaticales grãmaticalit᷑ diuidit᷑, ſub diſcõuenien-tia numeri ⁊ pſone vel vtriuſqꝫ ſimul

¶ Item Totum grãmaticum eſt ps caſualis pluralis numeri aut col lectiuũ ſingularis numeri. hoc eſt ſuppoſitũ plurale.

¶ Item ptes grãmaticales ſunt ptes toti⁹ grãmatici. i. ſuppoſita ſin-gularis numeri exprimẽtes naturam toti⁹ grãmatici. vt homĩes. totũ grãmaticum. cui⁹ partes ali⁹ et alius.

¶ Prolepſis

¶ Item Prolepſis nõ eſt oratio vitioſa. ptes eñ grãmatice nõ ad ver-bum expreſſum ſed intellectũ breuitatis cauſa referuntur. vt ſcholaſtici diſputãt. vn⁹ logice. ali⁹ grãmatice ſcꝫ diſputat

¶ De prolepſi per adiectiuũ.

¶ Item Nota ꝙ plepſis etiã fit reſpectu adiectiui ſub diſcõuenientia generis numeri vel vtriuſqꝫ que non ad propoſitũ cum hic ſolũ agat᷑ de ntõ recto a v̄bo. tñ minus principaliter introduci poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Hinc addunt in diffinitione prolepſis cum verbo vel adiectiuo ⁊c̄. vt vi dit duos angelos. vnum ad caput. alium ad pedes

¶ Item Dic vt hi duo filij mei ſedeant. vnꝰ a dextris. alius a ſiniſtris. Hec ſcriptura Uirgilius. Co̅ueniemꝰ ambo tu calamos inflare leues ego dicere verſus. In quibus diſco̅uenientia numeri inter adiectiuū et ſuum ſubſtantiuū.

Prolepſis eſt duplex:
- ¶ Explicita quando totum ⁊ partes exprimu̅tur. vt hi currunt in ſtadio. vnus ſenſim alius velociter.
- ¶ Implicita eſt quando totum vel partes vel ambo ſimul intelliguntur. Terentius. Curemus equam vtercꝫ partem id eſt tu vnam partem. ego alteram.

¶ Quarta regula ſiue exceptio

At quod propoſuit extra ſumendo reducit
Hi properant et ego tu ludis et ille ſedendo:

¶ Item Zeugma eſt mediata reductio verbi prius congrue conſtru‑ cti. ad caſum extra captum ſub diſco̅uenientia numeri ⁊ perſone. vt he brei ſunt et ego.

¶ Item Zeugma non eſt oratio vitioſa Suppoſitum enim extra cap tum non refertur ad verbum expreſſum ſed ſub intellectum cauſa bre‑ uitatis ſermonis. Idem quippe verbum incongrue repetitur in eadem oratione cum vnius et eiuſdem ſit inutilis repetitio. vt hebrei ſunt et ego ſum.

¶ Item Zeugma et ꝯceptio faciunt eandem ſententiam licet non eun dem ornatum. vt ego ⁊ Joannes ſcribo. hoc eſt ego ſcribo et ioannes Jo annes et berta ſunt probi. hoc eſt ioannes eſt probus ⁊ berta

¶ De zeugmate per adiectiuū.

¶ Item Nota zeugma etiam fit per adiectiuū ſub diſco̅uenientia ge‑ neris vel numeri vel vtriuſqꝫ ſimul. De quo hic etiam determinatur li‑ cet minus principaliter. agitur enim hic tantum de regimine nomina‑ tiui. vt ſanus eſt pater ⁊ mater Joannes eſt albus ⁊ berta

¶ Item In zeugmate verbum vel adiectiuum ſcd̅m conſtructionem ſemper ponitur in medio ſuppoſitorum vel ſubſtantiuorum licet ſcd̅m ſitum poſſit poni in principio vel fine.

¶ Hinc cauſatur triplex zeugma.

Zeugma tres habet ſpecies.

¶ Protozeugma eſt quādo verbum vel adiectiuū po‑
nit̄ in principio orationis ſcd̄m ſitū licet ſemꝑ pona‑
tur in medio ſcd̄m conſtructionem. Exemplum de
verbo. diſputant ſocij mei ꝛ ego. Scriptura. quando
orabas tu. ꝛ nurus mea. ſacra obtuli. De adiectiuo. ſa‑
nus eſt puer ꝛ filia.

¶ Merozeugma eſt quando verbum vel adiectiuū
ponitur in medio ſcd̄m ſitum et cōſtructionē. vt ſcho‑
laſtici diſputāt ꝛ ego Petrus infirm⁹ ꝛ ego.

¶ Hypozeugma eſt quando verbum vel adiectiuū
ponitur in fine ſcd̄m ſitum non autem ſcd̄m conſtru‑
ctionem. vt ſcholaſtici ꝛ ego diſputo Theodericus et
berta eſt ſana.

¶ Item Nota ꝙ in protozeugmate ꝛ hypozeugmate verbum vel ad‑
iectiuū ſemper cōueniet in accidentib⁹ cum proximo ſuppoſito vel ſub‑
ſtantiuo. vt dicim⁹ Joannes ꝛ berta eſt ſana ꝛ non ſanus. Quod fallit
duobus modis. Primo quando fit comparatio per ſicut quaſi vt ꝛc̄. vt
ego ſicut fenum arui. montes ſicut cera fluxerūt. anima mea ſicut paſſer
erepta eſt. Terentius. Talem filium nulla niſi tu pareret. Scriptura
Nos quaſi ſenes. leuiores pugne curſum recipimus. Secundo fallit
quando fit per aduerbium cōparandi. vt ego melius q̄ꝫ tu ſcripſiſſem li‑
brum ꝛ non ſcripſiſſes.

¶ Una eſt regula maxima ſuppoſiti et appoſiti ſub grāmatica prohibitiua.

¶ Regula

¶ Suppoſitum quandoqꝫ regitur a verbo ſub diſcōuenientia rectitu‑
dinis figurate per antitheſim vt. Urbem eſt veſtra quam ſtatuo. ibi an‑
tecedens vrbem reddit ſuppoſitum et ponitur loco nominatiui. Unde
Floriſta. Antitheſis caſum demit ponens alienum Urbem quam ſta‑
tuo ſimul omnis qui venit ad me. per talem diſce quodcumqꝫ cadens
variare.

¶ Item Antitheſis proprie capta eſt quando caſus ponitur pro caſu.
vt Urbem quā ſtatuo veſtra eſt ſubducite naues. Sed generaliter cap‑
ta fit quando vnum accidens ponitur pro alio. vt genus pro genere. nu‑
merus pro numero. caſus pro caſu. temp⁹ pro tempore ꝛc.

¶ Item ſub iſta figura ponūtur omnia impedimēta incongruitatis ꝛ
nobis prohibita. Tamē in quibus eſt breuiloquium. vel que cadūt ſub
regulis oratorum excuſari poſſunt per grāmaticā permiſſiuā.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Exempla que cadūt ſub hac regula.

Jeſum quem queritis non eſt hic
Sermonem quem vos audiſtis non eſt meus.
Lapidem quem reprobauerūt edificātes hic fact⁹ eſt ꝛc̄.
O aqua benedic dn̄o que ſup̄ celos extat.
Uirgili⁹ Urbem q̄ꝫ ſtatuo veſtra eſt ſubducite naues.
Terenti⁹. Eunuchum quē dediſtis nobis q̄s turbas fecit

¶ Item ſub antitheſi videnť cōprehēdi tres regule de natura ſuppoſiti ꝛ appoſiti. Que tamē ſi debite ſumanť non cadūt ſub hac regula. Sꝫ poti⁹ prima eſt oratoria. alie due poetice q̄re dicta exēpla poti⁹ oratoria q̄ꝫ vitioſa ſi relatiuū precōſtruať ſuo an̄cedenti.

¶ Prima regula que eſt oratoria.

¶ Prima regula oratorum de diſcōuenientia ſuppoſiti ꝛ appoſiti. Quādocumqꝫ relatiuū cum ſuo antecedente verbo preponitur tunc illud antecedens perpulchre in caſu cum relatiuo concordat licet cum appoſito diſcordet.

¶ Item hāc regulam ꝑpulchram ꝛ elegātem nō ſolum ſacre pagine. poetaꝝ oratorum priſcoꝝ exempla probāt. verūetiam nouiſſimi in lingua latina peritiſſimi

Exempla ſunt
- Quē ego decollaui ipſe ſurrexit a mortuis.
- Scriptū. ppl'o vt placerēt q̄s feci fabulas — Comic⁹
- Cecidere manu quas legeret herbas — Ouidi⁹
- Timeo ne q̄s porrexeri cibos venena fiāt — Quītilia⁹
- Quas ad me dediſti lr̄as fuere iocūdiſſime

¶ Item hic tamē nota quādo relatiuū in his p̄cedit an̄cedēs orō̄ perpulchra eſt. Quando vero ſequiť antitheſis. i. prohibita. vt quam vrbē ſtatuo illa veſtra eſt.

¶ Secūda regula que eſt poetica. qꝫ ſuppoſitū nomīs collectiui p̄t ſeq̄ appoſitum ſingulare aut plurale rōne collectionis aut cōgregationis pluriū ſub forma vnius.

Ut
- Plurima turba ſtrauerūt veſtimēta
- Omnis iſrael plangebūt eum — Scriptura
- Pars gladios ſtringunt — Uirgilius

¶ Tercia regula que etiā poetica Qꝫ ad nomē deſtributiuū aut partitiuū ſequiť appoſitum ſingulare aut plurale rōne pluralitatis

Terentius — Uterqꝫ exempla in te cadent.
Ouidius. — Utraqꝫ formoſe me iudice ſunt venerāde

¶ De abſolutione nt̄i et alioꝝ caſuū

¶ Poſtq̄ꝫ determiatū ē de regimīe nt̄i hic de ei⁹ abſolutiōe. Un̄ Alexā.

Inuenies rectū quādoqꝫ regēte ſolutum

¶ Regula Ntūs quandoqꝫ ponitur in oratione ſine regente expreſſo. id eſt ſine verbo perſonali. vt Gloria tibi domine Pax vobis. Dominus vobiſcum.

¶ Item licet in dictis exemplis ntūs nō regat explicite. tn̄ implicite. id eſt per ꝟbū ꝑſonale intellectū. qd̄ poteſt fieri Ut

Multotiēs verbū ſubſtantiuū petis extra

¶ Item abſolutio ꝛ carētia caſus differūt. Abſolutio eñ. quādo caſus nō regit̄ explicite ſed implicite. Carētia vero qn̄ caſus nō regitur explicite vel implicite. ſed ponit̄ loco aduerbij. vt patebit loco ſuo

Ntūs ponitur abſolute dupliciter
- Primo cauſa breuitatis. vt Bona dies Pax huic domui Gloria tibi domine Unū duo tria ꝛc̄.
- Secundo cauſa relationis. vt ſanctus Petrus ipſe fuit primus ſummꝰ pontifex
- ¶ Item More antiquoꝝ reperit̄ adhuc ntūs abſolute poſitꝰ loco ablti poſiti in deſignatiōe cōſequētie. vt in hymno Luſtra ſex qui iam peracta tempꝰ implens id eſt ſex luſtris peractis.

¶ Item cuiꝰ humilitatem dominus reſpiciens virgo concepit id ē domino reſpiciente.

¶ Item audita hec precenia id eſt auditis preconijs.

¶ Abſolutio fit duobꝰ modis ꝑ omnes caſus

Cauſa breuitatis Exemplum ꝛc
- Ntō. bona dies. bonum veſper. mirabile dictu.
- Gtō. vt poſt natiuitatis. paſche. ꝛ intelligit̄ feſtū.
- Dtō. vt pax vobis. dn̄s vobiſcū. gloria patri
- Accō. vt ecce patrē. dij veſtram fidem
- Ablatiuo. vt quibus partibꝰ conſtat oratio perfecta. Reſpondetur duabꝰ. vt nomie ꝛ ꝟbo. ibi in reſponſo tres ablti ponūtur abſolute

Cauſa certe relatiōis ꝛc
- Vocatiuo ſcd̄m Greciſtam et Floriſtam ſemper ponitur abſolute
- Ntō. vt virga tua ꝛ baculꝰ tuus ipſa me cōſo. ꝛc̄.
- Gtō. vt in purgatorio degentiū miſereor eoꝝ.
- Datiuo. vt habitantibꝰ in regione vmbre mortis lux orta eſt eis.
- Accō. vt ver ꝛ eſtatem tu plaſmaſti ea.
- Abltō. vt ſummo bono fruendū eſt ipſo.

¶ Item he quattuor dictiones. ecce. en. o. hem conſtruūtur cum nominatiuo aut accō. vt ecce magiſter. vel ecce magiſtrū. tamē in ſoluta ora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

tione fraquētius ↄſtruūtur cum ntō. vt ecce ancilla dñi. ecce agn⁹ dei. ecce lignum crucis. De en. vt En priam⁹ ſunt hic etiam ſua p̄mia laudi. De o. O beat⁹ part⁹ ille. De hem. ſepe apud comicos loco en. Hem he⸗rus loquitur. Unde Alexāder

Ecce tibi rectū quartūve ſolet dare caſum.

¶ Secunda pars primi capituli eſt de regi⸗mine genitiui.

¶ Item viſo qua parte regatur ntūs. hic quibus partib⁹ regatur geni tiu⁹ perſcrutabimur.

¶ Item ĝtūs capiť tripl'r. vt actiue. paſſiue ⁊ poſſeſſiue. Actiue vt ꝓuidentia dei qui ꝓuidet. Paſſiue. vt timor dei. i. de⁹ timeť. Poſſeſſiue vt regnū dei. i. qđ de⁹ poſſidet. Hinc orō in qua poniť ĝtūs ſepe eſt amphi⸗bologica. i. ambigua, ⁊ dubioſa

Amphibologica p̄ ĝtm̄ fit quatuor modis:

- Primo qñ regiť a nomib⁹ ꝟbalib⁹. vt amor ioānis. amor dei. ꝑcat em̄ ioānem vel deū amare vel amari
- ¶ Secūdo qñ ĝtūs regiť a diuerſis exemplis. i. ſub⸗ſtātiuis. vt liber petri. bucolica ꝟgilij. i. bucolica poſ⸗ſeſſa aut cōpoſita a virgilio.
- ¶ Tercio qñ infinitiu⁹ poniť inter diuerſos ĝtōs vt eſt ioānis. miſerē pauli. Iuxta dictū Priſciani. ifini⸗tiu⁹ poſitus inter ſil'es caſus p̄t cū vtroq; cōſtrui
- ¶ Quarto qñ ĝtūs in eadem orōne regiť aut nō regi tur. ſed ↄſtruiť. recordor dauētrie. i. recordor illi⁹ op⸗pidi. vel in dauētria recordor alicui⁹ rei

Ĝtūs regiť a ſex partib⁹:

- Primo a nomīe aut ſubſtātiuo aut adiectiuo. vt liber petri. fortiſſimus hoim
- Secūdo a ꝓnomīe vt tu medice fidei
- Tercio a ꝟbo. vt miſereor tui
- Quarto ab aduerbio. vt interea temporis
- Quinto a pticipio. vt doct⁹ pile.
- Sexto a ꝑpoſitione. vt tenus crurum.
- Et hoc more grecoꝝ tantum. Uñ Alexāder.

Eſt obliquoꝝ regimen qđ ſcire laboras
In primis regimen qđ fit ꝑ nomia / poſt hec
Quod ſit ꝑ verba / de hinc qđ fit ꝑ cetera dicā,

¶ De ſubſtantiuis regentibus gtūm ſufficit vna regula generalis. que eſt

¶ Omia noīa ſubſtātiua appellatiua pn̄t regē gtūm ſibi ꝓporcionatum per ſextā regulā grāmaticoꝝ. vt liber petri. pes porci

¶ Itē hui⁹ regule Alexāder ponit decē ꝛ ſeptē exēpla penes alium modum ſcādi ꝛ loquēdi Que ↄtinent his verſib⁹

Poſſes: pars: totum ſubiectum cum proprioqꝫ:
Contentum: tempus: prelatio cum famulatu:
Proximitas contrarietas genus his ſociatur
Efficiens forma tum finis: materitatum
Adde relatiuū flos florum virgo maria.
Etatem precium menſuratumqꝫ figurans.
Dicta regunt caſum ſexte norme gtūm.

¶ Item Primum exemplum

¶ Noīa ſubſtātiua ſcātia rem poſſeſſam regūt gtūm poſſeſſoris

Exēpla ſunt:
- Liber petri
- Tunica ioannis
- Capitium petri.
- Ager pauli
- Domus theoderici
- Predium nicolai
- Uacca berte
- Aula ducis
- Equus henrici. Un̄ Alexāder.

Nomē ſignificās poſſeſſum da genitiuo

¶ Item hec regula eſt cōuerſiua. nomē ſubſtantiuū enim ſcās poſſeſſorem regit gtūm rei poſſeſſe.

Ut:

Dux aule	vir capitū
Berta vacce	agricola agri
homo dom⁹	caſa villici.

¶ Item ab hac regula excipiūtur hi quinqꝫ gti mei. tui. ſui. noſtri ꝛ veſtri. quia ſcd̄m Laurētium. primitiue id eſt paſſiue capiūtur. vt patuit in declinatione pronominū. vt liber meus. i. liber quem poſſideo. dom⁹ mea domus orationis vocabitur. nō autem domus mei. ſi em̄ diceretur domus mei ſignificaret domum quam alij de me haberēt quare nō capitur poſſeſſiue hoc eſt actiue ſed paſſiue

¶ Item Nota pulcrum. ꝙ ſm̄ Priſcianū in orōnib⁹ in quib⁹ nomen regit gtm̄ poteſt intelligi verbū ſubſtantiuū non ex neceſſitate regiminis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

ſed neceſſitate ꝑfectionis ſentētie. vt liber wilhelmi. i. liber ē wilhelmi
¶ Secūdum exemplum nomē ſbm̄ ſcās partem vel integralē vel eēntialem. vel multitudīs regit gtm̄ toti⁹. vt caput ioānis. naſus petri. os pauli. ceſaries ꝛ͛gis. ceruix puelle. vmbilic⁹ mulieris.
¶ Terciū exemplum. nomē ſbm̄ ſcās ꝓprietatē. i. formam accidentalem regit gtm̄ ſubiecti. i. in quo eſt ꝓpetas. vt macies faciei. pallor faciei. rubor faciei. albedo parietis. ſciētia petri. virt⁹ petri. prudentia petri aſtucia iuuenis. ꝛ his ſimilia
¶ Item hec duplicia exempla cōuertūtur qꝛ ſicut pars regit totum ita ecōtrario totum regit partem ſ꜀ mediāte adiectiuo laudis vel vituperij vt caput ioānis cōuerte ſic Joānes eſt magni capitis
¶ Item ſicut ꝓprietas regit ſubiectū ita ediuerſo ſubiectum ꝓprietatē ſed mediante adiectiuo laudis vel vituperij. vt ſciētia petri cōuerte ſic petrus magne ſcientie.
¶ Item hec duplicia exempla ſunt ſatis pulcra apud oratores tm̄ pulcrius adhuc loquit᷑ in ablatiuo. vt patebit.

Pars propriūq꜀ regūt gtōs. atq꜀ regūtur

Dum tamen attendas laudem vel crimē vtrūq꜀

Vir fortis dextre ſpeciei femina mire

¶ Item totum p̄t ad duo referri. Primo ad ſuas ptes integrales ꝛ ſic retinet hoc nomē qd̓ dicit᷑ totum. Secūdo p̄t referri ad ſua accidentia. et ſic dr̓ ſubiectum. vt homo dr̓ totum ꝛ ſubiectum ſ꜀ reſpectu diuerſoꝝ Quia reſpectu man⁹. pedis. capitis. ꝛ ceteraꝝ partium dr̓ totum Sꝫ reſpectu ſciētie ꝟtutis fortitudis albedinis nigredinis ꝛ ceteroꝝ accidentium dr̓ ſubiectū. Et accidentia ꝓpetates
¶ Item ſentētia duaꝝ vltimaꝝ regularum cōuerſiuaꝝ p̄t quadruplici ter exp̄mi. Primo ꝑ gtm̄. ſecūdo in accō ꝑ ſynecdochen. alb⁹ faciem. tercio in abltō. Et hoc duplr̓. vel adiectiuū cōueniet ſubſtātiuo ſequēti. et hoc ꝑ demōſtrationē eſſentie. vt Lactātius. Viri magno ꝛ excellēti ingenio/ vel cum ſubſtātiuo p̄cedenti. vt ſc꜀ adiectiuū ſit dictio regēs. et ꝗ̃ per ſynecdochen. vt vir magn⁹ capite ꝛc̄. Quoꝝ modoꝝ duo ſunt oratores ꝛ duo poetice. vt patebit in regimīe acci.

¶ Doctrina generalis

¶ Item gtūs rectus extendit᷑ ad omnes differentias temporis. vt pn̄s p̄teritū ꝛ futuꝝ. vt caput ioānis. i. caput qd̓ eſt fuit vel erit ioānis. tunica ſaluatoris. camiſia marie eſt in aquiſgrano. Vn̄ Alexāder

Et debet parti qd̓ pars fuit annumerari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Et licet hec doctrina Alexādri ſit ſpecialis verificatur tamen in om nibus exemplis Alexandri

¶ Item quarto nomē ſubſtantiuū ſ̄cans rem cōtinētem regit gtm̄ rei cōtente pro p̄terito preſenti ꝛ futuro.

Exempla ſunt
Dolia vini — calix vini — vas vini
chorus tritici — modius ſilicis — campus lini
ſinū lactis

¶ Item Ariſtoteles non eſt noſſe amicos priuſq̄ȝ modium ſalis vna comederint. Vn̄ Alexander

Contentū regit hos et res que cōtinet illud

Ut vinū vaſis et ſunt duo dolia vini

¶ Item Exempla ſunt cōuerſiua ſic. Qȝ nomen ſubſtātiuū ſignificās rem cōtentam regit gtūm cōtinentis.

Exempla ſunt
lac vaſis
triticum chori
vinum calicis
cereuiſia cantri
linum canopi
triticum modij
lac ſcutelle
oleum cadi

¶ Item multa ſunt nomia ſubſtātiua ſ̄cātia rem cōtinētem que nō exigunt genitiuū explicite. includunt eniṁ gtm̄. vt ſunt ſubſtātiua in arium orium etum.

¶ Item Nomina in arium ſ̄cabāt loca in quib⁹ res ponūtur. vt armarium calamarium cementarium.

¶ Item i orīū ſignificabant loca in quib⁹ aliquid fit vel exercet̄. vt oratoriū auditoriū pilatoriū gladiatorium

¶ Item in etum a nomib⁹ herbaꝝ vel arboꝝ ſ̄cant loca in quib⁹ continent̄ vel creſcūt herbe vel arbores. vt vinetum coriletum quercetum. vrticetum ſpinetum pinetum eſculetum cannetū arundinetū rubetum vepretum. palmetū. lapetum. ſalicetū. ſilicetū. ſandicetū.

¶ Item reperiūtur aliqua ī ectum vel in etum ꝑ eodem. vt fruticetum vel frutectum. viretum vel virectū. caricetum vel carectum Uirgilius Tu poſt carecta latebas

¶ Item i arius maſculina vel aria femīa hoīm officia vel qualitatem ſignificāt. vt caprarius. ſaltuarius. pannarius ꝛc. ꝛ actiue ſ̄cāt paucis exceptis que paſſiue ſignificāt. vt legatarius cōmodatarius beneficiarius depoſitarius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item Adiectiua in orius actionem ſcāt. vt accuſatorius. defenſorius. petitorius. fideiuſſorius ꝛc̄.
¶ Item Quinto nomē ſubſtantiuū ſcans tempus regit gtūm ſignificantem actum qui fit in tempore

Exēpla ſunt
- tempus frondationis.
- annus remiſſionis
- dies belli
- dies boni nuncij.
- hora cene
- hora prandij
- dies gaudij
- dies pacis

Gtūs hꝰ regule varius eſt
- ¶ Primo eſt gtūs nomis verbalis. vt tempus ſationis. vocationis. diſputationis
- Scdo gtūs gerūdij. vt tempꝰ ſerēdi. diſputādi
- Tercio gtūs ſcat ſubſtantiā. vt tpe tiberij octauiani.
- Quarto gtūs ſcat tempꝰ. vt noiē ſbm regēs. vt tēpus infantie puericie adoleſcētie iuuētutis ſenij ꝛc̄.
- Quinto gtūs ſcās certam menſuram. tpis vt ieiunium bidui. tridui. quatridui. octidui. Un̄ Alexāder.

Tempꝰ qui ſiūt in eodē continet actus.

¶ Item hec regula eſt cōuerſiua quia ſubſtantiuū ſignificās actum regit genitiuū temporis.

Exēpla ſunt
- Lectio duarum horarum
- ieiunium bidui
- ſilentium quinquennij.
- labor bidui
- homo huiꝰ te mpeſtatis i. tpis.
- ſcholaſtici huiꝰ temporis.
- iter vnius diei
- ambulatio vniꝰ diei vel anni

¶ Item Exempla regule cōuerſiue fiunt a poſteriori ſcdm Ariſtotelē quarto phyſicoꝝ. Tempꝰ menſurat actus a priori. Sꝫ actus tempus ediuerſo a poſteriori
¶ Item Sextum exemplū habet duo mēbra. primū Nomē ſcās platuram ſiue ſpiritualē ſiue ſecularē regit gtūm cuiꝰ eſt prelatꝰ

Exēpla ſpiritualia
- Papa eccleſie romane.
- Cardinalis eccleſie petri
- Archiepiſcopꝰ dioceſis colonienſis
- Abbas monachorum
- Prior cōuentus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Exēpla ſpūalia
Bardianus minorum
Cardinalis grecie
Prepoſitus alemanie.

Exempla ſe cularium
Impator romanoꝝ
Rex romanoꝝ
Rex francie
Dux auſtrie
Dux gelrie
Rex anglie.
Dux normanie
Dux ſaxonie
Dux brabantie
Comes flandrie

¶ Itē Ab hac regula excipiūtur qdā que ponūtur ſine gtō. vt ptor cōſul. queſtor. cenſor. edilis. ptorius. cōſulariꝰ. queſtoriꝰ. cenſoriꝰ ediliciꝰ

His adiūgatur ꝑlatio cum famulatu

¶ Item Secundū membꝝ huiꝰ regule eſt Nomē ſbm̄ ſcās famulatū regit gtūm cuiꝰ eſt famulus

Exēpla ſunt
Miniſter regis
Pincerna iouis
Armiger ionate
Uillicus petri
Preco ciuitatis.
ſcriptor ciuitatis
ſcriba regis
nuncius regis

¶ Item Septimū exemplum habet tria membra Primum membrū Nomē ſignificās proximitatem ⁊ localem et tpalem regit genitiuū cuius eſt proximitas. Secūdum membrum Nomen ſcans cōtrarietatē hoſtilem ⁊ familiaritatem

Exempla localis
vicinus petri
proximus viri
aduerſariꝰ petri
amicus petri.
propinquus petri
affinis homīs.
emulus terentij
familiaris mgrī ⁊c̄.

Exempla temporalis
contemporaneus petri
coetaneus petri
collectaneus petri
coequalis pauli. Vn̄ Alexāder

Proximitas contrarietas genus his ſociatur

¶ Item Tercium membrum huius regule eſt Nomen ſubſtantiuū ſignificans cōſanguinitatem ſiue gentilitatem ſecularem vel ſpiritualē regit gtūm cuiꝰ eſt conſanguineus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Exempla cõ ſanguitatis	Auus petri	abauus conradi.
	Patruus pauli	auũculus matris
	Aua conradi	abaua pauli
	maioꝛ auũculꝰ mr̄is	filius ioannis
	Nepos pauli	pater ioãnis
	maioꝛ matertera p̄ris	filia criſtiani
	Neptis theoderici	

Exẽpla affini/tatis viroꝝ	Maritus katherine	ſocer mariti
	Proſocer mariti	gener filie.
	Nurus filij	leuir viri
	Uitricus patris	preuignus pauli

Mulierum	Maritata pauli	ſocrus vxoꝛis
	Proſocrus mariti	pronurus nepotis
	Nouerca pauli	preuigna vxoꝛis.

¶ Itẽ exempla ſeptimi modi capiũtur dupliciter. Uno modo ſubſtan tiue ⁊ ſic regũt gtm̃. vt dcm̃ eſt. Alio modo adiectiue. ⁊ ſic regunt dtũm vel gtũm. vt patebit

¶ De cõſanguinitate vocabula

¶ Pater eſt qui me genuit. Auus pater p̄ris mei. Proauus eſt p̄r aui mei. Abauus eſt pater proaui mei ⁊c̄. ⁊ ſic aſcẽdendo. Sed patruus eſt patris mei frater. Amita p̄ris mei ſoroꝛ. Auũculꝰ matris mee frater. Matertera matris mee ſoroꝛ. Maioꝛ patruus ẽ aui vel aue patruus. Maioꝛ amita eſt aua vel aue amita. Maioꝛ auũculꝰ eſt aui ⁊ aue auũ/culꝰ. Maioꝛ matertera. eſt aui ⁊ aue matertera. Sic aſcẽdendo propa truus proamita.

¶ Item de alijs Filiꝰ Nepos vt ſupra. Sed etiam eſt paternitas ⁊ fi/liatio in adoptione. vt filiꝰ adoptiuꝰ quem quis adoptat ⁊ accipit datũ a patre. ⁊ ecõuerſo pater adoptiuꝰ eſt Filiꝰ arrogatus eſt ille qui anteq̃ꝫ electꝰ eſt in filium ſui iuris extitit. ⁊ poſt moꝛtem ſui patris ſe alteri ꝑ ſuo filio irrogato dedit. Item Poſthumus eſt qui natꝰ eſt poſt patrem humatum. Proculꝰ id eſt filiꝰ natus patre ꝓcul peregrinãte Oppiter cuiꝰ pater auo viuo moꝛtuꝰ eſt. Patrimes et Matrimes cuiꝰ patres ⁊ matres adhuc viuũt. Pupillꝰ ⁊ oꝛphanus qui nõ habẽt parentes. ſed neqꝫ patrem neqꝫ matrem.

De Affinitate vocabula

¶ Affinitas ꝟcat ſwagherſchap. Cõſanguinitas maechſchap. vt om/nia vocabula ſupradicta ſunt vocabula cõſanguitatis. Affinitas ſpiri tualis ſiue cognatio ſpũalis. ghevaderſchap. Familiaritas vrentſchap

ſic dicimꝰ. Eſt mihi ſanguīe affinitate ſpūali ſiue cognatiōe ſiue fami-
liaritate cōiunctꝰ. Item Gentilis eſt etiam idem qꝺ cōſanguineꝰ Joā-
nes eſt mihi cōſanguineꝰ, affinis vel familiaris ⁊c̄. Nomia affinitatū
ſunt hec ſcʒ vir ſiue maritꝰ Socer eſt pr̄ mariti vel vxoris. Proſocer. i.
auus mariti vel vxoris ſocrus mag̃ vxoris mee aua. Maior ſocer ē vx-
oris mee proauus. Maior ſocrus vxoris mee proaua. Item gener fi-
lie mee maritꝰ Nurus filij mei vxor. Progener eſt nepris mee maritꝰ
Pronurus eſt nepotis mei vxor. Leuir eſt viri mei frater. vel cōiugis
mee frater. quem quidam dicūt ſororiū Relictus dr̄ is qui alteram du
cit poſt obitum prioris. Et relicta q̄ ceteri nupſit poſt obitum p̄mi ma
riti Nouerca q̄ patri meo nupta eſt. Uitricꝰ qui matrē meam duxit.
Priuignꝰ eſt filius vxoris mee. Preuigna ē filia vxoris mee.

¶ De affinitate ſpirituali.

¶ Affinitas ſpūalis cōtrahit vel in ſacramēto batiſmatis vel ꝯfirma
tionis. et hʒ ſolum tres ſpēs. ſcʒ cōpaternitas. paternitas. fraternitas
Compaternitas attendit inter frēm ſpūalem. i. tenētem vel leuātem ⁊
patrē carnalem. ⁊ dicūtur iſti cōpatres ⁊ muliēs int̄ ſe cōmatres. Se-
cūdo paternitas attendit ſiue cōtrahit inter ſuſcipiētem. ſiue leuātem.
et eum qui ſuſcipit. Fraternitas attendit inter filiū meum ſpūalem. ⁊ i
ter filios ⁊ filias meas carnales. Cōcreta iſtoꝝ ſunt cōpater ſpūalis ſo
ror ſpūalis. ¶ Notandum ꝙ oīa iſta dicta nomia ſunt relatiua logica
lia ⁊ exempla illiꝰ regule. Adde relatiuū cum regūt gtūm correlatiui.
vt pater filij. ⁊ exempla huiꝰ lr̄e cum regunt gtūm fundamēti. vt pater
Joānis mater katherine. Et eadem nomia huiꝰ regule regūt etiam da
tiuū mediāte vbo ſubſtātiuo per illam regulam. Poſſeſſum debes ſocia-
re genuſqʒ datiuo. Sicqʒ relatiuo ⁊c̄. ſed hūc dtūm regūt mediante ver
bo ſubſtantiuo.

¶ Item Octauo. ꝙ nomē ſubſtantiuū ſcās effectum. i. rem ſeu opus
per artem factā regit gtūm caſum ſcātem cām efficiētem. i. factorē.

Exēpla ſunt:
- epl'a pauli
- euāgeliū ioānis
- expoſitio beati gregorij
- georgica virgilij
- libri moyſi
- omelia bede.
- bucolica virgilij
- doctrinale alexādri.

¶ Item Octauū Nonum Decimū Undecimū Duodecimū et Deci-
mūtercium exempla potiꝰ Alexāder dimiſit pueri eñ ignorāt quattu-
or cauſas reꝝ naturalium Silr̄ naturam relatiuoꝝ que oīa preſuppo-
nūt hec quintuplicia exempla. Quare vos lectores hec exempla reſer-
uate maturiori etati.

Artifici regimen datur hic. vt epiſtola pauli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item Cauſa efficiēs eſt duplex. vt artificialis ⁊ naturalis. de artificiali dꝛ hec regula. Sȝ de naturali datꝛ hec ſequēs.

Effectus nomen iunges cauſe genitiuo

¶ Item ſubſtantiuū ſignificās effectum cauſe efficientis naturalis regit gtūm illius cauſe.

Exēpla ſunt { pudoꝛ culpe / pena reatus / palloꝛ ſtupoꝛis } { ſupplicium ſceleris / ruboꝛ verecundie / palloꝛ timoꝛis.

¶ Item Item effect⁹ poteſt referri ad diuerſas cauſas teſte Ariſtotele ſcdo phyſicoꝝ quare pudoꝛ refertꝛ ad culpā vt cām efficientem vel vt ad cām finalē. Silr cetera exēpla i textu poſita

¶ Item Quattuoꝛ ſunt cauſe. vt materialis. foꝛmalis. efficiēs. ⁊ finalis. Cui⁹ ratio eſt. qꝛ omnis cauſa vel eſt intrinſeca vel extrinſeca Si intrinſeca hoc eſt duplicitꝛ. vel recipit eſſe ⁊ ſic ē materia. vel dat eſſe. ⁊ ſic eſt foꝛma. Si eſt extrinſeca hoc ē duplicitꝛ. vel eſt id a quo mot⁹ incipit ad ꝓducendū effectū realiter ⁊ ſic ē cauſa efficiēs. vel eſt id ꝓpter qᵭ ſit res ⁊ ſic eſt cauſa finalis. qꝛ oīa agūt ꝓptꝛ finē. 2º phyſicoꝝ.

¶ Item Cauſa efficiēs dꝛ artifex cuiuſcūqȝ rei. Cauſa materialis materia ex qua aliqͦd fit. Cauſa finalis dꝛ finis rei facte Cauſa foꝛmalis dicitꝛ diſpoſitio ſiue natura rei facte. Et qnicqͦd ſequitꝛ ex his q̄ttuoꝛ cauſis dꝛ effectus. Quare cauſa refertꝛ ad ſuū effectum ⁊ econtrario effect⁹ ad ſuam cauſam.

¶ Item Cauſa efficiēs reſoluitꝛ per a vel ab. Cauſa finalis per ob ſiue ꝓpter. Cauſa materialis per de vel ex Cauſa foꝛmalis reſoluitꝛ hac ꝑpōne per. tamen hec ſepius cōfundūtur.

¶ Item Nono Nomē ſubſtantiuū ſcās effectum cauſe finalis regit gtm̄ ſcantē cauſam finalem.

Exēpla ſunt { Ara victoꝛie / virtus beatitudis / riſus gaudij / ſtudium ſcientie } { ambulatio ſanitatis / fletus fraudis / ieiunium ſanitatis / laboꝛ pꝛemij.

Quodqȝ fit ob cauſam regit hos velut ara triūphi.

¶ Nota exemplum textus impꝛopꝛie poſitum. ara enī non ꝓpter triumphum ſed fit ꝓpter victoꝛiam. Triūphus nāqȝ honoꝛ eſt cōſecutus pꝛopter victoꝛiā ⁊ ſic dicim⁹ triumphus victoꝛie

¶ Decimo Nomen ſubſtantiuū ſcās rem factam ex materia regit genitiuū ſcantē materiam ex qua talis res fit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Exēpla ſunt: panis tritici, annulus auri, calceus corij, cibus herbarum; panis ſiliginis, ouū aquile, toga panni, cibus frumēti ꝛc.

Materiā ſignans iungatur vt annulus auri
Aut ablatiuū dabit ex vel de preeunte

¶ Item idem ſenſus poteſt tripliciter exprimi. Primo per gtūm. vt annulus auri. Secūdo ꝑ abltūm mediāte ꝑpōne ex vel de. vt annulus de auro vel ex auro. Tercio per adiectiuū poſſeſſiuū. ⁊ hoc ſepius apud peritos. vt annulus aureus. panis triticeus. ordeaceus. ouū anſerinum. pullus gallinaceus. caro ſuilla. lac caprinum. ſcutella quercina. poculum faginum ꝛc.

¶ Undecimo Nomen ſubſtantiuū regens ⁊ ſubſtantiuū rectum idem ſignificāt. vt iuſticia dei. hoc eſt effectus cauſe formalis etiam regit ſuā cauſam in genitiuo.

Exēpla ſunt: virtus dei, iuſticia dei, amor dei, miſcdia dei; ſapientia patris, pietas filij, equalitas trinitatis, vnitas eſſentie

¶ Item difficile eſt pueris dare exempla hui⁹ regule. hinc ſubiungam aliquas regulas. Prima omne abſtractum regit gtm̄ ſui cōcreti. vt caliditas caloris. albedo albi. Secūda ſubſtātiua gnālia cauſe regūt gtm̄ vt ſunt cauſa. ſpecies. finis. gratia. gratia ſtudij. Tercia omne ſuperius regit gtūm ſui inferioris. vt ciuitas colonie. oppidum hāmonis. Tamen potius loquimur in ſimili caſu. per appoſitionem. vt ciuitas colonia. Unde Alexander.

Illud quod regitur et rector idem tibi ſignat

¶ Duodecimo Nomen ſcās relationē regit gtm̄ ſui correlatiui.

Exēpla ſunt: Duplū dimidij, genus ſpeciei, pater filij, vxor mariti; quaterna duoꝝ. domin⁹ ſerui, mater filie, maritus vxoris.

¶ Item Omnia nomina cōſanguinitatis ⁊ affinitatis vt pater. mater. vir. vxor. ſoror. nurus. ſocrus ꝛc. regunt gtm̄ proprij correlatiui.

Adde relatiuū. ſunt dupla quaterna duoꝛnm

¶ Item relatiuū eſt duplex. vt grāmaticale ⁊ logicale. Grāmaticale ē ante late rei. recordatiuū id eſt recordationem faciens rei ante dicte. vt is ſuus ipſe ſui. qui. quant⁹. qualis. quot⁹. cui⁹. cuias. quod. Et hec nō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

regūt gtm̄ per iſtam regulam. Sꝫ relatiuū logicale eſt duplex. vt ſcd̄m eſſe ⁊ ſm dici. Relatiuū ſm eſſe eſt cuiꝰ totum eſſe ſequit̄ ad aliud. vt pr̄ filiꝰ. Sed relatiuū ſm dici qd̄ ex principali ſcato notat aliq̄d abſolu-tum. ſed cōnotat reſpectū ad aliud. vt ſcia ad ſcibile relatiuū

¶ Item regula intelligit̄ ſolū de relatiuis logicalibꝰ ſcd̄m eſſe ſubſtāti-uis. i. diſquiparātie. Et nō adiectiuis. i. equiparātie q̄ regunt dtūm. vt ſunt ſimilis par equalis ꝓprius cōmunis ⁊c̄.

¶ Item Nomia ſubſtātiua cōpoſita cum hac ꝑpōne con etiam regūt gtūm. vt conciuis petri. cōterraneꝰ pauli. condiſcipulꝰ ioānis. Sed ſi adiectiue capiūtur regūt dtūm. vt ioānes cōcolor petro diſcolor paulo. cognominis ioanni

¶ Decimo tertio. ꝙ nomē ſbm̄ apellatiue qualitatis pt̄ regē gtm̄ pluralem ꝑ excellētiam Dis em̄ caſus pt̄ regē gtm̄ ſuū pl'em ad ſcādam excellētiam. vt rex regum. regis regū. regi regū ⁊c̄.

¶ Item dꝫ appellatiue qualitatis ꝓpt̄ propria q̄ nō regūt gtm̄ hūc niſi cauſa deuotiōis. vt apud Bernardū. Maria ē maria mariaꝝ.

Ut
- flos florum
- dominꝰ dn̄oꝝ
- organū organoꝝ
- ſancta ſanctoꝝ
- virgo virginum.
- ſeruꝰ ſeruorum.
- cantica canticoꝝ
- ars artium ⁊c̄.

Additur excellens flos floꝝ virgo maria

¶ Decimoquarto Nomē ſbm̄ ſcās rem appreciabilē regit gtm̄ ſcantem quātitatem illiꝰ precij

Exēpla ſunt
- domus centū aureoꝝ
- panis ducētoꝝ denarioꝝ
- tunica triū florenoꝝ
- equus triū florenoꝝ
- liber vniꝰ ſolidi.
- orarius q̄ttuor ſtuferoꝝ

His preciū iungas vt ſalmo triū ſolidoꝝ

¶ Hic nota. ꝙ oīa nomia ſubſtātiua pn̄t regē gtūm ꝑ hāc regulam in quātum referūtur ad quātitatē precij coꝝ.

¶ Item Uerba precij regūt abltūm. vt patebit in loco

¶ Decimoquinto Nomē ſbm̄ ſcās rem habētem etatem regit gtūm ſignificātem quātitatem illiꝰ etatis

Ut
- Puer vniꝰ diei
- Hō decē mēſium
- hedꝰ duoꝝ ānoꝝ
- equꝰ decē annoꝝ
- puer centū annoꝝ.
- canis vnius diei
- vacca trium annoꝝ.
- homo vniꝰ hoꝝ.

Etatem iungo velut annoꝝ puer octo.

¶ Item pn̄s regula differt ab illa (Tempꝰ qui ſiūt) pn̄s dat̄ de rebus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

in tpe pmanētiam habētib⁹. vt puer. homo. vacca. Sʒ ibi regula dat de actib⁹ qui fiūt in tpe. lectio ſcriptio

¶ Decimoſexto Nomē ſubſtantiuū ſcās rem mēſurabilem regit gtīm ſignificātem quātitatem illi⁹ menſure.

¶ Item ꝟba ⁊ adiectiua hui⁹ regule regūt abltūm. vt patebit

Ut	Uas trium modioꝝ	turba ducētoꝝ hoīm.
	Libra butiri	grex tricentaꝝ ouium
	Pond⁹ duaꝝ libraꝝ	armentū centū boum.
	Lignū trium pedū	dom⁹ centū pedum

Menſurāqꝫ notes. vt vaſa trium modioꝝ

¶ Item hec regula datur de omni menſura

Res menſurantur ſeptē modis	Primo ſm multitudinē vt gens centū hoīm
	Scd̄o ſm longitudinē. vt ſcamnū decem cubitoꝝ.
	Tercio ſm latitudinē. ⁊ terra triū iugerum
	Quarto ſm ꝓfunditatē. vt trabs quattuoꝛ pedū.
	Quinto ſm capacitatē. vt doliū ſeptē vrnaꝝ.
	Sexto ſcd̄m etatem. vt ſupra
	Septimo ſm pond⁹. vt piper vnius vncie

¶ Item regula eſt cōuerſiua. qꝛ ſbm̄ ſcans quātitatem menſure regit gtīm ſcantē rem menſurabilem.

Exēpla ſunt	Marca auri	libra argēti	pond⁹ cupri
	Ulna panni	iugerū agri	

¶ Item qdā ſunt dcōnes ſcātes menſurā incertam q̄ perpulcre regūt gtīm. vt ſunt multū. parū. plurimū. modicū. ſatis. nimis. quid. aliqd. quicquid. quippiam. nihil. id. idipſum. tantum. quantum. tantulum. quantulum. tantillum.

Saluſtius	Multum eloquētie. paꝝ prudentie habuit.
Iuuenalis	Amoꝛ plus aloes q̄ꝫ mellis habet
Horatius,	Si tacitus paſci poſſet coruuſqꝫ ſilere plus dapis et rixe minus inuidieqꝫ teneret
Iuuenalis	Quantum quiſqꝫ ſua nūmoꝛum continet archa. tantū hʒ ⁊ fidei
Therentius	Quid boni portas; mulieres portant quid rerum minus amicoꝛum habentes.
Auguſtin⁹	Quicq̇d mali patimur pctā noſtra meruerunt
Therētius	Aliquid monſtri alunt
Boetius	Modicum vini acuit ingenium
Hieronym⁹	Mirabamur tantū dare pro tantillo laboꝛis
Scriptura	Nihil mali inuenio in homine iſto
Dominus	Quid turbe eſt illic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Decimūſeptimū hꝫ duo mēbra. Primū Nomē ſbm̄ ſcās rem repſentabilem regit gtm̄ ſcātem rem repſentatā

Exempla

Nomē dei	vocabulū marie	circul⁹ vini
crux medonis	vexillū dedicatiōis	ſignū nūdinaꝝ
iris pluuie	halo venti	

¶ Secūdum membꝝ ſubſtantiuū ſcās figuram ſiue imaginem regit gtūm ſcantē rem figuratam

Exempla

imago regis	ſtatua herculis	effigies chriſti.
gemit⁹ īfirmoꝝ	Latratus canum	figura dei.
ſpēs lapidis	facies chriſti	

Remqꝫ repſentās regit hūc aut ſigna figurās

¶ De regimine proprie qualitatis.

¶ Item dꝛ notāter in regula ꝑus data appellatiua ppt̄ noīa ꝓꝑa q̄ ex propa natura nō regūt caſum qꝛ regimē cauſat̄ ex ſcatiōe cōmunicabili. Sꝫ nomē ꝓpꝛiū hꝫ ſignificatū incōmunicabile. Tamē ponit̄ ꝓ appellatiuo ⁊ regit gtm̄ vt appellatiuū. Vn̄ Alexāder.

Per ſupplementū proprijs iunges gtūm

¶ Regula Nomen ꝓpꝛium p̄t regere gtūm ꝑ ſuppletionē nomīs appellatiui. vt dalida ſampſonis. i. vxoꝛ ſampſonis

Exempla ſunt

Maria iacobi. i. mater iacobi	andꝛomache.
eneas anchiſe. i. filius anchiſe	hectoris. i. vxoꝛ.
aiax oilij. i. filius oilij	
maria catonis. i. vxoꝛ catonis	hectoris.

¶ Item hec ſuppletio fit in plurimū ꝑ nomīa gn̄ationis. vt ſunt pater. mater. fili⁹. filia. vxoꝛ. ſoꝛoꝛ. nurus ⁊c̄.

Propriū nomē multis modis regit gtūm

- Prima ex vi poſſeſſiōis. vt griſell⁹ petri.
- Secūdo ex vi demōſtratiōis eſſentie. vt petr⁹ magne ſciētie. hoc eſt vir magne ſciētie.
- Tercio ex vi generatiōis. vt ſymon ioānis
- Quarto ex vi partitionis. vt video duos quoꝛum ioannes eſt vnus
- Quinto ꝓꝑa vꝛbium regunt gtūm ſcātem locū aut ſituationē vrbis. vt colonia. germanie.
- Sexto ꝓꝑa fluuioꝝ regūt gtm̄ loci. vt ren⁹ germaīe
- Septimo ꝓꝑa regūt gtūm ſcantē locum in quo q̇s natus eſt. vt ioānes tremonie. ſed hoc raro apud autenticos. potius enim loquūtur ꝑ poſſeſſiua. vt ioānes tremonienſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Regula bonoꝝ autoꝛum

Multaqꝫ cōperies cum poſſeſſiua reſolues

¶ Item hic Alexāder excuſat ſe de plurib⁹ exemplis dādis dicēs ſi petis plura exempla regule dicte reſolue poſſeſſiua in ꝓmatiua ⁊ inuenies Sꝫ hāc doctrinam pueri non arripiāt/poſuit em̄ plura exēpla ꝙ̄ pueri ſufferri poſſint. Sꝫ poti⁹ ⁊ elegātius ecōtrario diſcāt reſoluere primatiua in poſſeſſiua.vt elegāti⁹ dicim⁹ regnū ſaturnium ꝙ̄ regnū ſaturni

Exēpla ſunt		Elegātius dr
	Regnum ſaturni	.i.ſaturnia regna
	ager rhome	.i.ager rhoman⁹
	caro poꝛci	.i.caro poꝛcina.
	ſcriba pape	.i.ſcriba papalis
	fic⁹ arboꝛis	.i.ficus arboꝛea.
	pꝛoles pꝛiami	.i.pꝛoles pꝛiamea
	ſeruus dn̄i	.i.ſeru⁹ dominicus.
	dies dn̄i	.i.dies dn̄ica

¶ Item nota.ſola poſſeſſiua nomīalia ſunt reſoluēda nō autē ꝓnoīalia.qꝛ nō manet ſemꝑ eadem ſentētia.vt amoꝛ meus.i.amoꝛ mei.nō valet.pꝛioꝛ em̄ actiua poſterioꝛ paſſiua eſt oꝛatio.

¶ De nominibus poſſeſſiuis

¶ Item deriuatoꝝ noīm ſpecies ꝓpꝛie ſunt nouē vt patronymicū poſſeſſiuū ꝯpatiuū ſuplatiuū diminitiuū denomīatiuū verbale ꝑticipiale et aduerbiale. De quib⁹ oībus pꝫ in ſuis locis. Ideo hic de noīe poſſeſſiuo determinabo.

¶ Item Nomē poſſeſſiuū eſt qͦd cum gtō pꝛimatiuo ſcat aliq̄d eoꝝ q̄ poſſident.vt caro poꝛcina.i.caro poꝛci. Sꝫ deriuatiuū qͦd a nomīe deriuat.vt a ſaxo ſaxoſus Aduerbialia q̄ ab aduerbijs deriuant.vt hodiernus ab hodie.craſtinus a cras

¶ Item Pꝛopꝛie quattuoꝛ ſunt terminationes nominum poſſeſſiuorum.vt in ceus vt cretaceus.canabꝛaceus

In atus.vt aureatus. In itius vt ſtramenticius In inus.vt ferinus. Quia in enſis pꝛopꝛie ſunt nomina deriuata locoꝛum. vt tremonienſis.colonienſis. Tamen aliquando capiuntur poſſeſſiue. vt homo tremonienſis.pauca tamen etiam in enſis foꝛmantur ab appellatiuis.vt ab hoꝛtus hoꝛtenſis.

¶ Item In ceus ſiue eus cōmuniter foꝛmant a reb⁹ inaīatis vt ab herba herbaceus.ab hoꝛdeū hoꝛdeaceus.a pilo pileaceus.a triticū tritice⁹ a fenū feniceus.ab auꝝ aureus.ab argētum argenteus ⁊ argētatus.et a ceteris noīm metalloꝛum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item In itius deſcendūt a nominibꝰ habentibꝰ t in vltima ſyllaba vt a ſtramētum ſtramētitius. a later lateritiꝰ. a crater cratitius. a pauimētum pauimentitius ꝛc̄.

¶ Item In inus formātur a mutis animalibꝰ ꝛ ſemꝑ habēt i longam vt ab ouis ouinus. a vitulꝰ vitulinus. a fera ferina. ab anſer ānſerina. ſꝫ a bos fit bubulus.

¶ Item differūt poſſeſſiua in eus ꝛ in atus. Quia in eus dicūt rem totam ex tali materia. vt annulus aureus qui ex puro auro. Sed in atus cōnotant ſuperficiem hoc eſt tali materia. vt annulꝰ aureatus cuiꝰ ſuperficies aurum.

¶ De adiectiuis regentibus genitiuū regule ſunt quattuoꝛ.

¶ Item adiectiua ex ꝓpͣa natura nō regūt gtm̄ qꝛ gtūs eſt caſus poſſeſſionis vel gn̄ationis q̄ nō exꝓmiꝛ ꝑ adiectm̄. Tn̄ quadruplicia pn̄t poni loco nominum ſubſtātiuoꝝ Quare quattuoꝛ ſunt regule de adiectiuis regentibus genitiuū.

¶ Prima adiectiua proximitatis ꝛ cōtrarietatis regūt gtūm vel dtm̄ reſpectu cuiꝰ eſt illa proximitas vel cōtrarietas

Exēpla ſunt:
- Scriptura. Quid eſt ſiliis tui in diis dn̄e
- Ouidius. Sepe ſolet filiꝰ ſimilis eſſe patris.
- Therētiꝰ. Nos ſumꝰ affines hoꝝ rurum
- Cicero. Vetꝰ grecoꝝ ꝓuerbiū ē amicoꝝ oīa ſunt ꝯia

Adiectiua huius regule:
- Vicinus
- propinquus
- proximus
- affinis
- longinquus
- aduerſarius
- inimicus
- Emulus
- amicus
- familiaris
- ſimilis
- diſſimilis
- cōmunis
- equalis
- inequalis
- par
- impar.
- ſpecialis ꝛc̄.
- proprius

Item Adiectiua capiūtur dupliciter. Vno modo ſubſtātiue et ſic ſemper regūt gtūm. Alio modo adiectiue ꝛ ſic regūt gtm̄ vel datiuū Pſalmiſta. Similis factꝰ ſum pellicano ꝛc̄.

Verbum qđ tranſit dat in or verbale vel in trix
Pn̄s participās pro nomīe ponitur. iſtos
Iſta regūt caſus. vt amatoꝛ amās vel amatrix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Secūda regula Adiectiua ꝟbalia ⁊ ꝑticipia in ans.ens.oꝛ.trix ⁊c̄ deſcēdentia a ꝟbis actiuis vel a neutralibꝰ actiuis regunt gtm̄ vt amatoꝛ formaꝝ amatrix ꝟtutis amās voluptatis

¶ Item differūt nomen ꝟbale ⁊ ꝑticipiū Quia nomen ꝟbale d̾t aptitudinem hoc eſt exponit̾ ꝑ aptitudinē ⁊ ſuū verbum.vt bibitoꝛ bibens vini qui ſolet vel aptꝰ bibere vinum. Sed participiū dicit actum hoc eſt exponitur per ſuū verbum. vt bibens vinum qui iam in pꝛeſenti bibit vinum.

¶ Item ꝓ intellectu huiꝰ regule notādum ꝙ triplex eſt nomē verbale quo ad ſ̾cationē quia triplex eſt ꝟbum.vt actm̄ neutrale ⁊ paſſiuū. vn̄ deſcēdentia a ꝟbis actiuis regūt gtūm. Deſcēdentia a paſſiuis.vt ſunt ī bilis ⁊ in dus regūt dtūm.vt patebit Sꝫ deſcēdentia a neutralibꝰ ſunt duplicia quia ꝟbum neutrale eſt duplex vt neutrale actiuū ⁊ abſolutū. de quibꝰ in pꝛincipio huiꝰ capituli. Jam nota ꝟbalia foꝛmata a neutralibꝰ actiuis etiam regūt gtm̄ vt bibitoꝛ vini.comeſtoꝛ panis. Sed deſcēdentia a neutralibꝰ abſolutis non regūt gtm̄ niſi ſibi ꝓpoꝛcionatū vt bene d̾ ſtatoꝛ ſtationis.curſoꝛ vie pctōꝛ pctī ⁊ ſil'ia.

¶ Item Octo ſunt terminatiōes noīm ꝟbalium.vt oꝛ.trix.vs.io.bilis.tiuꝰ.men mentum. Quaꝝ quattuoꝛ ꝑme foꝛmant̾ a poſteriori ſupino Alie vero quattuoꝛ a ſecunda ꝑſona pn̄tis indicatiui.vn̄ Oꝛ trix vſqꝫ tio ꝟba nomīa dico. Jn bilis aut tiuꝰ men.mentū iungē debes prima ſupina dabūt.foꝛmabit cetera p̄ſens

¶ De adiectiuis habentibus ſignificationem actiuam.

Suntqꝫ regēdo pares p̄dictis equiparātes

¶ Item aliqua ſunt nomīa adiectiua actiue ſ̾cātia que etiam regūt genitiuū Et cōtinentur his ꝟſibus. Juus idus bilis ax arius oꝛiuſqꝫ tus oſus. Actiue capta gtm̄ toꝛ quoqꝫ trix eus

¶ Prima pauca ſunt in bilis actiue capta Ariſtoteles ſubſtantia ē ſuſceptibilis cōtrarioꝝ vt telum hoc penetrabile ſcuti.

¶ Secundo adiectiua in idus.vt timidus.cupidus auidus Saluſtius Romani auidi laudis ⁊ pecunie liberales erant.

¶ Tercio Adiectiua in tiuus ⁊ ſiuus.vt vinum eſt acutiuū ingenii.et coꝛroſiuū moꝛbi. Et ſunt multa.vt amatiuꝰ.ſcriptiuꝰ.acutiuꝰ.cōfoꝛtatiuꝰ.deſtructiuꝰ.narratiuꝰ.expulſiuꝰ deriſiuus.riſiuꝰ.deceptiuꝰ ⁊c̄.

¶ Quarto Adiectiua in ax. vt audax belli.vindex iniurie. Uirgilius
Tum ficti q̄ꝫ praui tenax q̄ꝫ nuncia veri eſt fama. Ouidius
Tempus edax rerum diuturnū nil ſinit eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Quinto Aliqua participia in tus ⁊ in ſus. vt tu cupis illorum peritus fieri Paulus eſt doctus grāmatice. Qui bonarum artium inſtitutus eſt etiam poetice ſollicitus eſt profuſus ſui. Horatiꝰ. Indoctuſqꝫ pile diſciue trociue quieſcit

¶ Sexto Omne aliud adiectiuū habens ſimilem ſignificationem cū dictis de quibus non datur certa regula quoniam diuerſarum ſunt terminationum. vt particeps ſum omnium timentium te. Domine ſis memor mei.

¶ Item Quattuor ſunt adiectiua regentia genitiuū vel accuſatiuū vt exoſus. peroſus. preſcius ⁊ ignarus. Exoſus et peroſus potius tamen accuſatiuū. vt exoſus bella peroſus opes. Sed preſcius ⁊ ignarus potius gtūm. vt ignarus vie preſcius futurorum

¶ Tercia regula

¶ Omnia adiectiua partitiua id eſt que partem alicuius multitudinis importãt poſſunt regere totum multitudinis in gtō pl'i ſub cōueniētia generis. vel gtm̄ collectiuū ſingularem.

+ Nō habui

Sub partitiuis numeꝝ ſeriemqꝫ locabis

¶ Item Adiectiua partitiua ſunt quintuplicia. Primo omnia ſigna vniuerſalia preter omnis. vt quilibet. quicumqꝫ. quiſqꝫ. nullus. nemo. vterqꝫ neuter. Et ſigna particularia. vt quidam. aliquis. quiſpiam. alter. alius. quis. vt quis virorum que mulierum quod animalium. Secūdo nomīa numeralia cardinalia. vt ſunt vnum. duo. tria. ⁊c.
Tercio Nomina numeralia ordinalia. vt primus. ſecundus. tercius. quartus. quintus. ſextus. ſeptimus. ⁊c.
Quarto ꝯpatiuꝰ partitiue captꝰ Quinto ſuplatiuꝰ

Exēpla de ſignis vl'ibus:
- Scriptura. Nemo virorum qui vocati ſunt guſtabit cenam meam. Joannes. Hoc autem nemo ſciuit diſcumbentium.
- Non omnibus animalium ſunt oculi. ⁊ hoc ſolum in plurali. Quiſquis hominum. Queqꝫ mulierum. Quodqꝫ animalium.

Exēpla de ſignis ꝑticularibꝰ:
- aliquis viroꝝ
- alius ſcholaſticoꝝ
  - alter hoīm.
  - vnus ſeruoꝝ

Numeralia cardinalia:
- Duo hominum.
- tres viroꝝ vel militum.
- quattuor viroꝝ mulierū animaliū.
- quinqꝫ ſcholaſticorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Numeralis ordinalia

Primus iſtorum
ſecundus iſtorum
tercius virorum
quartus magiſtrorum
quintus conſulum.
ſextus ſacerdotum
ſeptimus clericorum
octauus weſtfalorum

Item Nota ꝙ dicta adiectiua pn̄t capi dupl'r Uno mō pure adiectiue. ⁊ ſic nō importāt ptitionē ſed ꝯſtruūtur cum ſubſtātiuo ſub ꝯuenie̅tia numeri gn̄is ⁊caſus. Secūdo capiūtur partitiue. ⁊ ſic regūt genitiuū qui gtūs pt reſolui in abltūm mediāte ꝑpōne ex de vel in. vt vnꝰ viroꝝ. i. vnꝰ ex vel de viris Uel in accūm mediāte ꝑpōne inter. vt vnꝰ viroꝝ. i. vnus inter viros. et exponūtur per van. vt vnus virorum eyn van den mannen.

Item Quarta Omnis comparatiuꝰ captus partitiue regit hūc genitiuū. Dicit' partitiue quia ſi capiatur cōpatiue regit abltūm. ⁊ hoc proprie. Cuiꝰ differentia notetur ſic quando poſt ipſum in vulgari ſonat van. capitur partitiue. vt acutior oculoꝝ eſt dexter. teutonice. dat ſcharpeſte van mynen oghen is dat rechter. Sed quando poſt ipſum in vulgari ſonat dan. regit ablatiuū. ⁊ ſic non attenditur cōpatio an fiat inter duo aut plura duobꝰ. vt leo eſt fortior aſino een lewe is ſtarcker dan een eſel. Unde Alexander.

Pone gradum medium partitio quādo notatur

Compatiuꝰ capit' quatuor modis

Primo pure adiectiue ⁊ ſic conſtruit' cum ſuo ſubſtantiuo ſub triplici cōuenientia. vt Joānes fecit me certiorem.
Secundo partitiue. ⁊ ſic regit hunc gtūm. ⁊ ſic exponitur per van.
Tercio poſitiue. ⁊ ſic regit omnem caſum quem ſuus poſitiuꝰ. vt diues auri. ditior auri.
Quarto comparatiue. ⁊ ſic ex propria natura regit ablatiuū. Unde Donatus. Comparatiuꝰ cui ablatiuo tantum vtriuſqꝫ numeri ſine prepoſitione. vt doctior illo vel illis. ⁊ ſic exponat' per dan.

Item Quinta Omnis ſuperlatiuus poteſt regere genitiuum pluralem ſub cōuenientia generis Uel collectiuū ſingularem. vt doctiſſimus poetarum fuit virgilius vel optimus plebis.
Unde Alexander.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Da gradui ſummo gtūm plura notantem

Suplatiuꝰ, capit̄ quattuor modis

- ¶ Primo pure adiectiue. et ſic non regit caſum ſ; ponit̄ cum ſuo ſubſtātiuo in ſimili genere numero ⁊ caſu. vt Joānes doctiſſimus homo. pijſſimꝰ deus. ⁊ ſic exponitur ꝑ poſitiuū ⁊ aduerbium valde. vt Maria optimā ꝑtem elegit. i. valde bonam
- ¶ Secūdo poſitiue ⁊ ſic regit oēm caſum quem ſuus poſitiuꝰ. vt dignꝰ laude digniſſima laude
- ¶ Tercio capitur ſubſtātiue ⁊ ſignificat partem magnitudinis ⁊ regit gtūm ſcātem totum. vt calidiſſimum homīs eſt cor. frigidiſſimū homīs ē cerebrum. hoc eſt frigidiſſima pars.
- ¶ Quarto partitiue ⁊ ſic regit genitiuū multitudinis. vt patuit.

¶ Item differentia inter cōparatiuū ⁊ ſuperlatiuū regentia genitiuū. Compatiuꝰ regit gtūm quādo compatio ſolum fit inter duo eiuſdem generis ſpeciei vel nature. vt fortior manuū eſt dextra. velocior pedum eſt dexter. acutior oculorum eſt dexter. Superlatiuꝰ vero regit genitiuū pluralem quādo compatio fit inter plura q̄ȝ duo que ſunt eiuſdē generis ſpeciei vel nature. vt longiſſimꝰ digitorum meorum eſt medius. et non dicetur longior.

¶ Item Comparatiuꝰ et ſuperlatiuꝰ quando capiūtur poſitiue preter caſus proprios poſſunt regere quattuor caſus. vt gtūm dtūm accūm et ablatiuū quos regit poſitiuꝰ hoc eſt nomen adiectiuū. vt ditior auri ē ioannes horum duorum. Similior eſt petro horum duorum. Similior eſt faciem petro horum duoꝝ. ditior eſt auro petro. Eadem exempla pn̄t dari de ſuperlatiuo.

In gn̄e adiectiuū ꝑtitiuū cōuenit cum ſubſtātiuo ꝑcedēte qd̄ fallis multiſ modis

- Primo quando gtūs eſt nomen collectiuū Vt Virgilius eſt optimꝰ plebis
- Secundo quando genitiuꝰ eſt hetrodeclinīū. vt vnū epulaꝝ. vna paſcuoꝝ. vnum celoꝝ. vna dieꝝ. In his em̄ exēplis vnꝰ a vni reſpicit genꝰ ſris numeri.
- Tercio cum genitiuꝰ implicite regitur ab alia dcōne Vel qn̄ gtūs eſt equiuocꝰ. vt. Vna ſabbatoꝝ hoc eſt vna die ſabbatoꝝ
- Quarto quādo eſt partitio non ſcd̄m vocem nomīs. ſed ſcd̄m rem nomis Vt quātitatis aliud continuū. aliud diſcretum. ibi em̄ aliud magis refert ad ſuperiꝰ. quod eſt predicamētum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

In gñe adiectiuũ ptitm cõuenit cum ſubſtãtiuo p̄cedẽte qđ fallit multiſ modis

Quinto in cõceptione implicita hoc eſt qñ in gtõ fit cõceptio vt vna parentũ meoꝝ.
Sexto ad exprimendũ diſcretionẽ ſexus. vt vna anſeꝝ. vna cameloꝝ. vna turtuꝝ
Septimo quando adiectiuũ regens magis refertur ad precedens q̄ꝫ conſequẽs. Ut o deus optime rerum Tamen iſto modo dicitur indifferẽter Leo ē fortiſſimus beſtiarum vel fortiſſima beſtiarum Margarita eſt pulcherrim⁹ vel pulcherrima lapidum Cum vtroq̄ꝫ em̄ poteſt cõformari

¶ Item Triplicia ſunt adiectiua comparabilia regẽtia gtũm. Quare triplex eſt ſuperlatiu⁹ regens duos gtõs. alterum ex natura poſitiui. alterum ex natura ꝓpria.

Suplatiu⁹ trib⁹ modis regit duos gtõs.

¶ Primo ſuperlatiuus iſtorum adiectiuoꝝ vicinus propinquus ſimilis ꝛc̄. vt ſupra in prima regula de adiectiuis. vt Joannes eſt propinquiſſimus petri virorum.
¶ Secundo ſuperlatiu⁹ nominum verbalium ꝛ adiectioꝝ dictoꝝ in ſecũda regula. vt ſunt timidus. cupidus. audax. amans ꝛc̄.
¶ Tercio ſuperlatiu⁹ adiectiuorum plenitudinis et inopie. vt patebit. vt Joannes eſt ditiſſimus regum nemorum.

Iſte grad⁹ geminos qñq̄ꝫ regit gtõs

¶ Quarta regula Qꝫ adiectiua plenitudinis ꝛ inopie regũt gtũm vel abltũm. ibi Plen⁹ inops caſum ꝛc̄.

Scriptura	Plenum gratia ꝛ veritatis.
Uirgilius	Quã diues niuei pecoris q̄ꝫ lactis abundãs
Therenti⁹	Plen⁹ ſum rimaꝝ hac atq̄ꝫ illac perfluo.
Ouidius	Res eſt ſolliciti plena timoris amor
Uirgilius	Piſcq̄ꝫ a me.

Adiectiua huius regule.

Diues opulent⁹ locuples copioſus plen⁹ felix.
Proſper abundãs ſatur abundus egenus
pauper inops. infelix vacuus expers. orbus. nudus
repletus refertus ꝛc̄.

¶ De pronominibus regentibus genitiuũ regule ſunt quattuor.

¶ Prima regula

Prima regula Quod iſta quādocꝫ pronomia maxime in neutro genere illud ipſum iſtud hoc id pn̄t regere gtūm

Exēpla ſunt
- Quid mali eſt Iſtud bonitati prodeſt
- Id vini tibi nocet Illud iuris eſt ꝑ te
- Terenti⁹. Quid hoc rei eſt Quid hoc morbi.

Secunda regula

Secūda regula Omnia ꝓnomia pn̄t regere gtūm pluralem ſub cōueniētia generis ſicut adiectiua partitiua

De ꝓmitiuis
- hic viroꝝ cantat. hec mulieꝝ ludit.
- hoc aīaliū ridet. i. hoc inter aīalia

De poſſeſſiuis
- Meus aſinorum laborat
- tua filiarum mulget.
- tuū mancipioꝝ dormit. Saluſti⁹. me⁹ ticij eſt

Tercia regula

Sub partitiuis ꝓnomina cuncta locabis
Ut volucrū canit hec gemit illa racēs manet iſta

Tercia regula Omnia ꝓnomia primitiua qn̄ demonſtrāt aut referūt totū integrale alicu⁹ partis integralis pn̄t regē illam ꝑtem in gtō vel in abltō mediāte adiectiuo laudis vel vituperij

Exēpla ſunt
- Ego claudi pedis vel claudo pede ſedeo
- Tu vel ille hic aut is magni capitis vel magno capite parum habes vel hꝫ ſapientie

Quarta regula

Quarta regula octo pronomina primitiua quādo demonſtrāt aut referūt nomē ſbm̄ aut ſubiectū alicu⁹ proꝑetatis pn̄t regē illā ꝓꝑetatē in gtō vel abltō. mediāte adiectiuo laudis vel vituperij

Exēpla ſunt
- Scriptura. Tu modice fidei vel modica fide cur dubitaſti.
- Cato. Tu eſto forti animo cum ſis damnatus inique.
- Saluſtius. Necꝫ illi corruptis moribus victorie temperent
- Therentius. Non ego adeo ſum in humano ingenio.
- Boetius Illa placido vultu nihil meis queſtionibus nota eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

De verbis regentibus gtūm ſunt ſex regule.

Prima regula

Prima regula verba recordatiōis vel obliuionis poſſunt regere genitiuū vel accuſatiuū.

Exēpla ſunt:

- Scriptura. Reminiſcē domine miſerationū tuarꝫ
- Sapiens. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue.
- Scriptura Memento mei domine cum veneris in regnum tuum.
- Gregorius. Cum prioris vite recolo quaſi poſt tergum oculis ductis ſuſpiro
- Auguſtinꝰ. Percutitur hac pena peccator vt moriens obliuiſcatur ſui qui dum viueret oblitꝰ eſt dei.
- Therentiꝰ. Si quicqꝫ turbe feceris faciam, vt huiꝰ loci diei qꝫ memor ipſe mei ſis.

Verba huius regule:

- Recordor.
- Reminiſcor
- Recolo
- Memini defectiuū
- Obliuiſcor
- Memoror

Additur oblitus memini memor atqꝫ recordor

Item licet v̄ba recordatiōis regāt gtm̄ vel accūm tn̄ memor et immemor nō regūt niſi gtm̄. vt Joānes ē memor nr̄i Immemor tāti laboris

Secunda regula verba plenitudinis ⁊ verba inopie pn̄t regere illā plenitudinem vel inopiam in gtō vel abltō p̄ter careo quod ſolum regit ablatiuū. Sed verba ſepius ablatiuū Adiectiua vero ſepius genitiuū. teſte Seruio.

Exēpla ſunt:

- Scriptura. Bonorꝫ meorum nō eges dn̄e
- Virgiliꝰ. Implentur veteris bacchi pinguiſqꝫ farine,
- Therentius. Quaſi tu huiꝰ indigeas patris
- Scriptura. Horrea tua implebuntur ſaturitate et vino.
- Eſopus. Nemo ſibi ſufficit, eget oīs amicus amico.

Plenus inops caſum dāt ſextū ſiue ſecundū
Vini vel vino duo dolia plena videto
Pauper egenus inops vini vel panis egebit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Tranſitiua plenitudinis	Impleo	ſatio	dito
	ſaturo	refertio	locupleto
	repleo	paſco	tego
	nutrio	alo	lacto cibo

Tranſitiua inopie.	Uacuo	ſpolio	denudo
	orbo	depaupero	depopulor
	grauo	priuo	maculo
	onero	inquino	inficio

Neutralia	Affluo abūdo	neutralia plenitudīs
	egeo indigeo	neutralia inopie.

¶ Tercia regula. accuſatiōis. laudatiōis. damnatiōis. ⁊ hoꝝ cōtrariis pn̄t regē accūm cum gtō. vl' abltūm qui reſoluit' per ꝑpter. vt arguo te furti vel furto. i. propter furtum qui gtūs vel abltūs ſ'cat cām vel iſtrumētum quo quis accuſat' laudatur

Exēpla ſunt
- Ouidius. Parce tuum natum ſceleris damnare cupido.
- Arguo te ſceleris. accuſo te leuitatis.
- Quid me inſimulas auaricie. i. incuſas.
- Scriptura. Morte turpiſſima damnabūt eum.
- Therentius. Hic ſe furti alligat ad ꝓbandū
- Boetius. Conſulo te rerum.
- Lucanꝰ. Dat penam maioris eque

Accuſanſqꝫ modo damnāſue locatur eodem

Uerba huiꝰ regule	Damno	accuſo	purgo
	cōdemno	incuſo	laudo
	ago	excuſo	cōmendo
	arguo	rephendo	increpo
	mulcto	punio	vitupero
	cōuinco	inſimulo ⁊c̄	

¶ Quarta regula Iſta duo v'ba deponētalia miſereor ⁊ dominor ⁊ miſereſco pn̄t regere gtūm vel dtūm

Pſalmiſta
- Qui miſeretur pauperis fenerat' domino. i. lucrum duplex capiet.
- Miſerere mei deus
- Quomodo miſeretur pater filioꝝ. miſertus ē dominꝰ timentibus ſe
- Sancta trinitas vnꝰ deus miſerē nobis

Quis dominabit' tui in diijs dn̄e. Tu dn̄aris poteſtati maris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Uirgili⁹. Oro miſerere laborum tantorum
Uirgili⁹ O vos ſuperi queſo archadīj regis miſereſcite.
¶ Item Miſereri ſecūde miſertuſſum regit gtīm vel dtīm. Sꝫ miſerari ꝓme accūm tantum. ¶ Quid autem ſcant hec tria v̄ba Reqre in prima de v̄bis deponētalibus.
Uirgili⁹. O ſola dido nefandos troie miſerata labores.
¶ Quinta Hec v̄ba Facio Pendo Curo et Eſtimo cum v̄bis precīj pn̄t regē accūm cum iſtis gtīs tanti. quāti. minoris. pluris.
¶ Item equi boni flocci nihili magni parui nulli ⁊c̄.

De Facio
Therenti⁹. Certe chreme iſtud equi boniqꝫ facio.
Cicero. Quanti quiſqꝫ ſeipſum facit tanti fiat ab amicis.

De Pendo
Therenti⁹. Aut hoc tibi doleret aut ego iſtud factū nihili penderem.
Irrideant vt libet quos minoris pendo qꝫ floccos indumenti mei.

De Curo
Tu te forte quid de me fiat parui curas dum illi conſulas.
Iuuenalis. Magis illa iuuāt q̄ pluris emūtur.

¶ Item Uerba precīj preter hos quattuor genitiuos ſemper regūt ablatiuū. vt patebit.
¶ Sexta regula. q̄ iſta tria v̄ba impſonalia actiue vocis. inter eſt refert et eſt. quādo dicūt pertinētiam ſtatus vel officīj regunt poſt ſe omnem gtīm mūdi. p̄ter iſtos quinqꝫ. mei. tui. ſui. noſtri ⁊ vr̄i. Sed loco iſtoꝝ regūt ablatīm poſſeſſiuoꝝ fei gn̄is mea tua ſua noſtra ⁊ vr̄a. Eſt v̄bo ntm̄ neutri gn̄is. vt meum tuū ſuū noſtrum ⁊ veſtrū.

Exēpla ſunt
Ioānis intereſt ſcribere.
Petri intereſt dicere gratias
Pauli refert legere lectionem.
Cicero. Eſt adoleſcētis maiores natu vereri
Ambroſius Eſt adoleſcentū timorē dei habere
Uale mea nihil refert.
Dominus. Non eſt veſtrum noſcere tempora et momenta.
Non eſt meum dare vobis ſedere a dextris ⁊ ſiniſtris

Inter et eſt iunge demas pronomina quinqꝫ
Intererit regis vt regnū iure gubernare

Regineqꝫ refert vt viuat crimine pura
Eſt intellectū pro ꝑtinet additur iſtis
Eſt patris matriſqꝫ pie ſuccurrere nato
Inter et eſt iuncta tibi dāt pronomina quina
Intererit noſtra veſtraqꝫ meaqꝫ tuaqꝫ
Atqꝫ ſua. refert normā ſeruabit eandem.

¶ Itē Refert nō ꝯpōnit̃ cum re ſꝫ cum h̾ noīe res q̄ſi res fert Sꝫ intˀ eſt ꝯpoſitū ab ex in et re q̄ſi in re eſt q̄re teſte protto. hec duo ꝟba exigūt abltōs fēi gn̄is. vt refert mea h̾ eſt res mea fert tua ſua nr̄a veſtra refert hoc ē res tua ſua noſtra vr̄a fert

¶ Itē mea ītereſt hoc ē mea in re. h̾ eſt vtilitate eſt ⁊ ſic de alijs.

Intereſt capit̃ quattuoꝛ mōis

- ¶ Primo ꝑſonalit̃ pro pn̄s eſſe. ⁊ ſic regit ntm̄ an̄ ſe et poſt ſe dtm̄. vt ego interfui ꝑ̄dicationi doctoris
- ¶ Secūdo impſonalit̃ pro diſtare vel differre. ⁊ ſic etiā regit dtūm poſt ſe. Therēti⁹. Homi homo quid preſtat. ſtulto intelligēs q̄d intereſt.
- ¶ Tercio perſonaliter eſt mediare. vt inter te et me murus intereſt.
- ¶ Quarto capitur imperſonaliter pro pertinet id eſt pro vt importat pertinētiam ſtatus vel officij. vt intˀ eſt clericoꝝ pro populo oꝛare. ⁊ ſic capit̃ hic.

Rerfert capit̃ tripliciter

- ¶ Primo ꝑſonalit̃. et tūc tria ſ̾cat. vt narrare retro tradere ⁊ repoꝛtare. ⁊ eſt ꝟbū tranſitiuū
- ¶ Secūdo impſonalit̃ pro pertinet id eſt ꝑut d̾t ꝑtinētiam ſtat⁹ vel officij. vt regine refert viuē ſine crimine. i. ad ſuū ſtatum ꝑtinet
- ¶ Tercio impſonaliter pro diſtare vel differre. Ariſtoteles. Nō parui refert iuuenem ſic vel ſic aſſueſci. immo multum.

Eſt capit̃ q̄ttuoꝛ modis

- ¶ Primo perſonaliter. ⁊ tūc regit ntūm an̄ ſe. vt patuit in regimine nti.
- ¶ Scd̄o capit̃ impſonalit̃ pro ꝑtinet. i. ꝑut d̾t ꝑtinētiā ſtat⁹ vl̾ officij. ⁊ ſic regit oēm gtm̄ pret̃ quinqꝫ mei tui ſui nr̄i ⁊ vr̄i. Eſt adoleſcētis maioꝛes natu vereri ⁊ ſic capit̃ hic
- ¶ Tercio impſonalit̃ ꝓ differt. vt quāti ē ſape tecū.
- ¶ Quarto impſonalit̃ pro cōtingit. ⁊ ſic regit dtūm poſt ſe. vt ſancto petro bene fuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Regula elegantiarum.

¶ Itē Intēſt refert ⁊ ē multū elegāter ꝯſtruūtur cū iſtis gtis ꝑui magni. tāti. quāti. nihili ꝓ diſtare Et cū iſtis aduerbijs magis. minꝰ. maximie. mīme. multū. plus. plurimū. parum. modicū ⁊c.

De intereſt — Cicero. Intereſt magni eiꝰ qui vult dicere.
De refert — Therētiꝰ. Illud magni referre arbitror.
De eſt — Therētiꝰ. Dij veſtrā fidem quāti eſt ſapere

¶ De aduerbijs regētibus gtūm eſt regula vna.

Omē aduerbiū
{ Aut ꝯſtruit̄ cum v̄bo ad ſ̄catione ē eius declarādam. ⁊ hoc fit tot modis quot ſunt ſignificatiōes in aduerbio. vt ptz in Donato.
{ Aut ꝯſtruit̄ cū nomīe ꝓnoīe ⁊ ꝑticipio. vt ecce mgr̄
{ Aut regit ipſum nomē vel ꝓnomen

¶ Item Aduerbium regit tres caſus. vt gtm̄ dtūm ⁊ accūm. De gtō dat̄ vna regula. ꝙ quadruplicia ſunt aduerbia regētia gtm̄. Primo aduerbia tpis. vt tūc tpis. nunq̄ȝ dieꝝ meoꝝ dolui dentes. ¶ Secūdo aduerbia loci. Cicero. Ubinam gētium ſumꝰ. qua in vrbe viuimꝰ. Therentiꝰ. Quocūq̄ȝ hinc aſportant̄ terrarum. ¶ Tercio aduerbia quātitatis. vt paꝝ vini potaui. Item ſatis pecunie habeo. Therentiꝰ. Non ſigni ſat eſt. ¶ Quarto aduerbia ſuꝑlatiui gradꝰ. vt ſicut Tulliꝰ oīm ornatiſſime orauit. Ita Uirgiliꝰ oīm doctiſſime poetiſauit. Therētiꝰ Ego infelix homo ſum fratrē nuſquā gentiū inuenio

¶ Itē apud bonos autores hec quattuor aduerbia. interea. inſtar. pridie. poſtridie regunt gtūm. vt interea temporis. inſtar montis. equū diuina palladis arte Uirgilius.

¶ Item Aduerbium ex propria natura nullum regit caſum. Sed cōſtruitur cum verbo nomine vel participio Regimen em̄ cauſatur ex ſignificatione ſed aduerbium nihil ſignificat. Sed bene aliquid cōſignificat. Tamen poteſt poni loco partis ſignificatiue ⁊ regere tres caſus. vt gtūm dtūm ⁊ abltūm. vt patuit.

Clauſum ſub parte dices tunc temporis eſſe
Item aduerbia regētia datiuū ⁊ accūm ponūtur loco ſuo

¶ De prepoſitionibus regentibus genitiuū.

¶ Item Nota. ꝙ omnis prepoſitio aut regit accuſatiuū aut ablatiuū Tamen more grecorum illa prepoſitio tenus ſepe regit genitiuū pluralem quia greci carent ablatiuo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item Nota ſm aliquos peritos q̈ hec p̄pō tenus regit gtūm vel ab latiuū ſub tali differētia Tenus regit abltūm ſingularē. vt pube tenus hac tenus Uirgili⁹ Capulo tenus abdidit enſem. Et regit gtm̄ pluralem qui eſt rez geminarū. vt auriū tenus. vel q̄ caret ſingulari nūero

Exēpla ſunt { Uirgilius. Et crurum tenus a mento palearia pendent. / Quintilianus. Ut aurium tenus in vſum lingua precepit.

¶ De carentia rectoris.

¶ Item Tres caſus carēt rectore. vt gtūs accūs ꝛ abltūs. Tamen ſm aliquos etiam datiu⁹ caret rectore.

Therentius. Nunq̄ꝫ tam mane egredior neqꝫ domum veſperi reuertor quin te videam fodere. Tullius. Quid quacūqꝫ die dixerim fecerim cogitauerim memorabor veſperi. Sed melius dicitur q̈ ibi veſperi ſit aduerbium. [illegible]

¶ Regula de genitiuo

¶ Item Sola p̄pa nomīa ciuitatam pagoꝝ caſtroꝝ ſimplicis figure declinabilia p̄me vel ſcd̄e declinatiōis ſingularis numeri ꝯſtruūtur cū verbis quietis in loco in gtō loco aduerbij. Cum iſtis trib⁹ appellatiuis. domus. humus ꝛ militia. Uñ Alexāder

Exēpla ſunt { ſum tremonie. / habito ſuſati / ſum domi.

Et rectore caret gtūs ſepe localis
Cum nullum motū deſignat dum preeūtis
Sit numeri nomen et prime ſiue ſecunde

¶ Item Si dicta nomīa fuerint tercie declinatiōis aut pluralis nūeri carēt rectore in ablatiuo. vt Plato ſtuduit athenis Paul⁹ dat litteris operam hāmone. Uñ Alexander

Seruat idem verbum ſine motu dum ſocietur
Nomen plurale vel cui ſit regula terne

¶ Item p̄pa nomīa ciuitatum. pagoꝝ. caſtroꝝ ꝛc̄. cōpōſite figure indeclinabilia ꝯſtruūtur cum v̄bis quietis in abltō mediāte p̄pōne in vt ſum in Camen habito in ſwellem. qꝛ hec nō carēt rectore

¶ De accuſatiuo

¶ Item v̄ba mot⁹ ad locum ꝛ hoc interrogatiuū quo requirūt in accō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

propꝛia nomĩa locoꝝ ciuitatum pagoꝝ caſtroꝝ ſimplicis figure declina-
bilia. Et iſta quattuoꝛ appellatiua. rus. domus. humus. ꝛ militia. qui
accũs caret rectoꝛe. vt quo pater tuus miſit nunciũ. rñdet tremoniã. hã
monem. Quibꝰ addũtur tria vt inficias. ſuppecias ꝛ inferias. vt Joã
nes iuit inficias. vt miſit deoꝝ impetias. hoc eſt auxiliũ hoꝛreſtres ma-
trem occiſo patre inferias miſit hoc eſt ad inferos

Sepe regente loci nomẽ caret vt babylonẽ

Rusqꝫ domũ vel militiam rex vadit humũqꝫ

¶ Item Propꝛia locoꝝ cõpoſite figure ꝛ indeclinabilia ꝯſtruũtur cum dictis ꝟbis in accõ mediãte ꝑpõne ad. vt quo vadis Rñdet ad Camen ad Swollem. qꝛ hec nunqꝫ carent rectoꝛe.

¶ De ablatiuo

¶ Item Verba motus de loco ꝛ hoc interrogatiuũ Vnde requirũt in ablatiuo nomĩa ciuitatum dictoꝝ. Et iſta qͣttuoꝛ appellatiua. rus. domus humꝰ ꝛ militia. Sꝫ ſi cõpoſite figure ꝛ indeclinabilia in abltõ mediãte ꝑpõne de. Exemplũ pꝛimi. vnde venis Rñdet tremonia. colonia Exẽplũ ſecũdi. vnde venis Rñdet de Camen de Swollem. vñ Alexã.

Atqꝫ loci nomen qñqꝫ regente carebit

Rhoma militia vel humo rure domoqꝫ

Rex venit.

¶ Item ꝟba motus per locum ꝛ interrogatiuũ qua requirũt ꝓpꝛia no mina dicta in ablatiuo. Sed meliꝰ in accõ mediãte ꝑpõne per pꝛopter cõfuſionem vitandam. vt Dux venit tremoniam. hãmonem id eſt per tremoniam. Vnde Alexander.

Atqꝫ means noꝛmã ſeruabit eandem

Veſpere paſchalis hoc poni moꝛe videbis

¶ Item In hac antiphona, Veſpere autem ſabbati. veſpere vel eſt gti caſus vel ablatiui. ꝛ caret rectoꝛe.

¶ De queſitiuis locoꝝ quattuoꝛ

Per quo qua vel vbi ſit queſtio ſiue per vnde

Jlluc pergo foꝛas huc iſtuc pergis eoqꝫ

His intro iũgas hac illac pone meando

Hic illic iſtic intus foꝛis eſt et vbiqꝫ.

Hinc illinc iſtinc remeas foris intus et vnde|

Hec reſpōdentur ad vbi

¶ Primo aduerbia hic illic iſtic intus. foris. vſquā· nuſquā. ibidem. alibi. nullibi. ſicubi. alicubi. necubi· nuncubi. ſuperi⁹. inferius. vbiqꝫ. vtrimqꝫ. vbicumqꝫ vulgo paſſim.

¶ Secūdo nomia ꝓpria vrbium pagorū caſtroꝝ in gtō ſi pme vel tercie declinatiōis ſingularis numeri. in ablatiuo ſi tercie declinatiōis vel pluralis numeri vt patuit.

¶ Tercio in et ſub p̄pōnes cum ſuis caſualib⁹ vt vbi fuiſti. in agro. ī eccleſia ſub ioue ſub dio ⁊ nō ſub diuo.

Hec reſpōdentur ad quo

¶ Primo hec aduerbia. huc. illuc. iſtuc. intro. foras· co. alio. eodem. aliquo. ſiquo. nequo. nunquo. vtroqꝫ quocumqꝫ ⁊c̄.

¶ Secundo accūs loci minoris vel maioris mediā· te p̄pōne ad. vt patuit.

¶ Tercio ſupinū in vm vt quo iuiſti lectū cubitū ⁊c̄.

¶ Quarto gerundium acci caſus mediāte p̄pōne ad vt iuit ad venādum piſcādum ⁊c̄.

¶ Quito ꝟba in ſo deſideratiue forme. vt quo vadis acceſſo petrum inuiſo parētes meos

Hec ad qua

¶ Primo hec aduerbia hac. illac. iſtac. ea. ſiqua. ne· qua. aliqua. nonqua. vtraqꝫ. quacūqꝫ alia ſed non ibi ea ſed alia hoc eſt ꝑ aliam viam.

¶ Scdō noīa ꝓpa loci minoris vt patuit quib⁹ tm̄ certi⁹ addimus ꝑ in accō. vt iuit ꝑ tremoniā ſicut di cim⁹ iuit ꝑ agrū. ꝑ viam cōpendij.

Hec ad vnde

¶ Primo hec aduerbia. hinc. iſtinc. illinc. intus. fo· ris. inde. ſupne. inferne. vndecūqꝫ. alicūde. ſicunde. ne· cunde. celit⁹. diuinit⁹. deſuꝑ fundit⁹ aliunde ⁊c̄.

¶ Secūdo ꝓpa noīa locoꝝ. vt patuit.

¶ Tercio noīa regionū ⁊ appellatiua mediāte p̄pōe de. vt venio de weſtfalia. de rure agro.

¶ Tercia pars hui⁹ primi capituli eſt.

¶ De regimiue datiui

¶ Item differūt dtūs ⁊ accūs. qꝛ datiuus ſcat illum cui aliqͩ datur. Accūs id qͦ alteri datur. vt do tibi panem qͦ debite notēt pueri ⁊ fa· cilius addiſcētur regimen dtī ⁊ accī.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Ptūs regit a ſex partibus

- Primo a nomīe ſubſtātiuo vel adiectiuo. vt pater eſt mihi. deꝰ eſt amabilis nobis.
- Secundo a ꝓnomīe vt idem mihi.
- Tercio a verbo vt curro tibi,
- Quarto ab aduerbio vt ſimiliter mihi.
- Quinto a participio vt cantans tibi.
- Sexto ab interiectione vt Hei mihi quia incolatus meus prolongatus eſt.

De nominibꝰ ſubſtantiuis regentibus datiuū eſt regula vna trimembris.

Prima regula Oīa nomīa ſubſtātiua ſcātia res poſſeſſoꝝ aut proximitates naturales. aut reſpectꝰ ad aliud. pn̄t regere dtūm ſed mediāte verbo. Unde Alexander.

Poſſeſſum debes ſociare genuſqꝫ datiuo,
Cum verbo per qđ ſubſtantia ſignificatur
Sicqꝫ relatiue voces hunc ſepe gubernāt

Item hec regula trimembris ſatis difficilis eſt. Et inſufficiēs quoniam adhuc plura ſunt nomīa ſubſtantiua regētia dtūm. preter iam dicta. Unde nota aliam regulam Qꝫ omnia nomina ſubſtātiua cōmunia poſſunt regere datiuū poſt ſe mediante verbo ſubſtantiuo eſt ratione acquiſitionis. Et eadem ſubſtantiua poſſunt regere illud datiuū in genitiuo. vt patuit.

Exēpla ſunt

- Pax erit homini vel pax hominis
- Arma ſunt militibꝰ vel arma militum
- Pax multa diligentibus deum.
- Pax hominibus bone voluntatis.
- Non eſt inopia diligentibus deum
- Nulla ſalus bello.
- Una ſalus victis Nullam ſperare ſalutē.

Item dicti datiui poſſunt reſolui in accuſatiuos mediante verbo habet. manēte eadem ſententia. vt eſt mihi pulcer liber id eſt habeo pulcrum librum.

De adiectiuis regentibꝰ dtūm regule ſunt tres

Prima regula Adiectiua reſpectum importantia. vt ſunt adiectiua. contrarietatis. proximitatis. ſimilitudinis. familiaritatis. Et horum contraria poſſunt regere datiuū vel genitiuū. vt dictum eſt ſupra vt Joānes eſt amicus decano vel decani,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

His contrarietas ſociatur proximitaſqꝫ
Iſti diſſimiles vicinus ſiue piopinquus

¶ Item Adiectiua hui⁹ regule dicta ſunt ſupra de genitiuo.
¶ Secūda regula Adiectiua ꝟbalia in bilis ⁊ in dus a trāſitiuis deſcē
dentia paſſiue ſ̄cātia p̄nt regē dtūm. vt Chriſt⁹ eſt amabilis vel aman-
dus chriſtianis. Supbia ē odibilis deo ⁊ homib⁹ Vn̄ Alexāder.

In bilis aut in dus verbalia iunges eiſdem

¶ Item Regula dı̄t notanter ꝟbalia in bilis ad excludēdum ꝟbalia in
tilis et xilis q̄ nō regūt dtūm Sꝫ reſoluūtur per pticipiū preteriti tem
poris ꝟbi paſſiui ſi deſcendūt a ſupīs ꝟboꝝ paſſiuoꝝ. vt altilis auis alti
lis piſcis vel q̄ ſagina alt⁹ vel alit⁹ eſt atqꝫ ſaginat⁹. Apertile lat⁹. i. qd̄
apertū eſt. flexibilis ramis. flexibiles vites. ſciſſile lignum. plectilis co-
rona. textilis veſtis. ſutilis balteus. vitul⁹ conflatilis. lapis coctilis. ca
cabus ductilis.
¶ Item Quādo dicta ꝟbalia deſcēdunt a ꝟbis neutralib⁹ debēt reſol-
ui in pticipiū p̄ntis tpis. vt aīa volatilis. i. volās. telum volatile. i. vo-
lās. erratilis ſtella. i. errās. piſcis fluuiatilis. i. colēs fluuium. aqua plu
uiatilis. i. per pluuiam deſcēdens
¶ Item Iſta ꝟbalia in bilis exponūtur p aptus vel per dignus ⁊ per
infinitiuū paſſiuū. vt eſt amabilis. i. aptus amari. eſt odibil' legibil' ⁊c̄.
¶ Item In oſus per plenum exponuntur. vel per inopiam. preter hec
pannoſus id eſt vili panno indutus. cerebroſus. i. expers ſanitatis. in-
uidioſus. i. carens inuidia.
¶ Item In bund⁹ dicūtur ſignificare ſilitudinē ſed meli⁹ vehemētiā
vt errabūdus. i. qui vehemēter errat. letabund⁹. i. qui vehemēter leta-
tur. vn̄ Oſus plena notat. bund⁹ ſimilat. bilis aptat. Ax notat aſſidue
ſed idus deſignat habere.
¶ Item ꝟbalia in dus qn̄ ſunt nomīa exponūtur per dign⁹ ⁊ infiniti-
uū paſſiuū. vt chriſt⁹ eſt amādus. i. dign⁹ amari. Sed qn̄ ſunt partici
pia exponūtur p futura ꝟboꝝ paſſiuoꝝ. vt ꝟgili⁹ eſt legēdus. i. legetur
hinc hic verſus minus autenticus. Per dignus nomen. per debet par-
ticipans eſt.
¶ Tercia regula Adiectiua importātia vtilitatem vel damnū. cōmo
dum vel incōmodum ex ſe vel ex adiūcto p̄nt regē dtūm. ibi

Damnū ſignificās aut vtile pone datiuo

¶ Exempla ſunt

Joānes eſt fidus proximo Theoderic⁹ eſt gratus deo. Suauis eſt dn̄s
vniuerſis. Iuſt⁹ eſt dilect⁹ deo ⁊ homib⁹. Quam dulcia faucibus meis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

eloquia tua ſup mel ori meo. Seneca. Moleſtum eſt iniquis mortem ante oculos patere. Boetiꝰ. Oīa nuda ⁊ apta ſunt oculis eiꝰ

	gratus	ingratus	fidus
	ſuauis	clarus	perfidus
	fidelis	infidelis	apertus
Adiectiua	bonus	malus	ineptus
huiꝰ regule	cōueniens	diſcōueniens	conformis
	congruus	incongruus	difformis
	triſtis	letus	aptus
	ſanus	inſanus	obſcurus
	intraneus	extraneus	tutus
	dilectus	moleſtus	exoſus ⁊c̄.

¶ De verbis regentibus datiuū ſunt tres regule generales.

¶ Prima gn̄aliſſima eſt. Oīa ṽba pſonalia mūdi actiua paſſiua ⁊ neutralia acquiſitiue pōſita. i. importātia ex ſe vel ex adiūcto vtilitatem vel damnū cōmodum vel incōmodum pn̄t regē dtūm caſum cōmunē omnium ṽboꝝ et pticipioꝝ. Vn̄ Alexāder.

Damnū ſignificās aut vtile pone datiuo

Patri ſi proſit illud qđ ſubtrahis hoſti

De actiuis
- Oſtende nobis dn̄e miſericordiā tuam
- Tres reges obtulerūt dn̄o tria munera.
- Ego ſcripſi patri binas litteras

De paſſiuis
- Locutꝰ eſt nobis deꝰ per pphetam
- Deus minat̄ ſupbis ⁊ humilibꝰ dat grām
- Dijs parētibꝰ ⁊ mgr̄is nō reddit̄ equiualēs
- Mundus mihi crucifixus eſt ⁊ ego mūdo
- Joannes videtur mihi iuſtus.

De neutralibꝰ
- Soror mea nubit filio conſulis.
- Pecunie obediunt omnia
- Vigilanti ⁊ nō dormiēti iura ſubueniūt
- Pueri hebreoꝝ obuiauerūt dn̄o.
- Petrus aduerſat̄ fratri ſuo
- Fenoratur dn̄o qui miſeret̄ pauperis.

¶ Huiꝰ regule varie ſunt regule ſpeciales

¶ Prima Oīa cōpoſita ṽboꝝ ſubſtantiuoꝝ et forem regūt dtūm pter abſum qđ regit abltūm. vt abeſt domino. abeſt patria ⁊ pter ſuffio qđ re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

git accūm. Exempla ſunt. Joānes p̄eeſt mihi. obeſt petro. Timeo hoc profore vel obfuturum mihi.

¶ Secūda Dia fere cōpoſitā cum p̄pōne con regūt dtūm. vt cōgratuloꝛ tibi. cōgaudeo ioāni. cōdoleo cōpatioꝛ fratri meo.

¶ Tercia Dia cōpoſita a facio cum aduerbio. vt benefacio tibi. malefaciet tibi deꝰ. foꝛefecit mihi. ſatiſfecit mihi. ꝛc. Sed cōpoſita a p̄pōnibꝰ regūt accūm q꞉ trāſitiua. interficio ioānem.

¶ Quarta Dia ꝟba ſcātia iuuare regūt dtūm p̄ter iuuo qđ regit accm̄ vt auxilioꝛ tibi. opituloꝛ tibi. āminiculoꝛ ioāni. ſuffragoꝛ ſuccurro patrocinoꝛ ſubuenio tibi.

¶ Quinta Dia ꝟba certādi regūt dtūm. vt certo tibi. Uirgiliꝰ. Certant ꝛ cygnis vlule ꝛc. contēdo tibi. pugno petro

¶ Sexta Dia ꝟba nocēdi regūt dtm̄. vt fructꝰ crudi officiūt voci. incōmodo tibi. noceo ioanni.

¶ Septima Dia ꝟba ſcātia obuiare regūt dtm̄. vt obuio occurro obſiſto. Uirgiliꝰ. Occurſare capro cornu ferit ipſe caueto

¶ Octaua Dia ꝟba ſcātia obedire regūt dtm̄. vt obedio acquieſco obtēpero. pareo. famuloꝛ. obſeq̄r tibi. Therētiꝰ Nos gerēdus ē. thaydi. Tullius. Equū eſt ſenibꝰ obſequi.

¶ Nona Dia ꝟba ſcātia actū inimicādi regūt dtūm. vt inimicoꝛ petro. inſidioꝛ. indignoꝛ. obiurgoꝛ. refragoꝛ. obloquoꝛ. aduerſoꝛ. emuloꝛ. obſto. repugno. reſiſto. inſurgo. derogo. detraho Joāni

¶ Decima Dia ꝟba ſcātia blandiri regūt dtm̄. vt blādioꝛ. adoloꝛ. adiocoꝛ. aſſentioꝛ vel aſſentio tibi.

¶ Undecia. ꝟba iraſcēdi regūt dtm̄. vt iraſcoꝛ. īdignoꝛ. ſuccēſeo tibi

¶ Duodecima. ꝟba ſcātia operā dare regūt dtm̄. vt indulgeo. ſtudeo. īcūbo. vaco. operā do inſudo lrīs. Jtē. ſtudet delicijs filiꝰ p̄ditiōis

¶ Decimatercia. verba gratificandi regūt datiuū. vt gratificoꝛ. gratuloꝛ. gratioꝛ tibi.

¶ Decimaquarta. ꝟba preeſſe ſcātia regūt dtm̄. vt p̄ſideo preſum tibi. Et multa alia de q̇bꝰ non dꝛ certa regula. vt minoꝛ dominoꝛ tibi

¶ Secūda regula. ꝙ ꝟba acquiſitiue poſita regūt ſepe duos dtōs alterū rei aīate. alterꝝ rei inanimate.

Verbo ſepe duos dabis acquirēdo datiuos
Hec mihi ſunt lucro. vobis ſunt cetera damno

Scriptura	Dn̄e non eſt tibi cure ꝙ ſoroꝛ mea relīq̄t me ꝛc.
Cicero	Ego autem ſemp oꝛnamēto te mihi foꝛe duxi.
Uirgilius	Phebo ſunt mea carmina cure.
Philelfus	Littire mihi magno cōmodo future ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Verba hu-
ius regule.

¶ Primo. ꝟba ſubſtãtiua regũt duos d̃tõs. vt erit ti
bi laudi honori ſciẽtia tua.
¶ Secũdo. ꝟba apparitiõis ⁊ eſtimatiõis ſiue opio
nis. vt tu tibi id laudi ducis eſtimas habes.
¶ Tercio. ꝟba ſcãtia actũ dandi. vt id daꝛ tibi laudi
Tu das mihi hoc vitio qđ mihi honori eſt.

¶ Itẽ hi d̃tĩ in plurimũ regunꝛ ſcãtes laudẽ vel vituperiũ ſolatio vo-
luptati iocũditati gaudio glorie honori merori laudi triſticie moleſtie
vicio dedecori. infamie oneri impedimẽto. vt nos dicimus. tu es mihi
ſũmo ſolatio ⁊ icredibili voluptati. qꝛ elegãter addiꝛ his d̃tis adiectm̃.
¶ Tercia regula. Quedam ſunt ꝟba acquiſitiue poſita que regũt d̃tm̃
cum accõ. Vñ Alexander.

His ꝑceptiua quartiſve potes dare verba
Jungesq̃ȝ fari ſignãt aut ſignificari
Hec tibi clarifico ſigno vel denoto ſcribo

¶ Itẽ. Pro itellectu nota. ꝙ varia ſunt ꝟba regẽtia d̃tũm cum accõ
¶ Primo. ꝟba ſcãtia dare. vt ſunt do. lego. cõmendo. mutuo. dono. ꝑ-
beo. tribuo. impendo. trado. dedo tibi tunicam.
¶ Secundo. verba ſignificãtia promittere. vt ſunt promitto. ſpondeo
polliceor precipio tibi hoc
¶ Tercio Verba comparãdi regũt datiuũ cum accuſatiuo. vt ſunt cõ
paro. confero. compono. equo te illi. Virgilius. Sic paruis cõponere
magna ſolebam.
¶ Quarto. ꝟba ſcãtia ꝑ̃ferre vnam rem alteri. vt ſunt antepono. ꝑ̃po
no. antefero. prehabeo. ꝑfero cum eoꝝ oppoſitis. vt poſtpono. poſtfero
poſthabeo petꝝ tibi. Virgiliꝰ. Nemo ſibi ꝑ̃ferat illa verenꝛ. Virgilius
Poſthabui tñ illoꝝ mea ſeria ludo
¶ Quinto. verba ſignificãtia ſubiugare. vt ſunt ſubigo ſubijcio. ſubdo
ſuppono. vendico. vt vendico te illi.
¶ Sexto ꝟba ſcãtia adiũgere. vt ſunt aſſocio. adiũgo. applico me illi.
admoue aduolue hec ioanni.
¶ Septimo. verba precipiẽdi et prohibendi. vt ſunt iubeo. mando ꝑ̃
cipio trado tibi hec. preter interdico quod regit d̃tũm cum abltõ. vt in
terdico tibi aqua ⁊ igni.
¶ Octauo ꝟba dicẽdi loquẽdi ſiue ſignificãdi regunt d̃tũm. vt dico re
fero. narro. ſignifico. notifico. effor. loquor. nomino. appello tibi ve-
rum preter alloquor. affor et ꝯuenio que regũt accũm tm̃. vt alloquor
te. affor petrũ Cõueniam vos o iudei Auguſtinꝰ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item Differūt retulit mihi hoc eſt dixit mihi. Et retulit ad me idē ad cōſolationē tulit. vt referam hoc ad magiſtrū

¶ Nono Verba ſcātia rem ferre ad locum aliquem. Virgili⁹ Hedorumqȝ gregem viridi cōpellere hibiſco. i. ad hibiſcū. Item Si quem iactatū pelago videat. i. in pelagus. Clamitor celo. i. ad celum

¶ Quedam verba reperiūtur cum datiuo et accuſatiuo in eodem ſenſu.

Noceo
- Cum dtō. et in frequētiori vſu. vt noceo tibi mihi
- cum accō. Scriptura. Iudica dn̄e nocētes me

Illudo
- Cum dtō. Iudei illuſerunt chriſto.
- cum accō. Therenti⁹. Satis ſup̄be illuditis me.

Indulgeo
- Cum dtō. Cato. Indulgere gule noli.
- cum accō. Therenti⁹. Nimiū me indulgere

Preſtolor
- Cum dtō. Cicero. Qui tibi ad forꝫ preſtolarētur.
- cum accō. Therenti⁹. Quem preſtolare

Maledico
- Cum dtō. vt maledixerūt tibi
- cum accō. vt maledicūt te iudei.

Inuideo
- Cum dtō. vt ſolem inuideat vndis
- cum accō. Inuidet te thomas.

Propicior
- Cum dtō. vt ꝓpiciatur tibi deus.
- cum accō. Propiciare delicta populi.

Moderor
- Cum dtō. Horati⁹. Qui nō moderabiť ire.
- cum accō. Modereť te deus

Calumnior
- Cum dtō. vt quid calumnieť tibi.
- cum accō. Calumniare ioānem.

Benedico
- Cum dtō. Scriptura. Bn̄dicat tibi dn̄s et ſyon.
- cum accō. Bn̄dicam⁹ patrē ⁊ filiū cum ſcō ſpū

Intendo
- Cum dtō. Pſalmiſta. Intēde voci orōnis mee
- cum accuſatiuo. Pſalmiſta. Intende domine ſupplicationes noſtras.

¶ Item his aliqui addunt preſto ⁊ antecello. et a veteribus preſtolor et blandior.

¶ Quedam regūt datiuū vel accūm ꝑ diuerſis

Timeo
- tibi. i. ne alius tibi malum inferat.
- te tanq̄ȝ inimicum ne tu malū mihi inferas
- Therētius. Si illum relinquo ei⁹ vite timeo.
- ſin opitulor patris minas timeo

Conſulo
- Tibi. i. do tibi ꝯſiliū. dtūs rei aīate. Cū dtō rei inaīate ſcat reſpectū habere. vt ꝯſulo dignitati honori ⁊c.

Te.i.voco te in cōſilium vel a te cōſilium.
Audio — tibi id eſt obedio tibi
te.i.verba tua percipio.

Tibi.i.tibi teſtimonium do
Teſtoꝛ — te.i.voco te in teſtem.

Tibi librum.i.ꝑmitto tibi librum
Recipio — te.i.te ad me capio.

Mihi cupiditas.i.mihi ſubijt.
Inceſſit — me.i.offenſurꝰ me petijt ⁊ accuſat

Tibi.i.vtilis ſum tibi.
Cōuenio — te.i.alloquoꝛ te. Augꝰ. Cōuenio vos o iudei

Tibi hec res.i.vtilis eſt tibi.
Conducit — te ⁊ domum.teutonice huyꝛen.

Tibi.i.deſum tibi
Deficio — te.i.relinquo te

Cum dtō eſt honoꝛē exhibere. Ambroſius
Eſt bonoꝛum adoleſcētum deferre parētibus
Defero — cum accō. Eſt accuſare vt deferam te ad p̄ceptoꝛem.
delatus eſt ad magiſtrum

cum dtō eſt cōmendare fidem vel curam alicui.
Cōmendo — cum accō eſt laudare. Scriptura. Non qui ſeipſum
cōmendat ille ꝓbatꝰ eſt.ſed quē deus cōmendat.

Cum dtō eſt iudicium prebere
Judico — cum accō eſt iudicio damnare.

Cum dtō ſcat locū dare. Ouidiꝰ. Cedere repugnāti
ſeden do victoꝛ abibis ⁊ ſic hʒ ceſſi in p̄terito
Cedo — cum accō ⁊ ſic habet cecidi media ꝓducta
pater meus cecidit vos flagellis.

cum dtō ſcat ſatis eſſe. vt ſufficiūt tibi hec. Uel ſcat
Sufficio — parē eſſe. vt nō ſufficio laboꝛi.i.nō ſum par laboꝛi.
cum accō ſcat loco alteriꝰ alium ſubſtituere. vt ſuffi-
cio te in locum epiſcopi defuncti.

cū dtō ſcat attēdere ne malū accidat. vt caue tibi.
Caueo — cum accō ſignificat vitare vt caue illum. Et pro eo-
dem caue ab illo.

cū dtō ſcat obedire. vt auſcultate ppl'i huic p̄ceptoꝛi.
Auſculto — cum accō eſt audire. vt auſculto te.i.audio te

Cum datiuo obedire
Audio — cum accuſatiuo/id eſt auribus audiens. vt audio te id
eſt percipio te auribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Impono — Cum dtō ꝑcat decipe. vt Quid sic impoſuiſti nobis.
cum accō ꝑcat ſup humeros ponere.

Aduerſor — cum dtō .i. ſum cōtrarius. vt cur nobis aduerſaris
cum accō .i. abhominor. vt cur ioānem aduerſaris.

Inſto — cum dtō eſt alicui rei operā dare vel appropinquare.
cum accuſatiuo eſt hoſtiliter perſequi rem. vt inſto petrum.

¶ De aduerbiis regētibus dtūm eſt regula vna

¶ Regula Dia aduerbia qualitatis q̄ deſcendūt a nomib[9] adiectiuis regētib[9] dtūm etiā regūt dtūm. vt Paul[9] ſcribit ſilr henrico Fili[9] venit obuiā patri ꝛ mgro ſub regula Alexandri.

vlō — Obuius atqꝫ viam vio ve ſimul heu quoqꝫ iungam

Tripl'r aduerbia regētia dtm̄ — ¶ Primo aduerbia deſcēdentia ab adiectiuis propinquitatis ꝛ cōtrarietatis. vt vicine ꝓpinque amice aduerſarie ſilr equaliter mihi.
¶ Secundo aduerbia deſcēdentia a verbalib[9] in bilis. vt amabiliter petro
¶ Tercio que deſcendūt ab adiectiuis importantib[9] damnum vel vtilitatem. vt grate ingrate. fidelit' infideliter cōuenienter confirmiter. Contraria eorum et multa alia.

¶ Item Due interiectiones ve et heu regunt datiuū. vt dicit textus. vt Ue vobis ridentibus quia flebitis vos. Heu mihi quia incolat[9] meus prolongatus eſt.

Heu — cum ntō Uirgili[9] Heu priſca fides
cum gtō. vt heu miſere gentis
cum dtō. heu mihi qꝛ incolat[9] ꝛc̄.
cum accō. heu miſerum me dies in oēs ꝛ hoc ſepius.
Qn̄qꝫ ſine caſu. vt penitet heu ſero nil didiciſſe modo

¶ Item ſcđm Laurentium Hei conſtruitur cum datiuo heu cum accuſatiuo. ſed heus aduerbium exclamantis ſine caſu. vt Heus iuuenes monſtrate viam.

¶ De verbis imperſonalibus regentibus datiuū eſt vna regula

¶ Itē ſm Alexādꝛ ſunt octo impſonalia actiue vocis regētia dtūm. quib[9] addit Floriſta tria. vt ſuppetit. cōpetit. expetit. Un̄ Alexāder

Contigit accidit euenit et placet adde datiuo

Et libet atq̨ licet et vacat additur iſtis

¶ Itē ſm alios ſunt vigītiduo impſonalia actiue vocis regētia dtūm

Ut	contigit	placet	liquet	ſuppetit	mihi
	accidit	libet	vacat	expedit	
	euenit	licet	cōpetit	fiat	
	conſtat	ſuccedit	dolet		
	eſt	ſufficit	apparet	preſtat	
	congruit	cōuenit	pertinet		

¶ Quarta pars huius capituli eſt regimen accī.

¶ Item. Accūs ſcat rem in quam trāſit actus verbi

Accūs regit
- Primo a nomīe adiectiuo. vt alb⁹ faciem
- Secūdo a triplici v̄bo actiuo neutrali paſſiuo
- Tercio ab aduerbio. vt p̄p̄e hiſpaniā mauri ſunt
- Quarto a pticipio. vt amās deum
- Quinto a ppōne. vt ad patrem
- Sexto ab interiectiōe. vt heu me miſeꝝ.

¶ De adiectiuis regētibus accūm eſt regula.

¶ Regula Omne nomē adiectm̄ ſcās p̄p̄etatē ptis ītegralis pt regē illā ptē in accō p ſynecdochen. Et in eodem ſenſu abltūm. vt hic puer ē pulcher faciē vel facie. Et hec eſt oratio poetica.

Sepe q̄d eſt ptis toti datur et regit illam
Eſt ibi ſynecdoche qn̄ faciem nigra dentes

Uirgilius
- Eneas os humeroſq̨ deo ſimilis fuit
- Oīa mercurio ſilis vocemq̨ colorēq̨
- Jlle inualid⁹ vires meum conat⁹ eſt iter.

Scriptura
- Uenit homo ad dauid veſte conciſa
- Pulnere aſperſus caput.

¶ Itē ſynecdoche ē duplex. vt locutiōis ⁊ Cōſtructiōis. locutiōis ē poſitio ptis p toto ⁊ ecōuerſo. vt bibis fontē. potat rhenū. i. ptē fontis et rheni Cōſtructiōis ē aſſociatio accī vel abltī ſcātis ptē cum dcōne ſcā

¶ Itē p ſynecdochē accūs regit a trib⁹ ptib⁹ vt adiectiuo noīali ſiue pnoīali v̄bo neutrali ⁊ v̄bo paſſiuo. Un̄. (te p̄p̄etatē. vt alb⁹ faciē

Adiectiua regunt paſſiuaq̨ neutraq̨ verba
Accuſatiuū per ſynecdochen ſibi iunctum.
Dant etiam talem gentilia patria legem
Gentem teutonicam qui dicitur eſſe ludolphus
Hildeſemenſis patriam normam dedit iſtam

¶ De verbis tranſitiuis regentibus accuſatiuū regule ſunt tres.

¶ Prima regula

¶ Prima eſt de accō recto a ꝑte anteriori. Et eſt oīs infinitiuꝰ verbi ꝑſonalis regit accm̄ ante ſe ſiue ſit ꝟbi actiui ſiue paſſiui

Exēpla ſunt
- Scriptura. Quid me vis facere dn̄e.
- Virgil'. Phillida amo an̄ alias. nā me diſcedē fleuit
- Placet te ſtudere. volo ioānem legere.

Infinitiui natura modi ſociatur
Impſonalis tamē hinc modus excipiatur

¶ Itē qn̄ infinitiuꝰ ponit᷑ loco p̄teriti impfecti vel impatiui p̄t regere ntm̄ ante ſe. vt ꝟba pſonalia finiti modi. Ambroſiꝰ. Dēs flere. Therētiꝰ Dēs inuidere mihi ⁊ mordē clanculū. ego āt floccipendere

¶ Item qn̄ infinitiuo iūgit᷑ verbū finiti modi int᷑ ea p̄t mediare accūs vel caſus ꝟbi finiti modi vt placet mihi legē vel placet me legē. Sil'r poſt infinitiuū vt placet mihi eſſe ꝓbo vel placet me eſſe probū.

¶ Itē ſm̄ Aulū Geliū futuro infinitiuo nō nccārio addit᷑ hec clauſula ire. iri vel eſſe. Dicit em̄ Cicero. Hāc ſibi rem p̄ſidio ſperāt futuꝝ. C. Graccus. Credo ego inimicos meos h̄ dictuꝝ. Valeriꝰ Auriſpices dixerūt oīa ex ſniā ꝓceſſuꝝ: in q̇bꝰ orōnibꝰ futuꝝ dictuꝝ ⁊ ꝓceſſuꝝ ſunt futuri tp̄is infinitiui modi/ qre abſoluūtur a numero ⁊ gn̄e ⁊ pſona

¶ Scd̄a regula. Oīa ꝟba actiua in o vel in or actiue capta pn̄t regere vnū accm̄ poſt ſe ex ꝓp̄a natura vt Qui amat deū meret᷑ vitā eternā.

Exempla ſunt de o
- Qui colūt adorāt ⁊ amāt deum amabūtur.
- Qui me elucidāt vitā eternā poſſidebūt.
- Ps̄. Arcū cōtēt. ⁊ ↄfriget arma ⁊ ſcuta cōburet igni
- Cogitaui dies antiq̄s. ⁊ ānos eternos in mēte habui
- Iniquos odio habui ⁊ legem tuā dilexi. Therētiꝰ.
- Obſequiū amicos veritas odiū parit.

Exempla ſunt de or
- Qui machinātur ſequūtur ⁊ opant᷑ iniquitatē
- Cur nō pateris ſimplicē cur nō pſeq̄ris modeſtū.
- Qui ſequit᷑ chriſtū ⁊ deuote meditat᷑ eiꝰ paſſionē ⁊c̄.
- Fratres hortor vos in dn̄o ⁊ moneo
- Deus largit᷑ penitētibus gratiam ſuam.

Accuſatiuis data ꝑ vim tranſitionis
Si vox concordat actiua. frequēter habebis

¶ Item dicit᷑ in regula actiue capta. Quia verba actiua poſſunt poni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

neutraliter.ꝛ hoc quā̄do nō regūt accūm quia tūc ꝑcāt actū ꝑmanētem in ſubſtātia.vt Ceci vident.ſurdi audiūt.

Differunt
- Uerbū actiuū qđ ꝑcat actum trāſeuntē in alteꝝ.ſiue terminetꝛ in o ſiue in oꝛ.vt video te.criminoꝛ te
- Uerbū actiui gn̄is eſt qđ terminetꝛ in o et facit paſſiuū in oꝛ.vt amo amoꝛ.doceo doceoꝛ.Quare omne ꝟbum actiui gn̄is eſt actiuū.ſed nō ecōtrario.

¶ Tercia regula ꝙ triplicia ꝟba regūt duos accōs diuerſa ꝑcātes ſine cōiunctiōe media.q̄ dicūtur ꝟba vehemētiſſime trāſitiōis Primo oīa ꝟba rogādi ꝑter ſupplico qđ regit dtm̄.vt ſunt poſtulo.poſco.peto.rogo.flagito.oro.obſecro et ꝑcoꝛ.Secundo ꝟba docēdi.vt doceo.moneo.inſtruo.erudio.imbuo.introduco.inſtituo.Et eoꝝ cōtraria vt celo as.qui celat non docet.Tercio ꝟba veſtiendi.vt exuo.induo.veſtio.calceo.cingo.amicio.camiſeo.togo ꝛc̄.Un̄ Alexāder.

Multotiens verbū fert ſignificata duoꝝ
Voce gerundiui ſolet vnum ſignificari
Accuſatiuos hoc verbū dat tibi binos
Dum manet actiuū ſed et alter habetur eoꝝ
Qui ſi iungatur paſſiuo nō variatur
Poſtulo poſco peto doceo rogo flagito celo
Exuo cum veſtit monet induo calceo cingo
Accuſatiuos geminos hec verba requirūt

Exēpla ſunt
- Scriptura.Uenite filij timorē dn̄i docebo vos
- Induit eum dn̄s loricam fidei
- Uirgilius.Tu modo poſce deos veniā

¶ Itē paſſiua hoꝝ ꝟboꝝ regūt alteꝝ accm̄.vt patebit loco ſuo.

Uerbū actiuū eſt triplex
- Debilis trāſitiōis ſiue neutrale actiuū qđ ita debile.vt actꝰ eiꝰ vix trāſeat in rē inaīatā q̄re regit ſolū accm̄ rei inanimate.habet tn̄ terciam ꝑſonam ī paſſiuo.vt bibo vinum vinum bibitur
- Uehemētis trāſitiōis cꝰ actꝰ vehemēter trāſit in rē aīatam q̄re regit accm̄ ex ꝓpa natura vt patuit
- Uehemētiſſime trāſitiōis cuiꝰ actꝰ trāſit in rē aīatā et inanimatā.hoc ē regit duos accōs.alteꝝ rei aīate.alteꝝ rei inanimate.vt patuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item plura ſunt ꝟba regentia duos accõs idem ſcãtes hoc eſt duos accõs rei animate. vt creo te doctorem. duxi te vxorem. Sʒ nõ ſunt niſi triplicia regẽtia duos accõs diuerſa ſcãtes. hoc eſt alterum rei aĩate, alterum rei inanimate

¶ Verba neutralia regẽtia accm̃ regule ſunt octo

¶ Item ꝟbum neutrale ex ꝓpa natura nõ regit obliquũ nam dr̃ abſolutum hoc eſt perfectum quia reddit ſentẽtiam perfectam ſine obliquo tñ gratia alterius octo modis regit accm̃ quare octo ſunt regule de verbo neutrali;

¶ Prima neutralia regũt accũm ꝑ ſynecdochen. nõ oĩa ſed illa q̃ ſcãt paſſionẽ innatã alicuꝰ ꝑtis integralis regũt illam in accõ ꝑ regulam. Sepe qd̃ eſt ꝑtis. vtſ̃. Vel in ablatiuo.

Exẽpla ſunt
- Joãnes friget pedes caput manꝰ vel pedibꝰ.
- Petrus calet manꝰ vel manibꝰ
- Joãnes dolet caput vel capite

¶ Item meliꝰ dicimꝰ ſine ſynecdoche. pedes frigẽt ioãni. manꝰ calent petro. caput dolet ioãni. ⁊ ſic loquũtur oratores.

¶ Secundo Neutralia regunt accuſatiuũ virtute prepoſitionis cum qua componũtur. Vñ Alexander.

Verbo cõpoſito caſum quãdoqʒ locabis

Quem dat cõponens vt vis exire penates

Exẽpla ſunt
- Ego exeo ciuitatem. i. extra ciuitatem
- Joãnes adijt magiſtꝝ. i. ad mgr̃m.
- Percurro forum. i. per forum
- Perlabor vndas. i. ꝑ vndas ⁊c̃.

¶ Item Nota ꝙ cõpoſitum nõ ſꝑ regit caſum quem regit ꝑpõ Hinc dicit quãdoqʒ. qꝛ ꝑpõnes ſepe faciũt ꝟbum regẽ accũm ⁊ ſepe dtũm. vt ſunt. ad. ante. in. ob. Alie tamen regentes accuſatiuũ faciũt cõpoſitum regere accuſatiuũ

Ad
- Aſſilio te. accedo te. affor te. aggredior te.
- Aſſum tibi. aſſideo tibi. aſto tibi. aduenio tibi ⁊c̃.

Ante
- Antepono te. antecurro petrum
- Antecello ioanni litteris

Ob
- Obambulo forꝝ. obruo te. obſideo ciuitatẽ
- Obuio tibi. occurrerũt ei pueri. obuiauerũt dño.

In
- Ineo domũ. incurro damnũ. ingredior forꝝ.
- Inſideor petro. innuo ioanni. Virgilius
- Inſidere ramis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Item ſi ꝟbum cōpoſitum fuerit trāſitiuū regit duos accōs alterꝫ vir tute p̄pōnis. alterum ꝟtute ꝓpa. vt mente polum nos trāſferre ſatage trāſuexit eum rhenum. pertraho te hoſtes. traiecit exercitum lippiam qꝛ p̄poſitio ſiue cōponit cum actiuo paſſiuo neutrali ſemꝑ ſeruat vim ſuam regēdi. Quare etiam ꝟba paſſiua vltra caſum ꝓprium regūt ac cuſatiuū vel abltūm ꝟtute p̄pōnis vt Joānes trāſfert potum.

¶ Item p̄pōnes regētes abltūm plerūqꝫ faciūt cōpoſitum regere abla tiuū. vt ſunt excello. excido. abdico. excedo. elabor. abſum. depello deſilio deduco. p̄ter precedo. vt p̄cedet vos in galileam. Et p̄ter deficio. dep̄cor. debello. delego que regūt accūm.

¶ Tercio Verba neutralia ſumpta foris. hoc eſt extra ſuam ſ̄cationē pro ꝟbo actiuo. Vñ Alexāder

Verba ſumpta foris chriſti bon⁹ ardet amorem

¶ Virgili⁹. Formoſum paſtor corydon ardebat alexim id eſt amabat Eſaias. Jubilate mōtes laudem. i. dicite. De⁹ pluet ſuꝑ peccatores la queos id eſt pluendo emittet. Virgili⁹. Te quoqꝫ magna manebūt re gna id eſt expectāt. Scriptura. Quem tremūt baratra mors cruenta pauet id eſt cruētando timet. Scriptura. Qui me erubuerit ⁊ ſermo nes meos ⁊c̄. id eſt erubeſcendo timuerit. Virgilius. Nec inundat ſan guine foſſa s id eſt replet.

¶ Item Nota. ꝙ non omnia abſoluta ponūtur loco verborum tranſi tiuorum Hinc imitandi ſunt autores. vt licet ardeo regat accuſatiuū. non tamen flagro.

¶ Quarto regūt accūm vel abltūm ꝟba ſpaciȷ̄ hoc eſt ambulādi currē di. vt pergis quattuor milia. iui ſeptē paſſus. Silr ꝟba diſtādi. vt hā mo diſtat a monaſterio q̄ttuor miliaria vel q̄ttuor miliarib⁹.

¶ Quinto neutralia regūt accm̄ vel abltūm temporis. vt fui hic quat tuor horas. aut quattuor horis habitaui hāmone duos annos aut du obus annis. Unde Alexander.

Ornatus verbum ſpaciȷ̄qꝫ. moreqꝫ gubernat
Accuſatiuos vocum que talia ſignant

¶ Item Nomina ſignificātia tempus ſunt annus dies menſis hebdo mada. hora. minutum ⁊c̄.

¶ Item Hec regula eſt vniuerſalis. quia omnia verba mundi regunt nomina ſignificantia tempus in accuſatiuo vel ablatiuo. vt ſcribo tres horas. Quare actiua ſepius regunt duos accuſatiuos ⁊ vehementiſſi me tres accuſatiuos vt ſcripſi litteras tres horas docui te grāmaticam duos annos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Exēpla ſunt

Therētiꝰ. Nocteſqꝫ dies me ames me deſideres.
Quinqꝫ horas legi legi lectionē meam

De paſſiuis

Troia a grecis obſidebat̃ annos decem
Chriſtus tres dies mortuus ſurrexit.

De neutralibus.

Virgiliꝰ. Noctes atqꝫ dies pater atri ianua ditis
Idem. Centum errāt annos volutātqꝫ
Ouidiꝰ. Dicit̃ egyptus caruiſſe iuuātibꝰ arua
Imbribꝰ atqꝫ annos ſicca fuiſſe decem.
Eſt hō ſomno deditꝰ ſtertit noctes atqꝫ dies

Itē eſt duplex tēpꝰ. vt tēpꝰ qn̄ ⁊ illud ſolū regit̃ in ablt̄o. vt qn̄ veniſti. rn̄det̃ hora pma. nō horā primā. Et tēpꝰ q̄ꝫdiu. ⁊ illud regit̃ in accō vel abltō. vt dt regula. vt q̄ꝫdiu fuiſti hammone. rn̄det̃ duos mēſes aut duobꝰ menſibus.

Sexto neutralia v̄ba regūt accm̄ ſcātē modū vite. vn̄ Alexāder

Sepe regēte caret vite modus idqꝫ probato

Vir bone viue deū ſic viues ſecula cuncta

Itē hic accūs pōnit̃ loco aduerbÿ vt viue deū. i. deifice Boetiꝰ. Vic aſinū viuit. i. aſinine. Iuuenalis. Qui curios ſimulāt ⁊ bacchanalia viuūt. i. adinſtar bacchantū Vox illa nō ſonat hoiem. i. ad modū homis Virgiliꝰ. Eternūqꝫ vale mihi optima palla

Itē Iſte locutiōes ſunt rare apud magis autēticos. hinc vt aliq̄ volunt dicē loquit̃ canē. bibit vaccā. ſtertit cattū. nō ſunt vſurpate orōnes apd̄ bonos autores Sꝫ loco iſtaꝝ orōnū meliꝰ dicimꝰ loquit̃ adinſtar vel ad modū canis

Septio regūt accm̄ ꝓpe ſcatiōis. i. ſibi portionatū. vt frater meꝰ vixit vitā. curro curſum. pugno pugnā Scriptura Peccauit populꝰ iſte peccatū maximū. Therentius Scio dannū mea gaudia ſolite gauiſurum.

Octauo v̄ba funebria carmīa ſcātia. i. lamētādi v̄ba regūt accm̄. vt fleo matrē. lugeo patrē. plāxerūt amicos. vn̄. Sūt lachryme v̄ba tibi cuncta regētia quartū. Que cām ſignāt. fleo matrē. lugeo patrē

Quinqꝫ modis verba paſſiua regunt accūm

Primo paſſiua regūt accūm per ſynecdochen. nō omnia paſſiua ſed illa que ſcāt paſſionē alicuiꝰ ptis integralis extrinſecꝰ illatam. vt mulier que fucat̃ faciem meretricat̃ mentem. Virgiliꝰ. Dido abſciſa flauētes comas ter quaterqꝫ manu pcuſſa eſt pectꝰ decoris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Secūdo paſſiua vboꝝ regētium duos accōs. vt ſunt vba rogādi. docendi ⁊ veſtiendi regūt accūm rei inanimate. vt Joānes docetur grammaticam rogatur veniam. veſtitur tunicam. vt ibi Poſtulo poſco ⁊c̄.
Unde Alexander

Hunc dant paſſiua quē verba volūt ibi clauſa
Seu quem vis verbi ſibi poſtulat aſſociari
Ui verbi regitur qui paſſiuis ſociatur.

¶ Scriptura. Sacerdotes tui induātur iuſticia. Apollo pₒtēs i ſcripturis doctꝰ erat viam dn̄i Joānes rogaꝛ veniam.
¶ Tercio paſſiua regūt accūm tp̄is. vt campane pulſabanꝛ tres horas petrus flagellabaꝛ horam ⁊c̄.
¶ Quarto paſſiua per cōpoſitionem. Uirgiliꝰ. Interea magnū ſimul circūuoluiꝛ annum. Et hec regula habet maxime veritatem de cōpoſitione vboꝝ tranſitiuorum.
¶ Quinto per trāſſumptionem. i. quādo ſumunꝛ pro vbo actiuo vt capre paſcūtur ſiluas. i. corrodunt
¶ Itē ſpolianꝛ eos ⁊ corpa nuda relinquūt ꝓ ſpoliāt Uirgiliꝰ.

Tres ſūt mōi mutādi actm̄ in paſſiuū:

¶ Primꝰ. vbi ſolus accūs mutaꝛ in ntūm. vt dedi tibi equū. i. equus a me tibi datus eſt
¶ Secundꝰ. vbi ſunt duo accuſatiui quoꝝ alter mutatur in ntūm. alter īmutatꝰ relinquitur. vt docui te grāmaticam. i. tu a me doctus es grāmaticam. ⁊ hoc in verbis docendi
¶ Tercius. vbi vterq꜒ accuſatiuꝰ mutatur in nominatiuū. alterum relinquēdo. vel in ablatiuū mediante prepoſitiōe a vel ab transferēdo. vt ego rogaui te veniam id eſt tu rogatus es a me veniam vel venia abs te rogata eſt mihi. et hic vltimus modus potiſſimꝰ eſt in verbis rogandi.

¶ Regula generalis de gerūdijs: infinitiuis: participijs. et ſupinis. et impersonalibꝰ paſſiuis

¶ Q꜒ iſta quinq꜒ infinitiuā. gerūdia. participia. ſupina. ⁊ impſonalia paſſiue vocis regūt eundem obliquū caſum a pte poſteriori quem ſua vba a quibꝰ deſcendūt. hoc eſt ſi deſcendūt ab actiuis regūt accūm A paſſiuis abltūm mediante p̄poſitione a. vel ab. Si a neutralibus nullū caſum ex propria natura.

Exēpla ſunt:
Ego volo mittere librum
Eſt nunc tempus mittēdi librum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Exēpla ſunt
- Ego vado miſſum librum.
- Ego ſum mittens ſiue miſſurus librum.
- Mittitur pecuniam

De conſtructione gerundiorum ante ſe.

Item Gerūdia ſm Laurētium vallenſem ꝛ alios autores nō regūt caſum ante ſe. licet ſm Alexādrum Priſcianū. et Floriſtam regūt ante ſe accm̄ more grecoꝝ. Sz nos ei p̄ponim⁹ drūm. vt dicim⁹ ſcribēti habendū eſt pennas/ ꝛ nō ſcribētem habēdum eſt pēnas.

Huncqꝫ gerundiuū caſum veteres poſuere
Vt ſupponētem qȝ multoꝝ tenet vſus

Exēpla ſunt
- Ps. In deficiēdo ex me ſpūm meum.
- In cōuertendo populos in vnum.
- Scribentem habēdum eſt pennas
- Cū tēp⁹ elizabeth pariēdi impletū eſſet.

De gerundijs in di

Regula

Item gerūdia in di ſunt gti caſus ꝛ petūt ꝯſtructionē cū ſubſtātiuo precedēte. vt Jā eſt tēp⁹ penitēdi orādi. Qñqꝫ cū quibuſdā adiectiuis vt doct⁹. perit⁹. cupid⁹. auid⁹. audax timid⁹ cōtent⁹ orandi ꝛc̄.

De gerundijs in do

Regula

Item gerūdia in do ſunt dti vel ablti caſus. Et petūt ꝯſtrui cum v̄bo p̄cedēte. De dtō Petr⁹ non ē bene ſoluēdo. De abltō Paul⁹ ſedet ſcribendo. Etiam ſepe ꝯſtruūtur cum iſtis p̄pōnib⁹ in. de. ex. pre. cum. vt ſedet in ſcribendo pro denario.

De gerundijs in dum

Regula

Item gerūdia in dum ſunt nti ꝛ acci caſus qñ ſunt nti caſus reddūt ſuppoſitū huic v̄bo. eſt. fuit. erit. vt eundū eſt. ieiunādum eſt. Sed quādo ſunt acci caſus petūt cōſtructionē cum p̄pōne. ad. ob. ꝑpter. int̄. vt Joānes venit ad legēdum. inter legendū dixit verū.

Nota

Item Nota ꝙ gerūdia elegātius ꝯſtruūtur ſine regimie cum genitiuis accis vel ablatiuis a parte poſteriori ſub cōuenientia generis numeri ꝛ caſus ſicut nomia adiectiua. vt elegātius dr̄ Venit Joānes cauſa legēdi libri. legēde hiſtorie. legēdi euāgelij. quam cauſa legēdi librū hiſtoriam euāgelium. Jta quoqꝫ vado ad emendos libros. emēdas carnes. emenda animalia.

Nota

Item Gerundia ſignificāt actiue paſſiue vel imperſonaliter Et habent omnes caſus preter vocatiuū ꝛ ſunt generis omnis ſcd̄m Laurētium vallenſem. vt legendus legenda legendum. Unde legendus eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

gerundium participium ⁊ nomen. Quare gerundia nec ſunt nomina nec verba ſed participia.

Gerundium quãdo ꝑcat preſens temp⁹ Participium quãdo ꝑcat futurum temp⁹ Nomen qñ exponit᷑ per dignus

¶ Item differunt gerundia a participiȷs qꝛ gerundia ſignificant actionem vel paſſionem ſcd̃m Laurentium vel imperſonaliter ſcd̃m Floriſtam ſine futuro tempore participia in dus ſignificant ſolam paſſionem cum tempore futuro. Uirgilius. Uoluenda dies attulit vltio ibi voluenda gerundium. quia ſignificat preſens temp⁹.

¶ Item Gerundia ſignificant paſſiue quando ſunt ſociata ſubſtãtiuis Sed quando diſiũctiua id eſt quãdo non ſociãtur capiũtur actiue. Si a neutris ſignificãt neutraliter.

Exẽpla ſunt
- Uirgilius. Superando omnis fortuna ferendã eſt. id eſt dum fertur. Uirgilius. Uoluenda dies attulit vltio id eſt quando voluitur. Uirgilius.
- Urit videndo femina id eſt cum videtur femina.
- Uirgilius. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis id eſt dum cantatur.

¶ Actiue et neutraliter.
Ariſtoteles. Anima ſedendo et quieſcendo fit prudens id eſt ſedet cum quieſcit.

¶ Itẽ Nota quando gerundia regunt caſum poſt ſe ſiue capiantur cũ ſubſtantiuis ſiue non ſemper capiuntur actiue quia ſcd̃m Laurẽtium gerundia paſſiue non regunt caſum poſt ſe niſi ablatiuũ mediante prepoſitione a vel ab.

Exẽpla ſunt
- Iudex tribuendo cuiqꝫ ius ſuum benefacit id eſt dum tribuit.
- Lucius. Silla labefecit totam ciuitatem
- Hos accuſando illos occidendo id eſt cum hos accuſaret ⁊ illos occideret.

¶ Item Gerundia in dum cum prepoſitione capiuntur actiue ⁊ paſſiue vt tu es idoneus ad diſcendum id eſt vt diſcas. hec res eſt facilis ad diſcendum id eſt vt diſcatur.

¶ De conſtructione ſupinorum.

¶ Item Priora ſupina petunt cõſtructionem cum verbo ꝑcãte motũ ad locũ. vt cubitũ. curro. vado. viſum hoiem. Et regũt accm̃ poſt ſe ſi deſcendũt a ꝟbis actiuis. vt vado emptum librum vel abltũm mediante prepoſitione a vel ab. ſi a verbis paſſiuis. vt piſces portantur emptum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

a piſcatoribus. Uel nullū caſum ſi a ꝟbis abſolutis. vt exercitꝰ magnꝰ vadit pugnatum. vt patuit

¶ Item poſteriora ſupina nō ꝯſtruūtur cum ꝟbis ſcantibꝰ motum de loco. vt nō nulli volūt. Sʒ cum quibuſdam adiectiuis. vt placet laurētio Uirgilio Lactātio ꝛc̄. Quibꝰ magis credendum eſt. Uirgilius Nec facilis viſu. nec dictu effabilis vlli. Idem in tercio Et dictu video mirabile monſtrū. Therētiꝰ. Sunt extra noxam ſed nō eſt facile excuſatu. Lactantiꝰ. Conferam me ad illam piam ſapiētiam in quo oīa facilia intellectu ſuauia auditu ꝛc̄.

¶ Item Poſteriora ſupina nullum regūt poſt ſe caſum. Et exponunt paſſiue vel per eius gerūdium in dum vt hoc eſt mirabile viſu. i. cum videtur vel ad videndum.

	facile	iocundum	credibile
Hec adiectiua	difficile	rarum	incredibile
conſtruūtur cū	dignum	turpe	mirabile
poſteriori ſupīo	indignū	fedum	ſtupendum ꝛc̄.
	abſurdum	horridum	optimum
	triſte	ſuaue	prauum

¶ De participijs eſt vna regula generalis. Sed quattuor ſpeciales

¶ Regula generalis Qʒ oīa ꝑticipia regūt eundem obliquū a ꝑte poſteriori. quē ſua ꝟba a quibꝰ deſcendūt. vñ Alexāder.

Que iunges verbo iūges et participanti

¶ Prima ſpecialis Oīa ꝑticipia p̄ntis tꝑis ꝛ futuri ī rus ab actiuis deſcēdentia p̄nt regē accūm caſum ꝓprium ꝛ cum illo dtūm accūm vel abltūm vt caſus cōmunes. vt amo petrum vel amās petrum. amaturꝰ theodericū. criminor te criminās criminaturꝰ te.

¶ Secūda ſpecialis Oīa ꝑticipia p̄ntis tꝑis ꝛ futuri in rus a neutralibꝰ deſcēdentia nō regūt ꝓprium ſʒ duos vel tres cōmunes. vt datiuū accūm vel abltūm mediāte p̄pōne et finaliter omnem caſum quem verba neutralia.

¶ Tercia Omnia ꝑticipia p̄teriti tꝑis in tus ꝛ ſus ꝛ futuri in dus q̄ veniūt a ꝟbis paſſiuis regūt poſt ſe abltūm mediāte p̄pōne a vel ab vel dtūm poſitum loco ablatiui tanq̄ʒ caſum ꝓprium vel caſus cōmunes. vt verba paſſiua.

¶ Quarta Omnia participia preteriti temporis in tus ꝛ ſus a ꝟbis deponentalibus ꝛ cōmunibus tranſitiuis regunt accūm caſum ꝓpriū. vt Joannes eſt ſecutus ieſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ De imꝑſonalibꝰ in tur eſt vna regula

¶ Regula Oīz imꝑſonalia in tur a ꝟbis actiuis regūt eundem caſum quem actiua hoc eſt accūm Si a paſſiuis abltūm mediāte ꝑpōne Sz a neutralibꝰ nullum. Vñ Alexāder.

Que ſine ꝑſonis ſunt atqꝫ gerūdia iungis:
Si tñ a verbo quod trāſeat illa creabis:

Exemplum { Primi Matheū legit Pulſat campanas.
Secundi Legitur a magiſtro ſcholaribus Pulſatur a cuſtode.
Tercij Itur dum ſcitur neſcitur quando reditur
Itur in antiquam ſiluam }

¶ Item ꝟba imꝑſonalia in tur ſunt infinita ⁊ teutonizant ꝑ men qꝛ ſcdm Priſcianum ꝟbum tale ab omni ꝟbo actiuo neutrali ⁊ paſſiuo. ⁊ aliqñ a deponēti formatur imꝑſonale in tur. Tamē non ab oībꝰ neutralibus. vt non dꝛ caletur frigetur.

¶ De imꝑſonalibꝰ in t ſunt regule due

¶ Quinqꝫ ſunt imꝑſonalia in t que regūt accm̄ cum gtō ꝯiūctim vel diuiſim. vt penitet. tedet. miſeret. piget ⁊ pudet me tui.

Exēpla ſunt { Scriptura. Tedet aīam meam vite mee
Sapiēs. Teduit me vite mee vidente mala
Therentiꝰ. Nonne te facti pudet.
Scriptura. Tedere incepit ppl'm itineris ⁊ laboris. }

Penitet ⁊ tedet miſeret piget ⁊ pudet iſta
Accuſatiuis iungūtur cum genitiuis

¶ Item Nota hec quinqꝫ imꝑſonalia habēt quattuor cōſtructiones. Qñqꝫ ponūtur ſine caſu. vt penitet heu ſero nil didiciſſe modo. Therētiꝰ Piget pudetqꝫ. Quādoqꝫ regūt accūm cum gtō. vt dꝛ regula. Qñqꝫ ꝯſtruūtur cum accō ⁊ infinitiuo poſito loco gtī. Scriptura. Penitet me feciſſe hoīem. Qñqꝫ regūt accūm cum abltō mediāte ꝑpōne. vt penitet me de peccatis ⁊ hoc raro apud autēticos.

¶ Scda. Quattuor ſunt ꝟba imꝑſonalia actiue vocis q̄ regūt accm̄. vt iuuat decet delectat oportet. Therētiꝰ. Sapiētem decet omnia ꝑus cōſilio qꝫ armis experiri. Scriptura. Nōne oportebat chriſtum pati ⁊ ita intrare ⁊c̄. Virgiliꝰ Non oēs arbuſta iuuāt humileſqꝫ mirice

His iungas iuuat decet delectat oportet

¶ Item imꝑſonalia poſſunt poni perſonalitꝛ ⁊ regē nominatiuū añ ſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

preter oportet quod ſemper ponit̃ impersonaliter. vt laus decet te. honor iuuat henricum.

¶ Item hoc verbum oportet ſolet cõſtrui in p̃terito cum accõ participij ad ſ̃cãdam rem nõ debuiſſe fieri vel omitti hoc eſt rem male factam vel omiſſam. Therẽti⁹. Tum id factum nõ oportuit. Item. Appollinis ſignum ablatum certe nõ oportuit. Tulli⁹. Totam rem integram ſeruatam oportuit. teuto. dat ſoldemen to voren geſacht hebben.

¶ De prepoſitionibus eſt vna regula

¶ Regula Triginta ſunt p̃põnes ſm̃ Donatum q̃ regũt accũm poſt ſe inſtrumẽtalit̃ id eſt mediãte v̾bo quib⁹ addũtur due. vt verſus ⁊ retro. Unde Alexander.

Adde per et ſimiles p̄ vicos itur ad vrbes

¶ Item Quindecim regũt abltũm. vt pꝫ in Donato quib⁹ addit̃ procul. Et quattuor accm̃ vel abltũm. vt in ſub ſuper ⁊ ſubter. accm̃ cum v̾bis importãtib⁹ motum ad locum. ⁊ abltũm cum v̾bis quietem importantib⁹ ſiue q̃n mentionẽ facim⁹ de aliqua re. vt Uirgili⁹ Multa ſup̄ priamo rogitãs ſup̄ hectore multa hoc eſt de priamo ⁊ hectore

¶ Item Aduerbiũ ex p̃pa natura nullũ regit caſum q꞉ regimẽ preſupponit ſ̃cationẽ poteſt tn̄ poni p̄ alia p̄te ⁊ regẽ quattuor caſus. vt gtm̄ dtũm. accũm ⁊ abltũm. Uñ Quedam aduerbia ponũtur loco p̃põnũ. et regũt accũm inſtrumẽtalit̃. vt ſunt retro ſubt⁹ intro intus foras foris verſus p̄cul p̃die poſtridie. Marcus. Uade retro ſathana. Dauid Dilataſti greſſus meos ſubt⁹ me p̄ ſubter. Hieremias. Atrium quod erat foris templum hoc eſt ante templum Pridie kal̃. hoc eſt ante.

¶ De interiectione regula eſt vna

¶ Regula Due interiectiones. vt o et heu conſtruũtur cum accuſatiuo. vt O ineffabilem virum O variam volucremqꝫ fortunam. Uirgilius. O fortunatos nimiũ ſua ſi bona norint. Agricolas. Heu me miſerum dies in omnes.

O cõſtruitur
- Cum nominatiuo O maria vas veritatis que contra omnia ingenia calliditatem ⁊c̃. ſe per ſeipſam defendit.
- Secundo cum gtõ. vt Uirgili⁹. O fortunati quoꝝ iam menia ſurgunt.
- Tercio cum datiuo. vt O mihi dies in omnes
- Cum accõ O fortunatos nimium ⁊c̃.
- Quarto ſine caſu. Lucanus O male vicinis hec menia condita gallis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Oqz ſibi quartum ſolet heu quoqz iungere caſum

Capitulum Quintum de regimine ablatiui.

Item Ablatiu⁹ teutonizatur per myt. et eſt caſus rhomanorum id eſt latinorum. Latini enī ablatiuū inuenerūt. Greci vero carēt ablatiuo vtentes gtō vel dtō loco ablatiui.

Abltūs regit
- Primo. a nomie. vt fortior ioāne eſt petrus
- Secūdo. a pnomie. vt ego magna ſciētia.
- Tercio. a verbo. vt ſcindo cultello
- Quarto. ab aduerbio. vt hic currit velocius aſino.
- Quinto a participio. vt loquēs ṽbo veritatis.
- Sexto. a ppōne. vt ab homine.

Item ablatiu⁹ tripliciter ponitur in oratione. Primo regitur. ſcdo ponit abſolute. tercio caret rectore.

De ſubſtantiuis regentibus ablatiuū regule ſunt quattuor.

Primo Omne nomen ſubſtantiuū ſignificans totum integrale alicui⁹ partis regit illam partem in ablatiuo vel in genitiuo. vt prius dictum eſt mediante adiectiuo laudis vel vituperij. ⁊ ſic hec regula eſt per pulchra ⁊ orator. Similiter ſequēs regula

Toti da partem ſubiecto proprietatem
Sed laudem iūge vel vituperamen vtrimqz
Dextra vir forti vel forma femina turpi

Scriptura. Filij eorum dura facie ⁊ indomabili corde ſunt.
In Geneſi. Erat autem Joſeph pulcra facie ⁊ decorus aſpectu.
Therentius. Duxit ſecum virginem facie honeſta.
Scriptura. Lia lippis oculis. Uirgilius Hec belua marina virgo fuit pulcro pectore ⁊ monſtrum immani corpore

Secunda regula. Omne nomen ſubſtantiuū ſignificans aliquam proprietatem. regit illam proprietatem in ablatiuo vel in genitiuo mediante adiectiuo laudis vel vituperationis. vt femina turpi forma vel turpis forme per regulam dictam.

Uirgilius
- Ceruus erat forma preſtanti ⁊ cornibus ingens
- Regina ad templum forma pulcerrima dido.
- Et pulchra facie te prole parentem.
- id eſt patrem de pulcra prole.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Therētiꝰ. Mulier egregia forma atqꝫ etate integra. Lactātius. Magno ꝛ excellēti ingenio viri ad ſtudium ſe cōtulerūt. Homo magna autoritate maturo cōſilio ꝛ incredibili virtute. Item. Nota dicte regule pn̄t quadruplr̄ exprimi. Primo in gtō. vt ibi. Pars ꝓpriumqꝫ regūt. Secūdo in accō per ſynecdochen. vt ibi. Sepe qď eſt ꝑtis. Tercio per hāc regulam q̄ eſt ſatis pulcra apud oratores. Quarto ꝑ ſynecdochen ī abltō. vt ibi. Synecdochen iūgas. q̄ eſt in accō ꝛ frequēs apud poetas Item patuit in regimīe gti.

Tercia. ꝙ nomīa dignitatis ſpūalis vel ſecularis regūt iſtos ablatiuos. gratia. fauore. dono. miſeratiōe. pietate. ꝛ ſiles ſcātes cām efficientem. vt Rex francie dono domini Dux burgūdie grā dei. vn̄ Alexā.

Sepe poteſtatis nomen cōiungitur iſtis
A. rex hierusalē dn̄i dono b. ſalutem

Quarta. omne nomē concretum ſbm̄ vel adiectiuū regit ſuū abſtractum in abltō. vt homo hūanitate. pius pietate. vulpes eſt aīal magnitudīe canis Laurꝰ eſt arbor magnitudīe quercꝰ pmꝰ ordīe ſecūdꝰ ordīe

Item opꝰ pro facto ſiue ꝓ fructu opere regit gtm̄. vt celum eſt opꝰ dei. opa virgilij. opa therētij. Pro vtili regit dtūm ꝛ ꝓ neceſſario regit dtūm cū abltō ꝯiūctim vel diuiſum. Scriptu. Bene valentibꝰ non eſt opꝰ medico. Virgiliꝰ Nūc animis opꝰ in ea. nūc pectore firmo. Therentiꝰ Vade ꝛ qď parare opꝰ eſt para. Philelfus. Si qua in re meo tibi opꝰ eſt officio id tibi peculiare ducito.

De adiectinis regentibus ablatiuū ſunt regule ſeptem.

Prima regula Omnis compatiuꝰ captus ꝯpatiue pt regē abltūm ſignificātem rem exceſſam. hoc eſt quādo teutonizat per dan ꝛ non per van. vt Joānes eſt fortior aſino.

Tres notat eſſe gradus qui compat. inde notabit
Multimodū regimen qui rem diſcernit aperte

Item dicit in regula (captus compatiue) qꝛ ſi capiatur ꝑtitiue regit gtūm. vt prius ibi Pone gradū medium ꝛc.

Scriptura — Oculi eius pulcriores ſunt vino. et dentes eius lacte candidiores.

Salomon — Sapientia melior eſt auro ꝛ argēto et precioſior cunctis opibus

Seneca — Nihil eſt crede virtute formoſius. nihil pulcrius. nihil amabilius ꝛc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Proverbiū — Auro quid meliꝰ. iaſpis. quid iaſpide. virtꝰ. quid virtute: deus. quid deitate nihil.

Scriptura — Candidiores niue. nitidiores. lacte. rubicundiores ebore. et antiquo ſapphyro pulcriores.

Scriptura — Hec eſt ſole ſpecioſior. luna pulcrior. aurora rutilantior. ſtellis preclarior

¶ Regula pulcherrima Quemcūq; caſum regit poſitiuꝰ eundem caſum etiam regūt compatiuꝰ et ſuperlatiuꝰ preter caſus ꝓprios vt ſimilis mihi. ſimilior mihi. ſimillimꝰ mihi. vt patuit in regimīe gtī.

¶ Item Ex dictis duabꝰ regulis ſeq̃r fit q̄ ꝯpatiuꝰ duos regit ablatiuos. vnū ex natura poſitiui. alterū ex ꝓpa natura qui ſcat rem exceſſam vt ſibylla fuit ſalomone auro ditior Petrꝰ eſt paulo laude dignior Hec amphora eſt vino illa plenior. Et regit ille abltūs virtute ꝯpatiui qui poteſt reſolui in hoc aduerbium q̃z. et in ntūm caſum. vt wilhelmo ditior auro ſum. i. ſum ditior auro q̃z wilhelmꝰ.

¶ Item hi abltī ſolito. dicto. equo. iuſto. credibili fide. ſpe. opinione. regunt ab omni ꝯpatiuo. Geneſis. iiij. Cur triſtior eſt hodie ſolito facies tua. ¶ Item de dicto. Citius dicto tumida equora planātur. Item dea eſt violentior equo. Iuuenalis. Ponamꝰ nimios gemitꝰ flagrantior equo. Item ego tuli plura fide nullaq; credibili tulimꝰ maiora. Infelix qui fert aſpera fide. Item. dabo tibi plura fide Item petrꝰ eſt opinione hominum ditior.

¶ Scda regula Nomē adiectiuū vel ꝟbum ſcās ꝓpetatem aliquam regit abltūm in quo fit talis ꝓpetas vt in ſubiecto. vt feſtinꝰ curſu. hec auis eſt tarda volatu. ille homo eſt tardꝰ in ceſſu. Item hic homo eſt citus in ceſſu. Item in eodem ſenſu vtimur ꝟbo dicēdo. iſte incedit feſtino inceſſu vel cito inceſſu.

¶ Tercia regula Adiectiuū vel ꝟbum regit abltūm ſcātē inſtrumētū vt hic ē velox pedibꝰ. celer pedibꝰ. fama ē celeris pedibꝰ. ceſus ē ferula ceſus ē loris pugnis Itē tuis lrīs ſum ꝓuocatꝰ tuis eplīs me laceſſiſti

¶ Item Eadem ꝓpetas eſt vel in ſubiecto vel in inſtrumēto. vt ptz in ſequētibꝰ exemplis. Quare attēde an ꝓpetas ſit in ſubiecto an īſtrumēto. Et, quid diſcrimis inter has duas obſcuras reglās meliꝰ inuenies.

Propetas in ſubiecto			ꝓpetas in inſtrumēto		
	velox	curſu		velox	pedibꝰ
	velox	loquela		velox	lingua
	tardus	loquela		ſurdꝰ	auribꝰ
	ſurdus	auditu		feſtinꝰ	corpore
	feſtinus	motu		citus	pedibꝰ
	citus	inceſſu		amarꝰ	lingua
	amarꝰ	ſapoꝛe		acutꝰ	oculis
	acutꝰ	viſu			

Nō Regula

Nō

Nō

Regula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Quarta regula Nomen adiectiuū vel v̄bum regit abltūm ſignificā-
tem quattuor cauſas vel abltūm cauſe. vt hic eſt fulgēs virtute. gratia
dei ſum id quod ſum Joannes eſt cōfectus multiplici cura. veſtes tue
non ſerico ſed panno cōfecte ſunt. domus tua lapidibus eſt cōfecta. cal-
cei corio Et hec eſt ſatis difficilis pueris quia quattuor cauſas rerū na-
turalium non intelligunt.

Mobile vel verbū deſignās proprietatem
Sextis cōſtruitur ꝑ quos ea ſignificatur
Curſu feſtinus fulget virtute modeſtus
Eſt velox pedibus blando ſermone facetus

¶ Quinta Nomē adiectiuū ſignificās menſuram incertam. vt lon-
gum. latum. breue. profundum. altum ⁊c̄. regit ablatiuū ſignificātem
quātitatem illius menſure. vt lignum lōgum ſex pedib⁹. Item turris ē
alta tricentis pedibus. Vñ Alexāder.

Mobile menſuram deſignās addere debes
Longum ſex pedibus. lignū latumq; duob⁹.

¶ Sexta regula Omne adiectiuū ſ̄cās ꝓprietatem alicui⁹ partis in-
tegralis poteſt regere illam partem in abltō vel accō. vt dictum eſt per
ſynecdochē. vt Virgo decora vultu. Geneſis. xxxvi. Rachel erat venu-
ſta facie ⁊ decora aſpectu. Item Geneſis. xxxix. Erat autem ioſeph pul-
cer facie ⁊ decorus aſpectu. Vñ Alexāder.

Synecdochen iūgas. vt vultu virgo decora

¶ Item Synecdoche differt a duab⁹ regulis dictis de ſubſtātiuis in
genitiuo ⁊ ablatiuo. qui ibi adiectiuū laudis vel vituperij cōuenit cum
ſubſtantiuo ſequenti. vt vir magno ingenio. In ſynecdoche vero adie-
ctiuū cōuenit cum ſubſtātiuo precedenti qui regit abltūm figurate. vt
vir magnus ingenio.

¶ Septima Nomē adiectiuū ſ̄cās plenitudinē vel inopiam vel ca-
rētiam regit abltūm vel gtūm. vt Plenum gratia ⁊ veritatis. ampho-
ra eſt plena vino. Virgili⁹. Quam diues pecoris niuei ꝙ̄ lactis abun-
dans. Horati⁹ Satis diues ⁊ auro. Item ſatur pane. felix rei vel reb⁹
Item reus mortis vel morte. Vñ Alexāder.

Plenus inops caſum dant iſtū ſiue ſecundū
Vini vel vino duo dolia plena videto
Pauper egen⁹ inops vino vel panis egebit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Item Dignus ⁊ indignus regūt ablatiuū. vt princeps dignus eſt. om
ni laude. ⁊ omni honore.

Scriptura	Neſcit homo an odio an amore dignus ſit
Uirgilius	Uitula tu dignus es ⁊ hic
Therentius	O chrea non te dignū feciſti. Nam ſi ego digna hac contumelia ſum maxime ⁊ tu indignus qui faceres tamen.

¶ Item Indignum reperit̄ in dtō. Gregori⁹ in omelia nō eſt indignū
redemptori noſtro ꝙ tentari voluit venerat occidi.
¶ Item cum genitiuo vt cuius non ſum dignus vt ſoluam corrigiam
calciamenti.
¶ Item in Matheo ⁊ in Luca. Facite ergo fructū dignum penitētie
vir magnoꝝ haud vnq̄ȝ indign⁹ auorum qd̓ non eſt nobis imitādum.
fit em̄ more grecoꝝ qui carēt abltō. Sȝ gtō ⁊ dtō loco abltī vtunt̄

¶ De verbis regentibus ablatiuū regule ſunt duodecim.

¶ Prima regula. ꝙ oīa v̄ba paſſiua regūt abltūm ſ̄cātem rem agentē
vel efficiētem paſſiōis mediāte p̄pōne a vel ab tanq̄ȝ caſum ꝓpriū p̄ter
duos aut tres caſus cōmunes vel dtūm reſolubilē in abltūm

Iſte datur caſus paſſiuis a preeunte
Cernitur hic a me q̄m videbor ab illo.

¶ Itē ſub hac regula cōprehēdunt̄ quadruplicia v̄ba. Primo oīa paſ-
ſiua in or. que deponētia r trāſeunt in actiua. vt liber legit̄ a mḡro ſimi
lis imitat̄ a ſimili. Secūdo nouem cōmunia paſſiue capta quia actiue
capta regunt accūm. vt omne bonum largit̄ a deo. Tercio oīa deponēta
lia actiua. in paſſiua ſ̄catiōe capta. vt aurum furat̄ a petro. pecunia lu
crat̄ a ſcriptore. Quarto ſex verba in o paſſiue ſignificātia. vt exulo va-
pulo veneo fio nubo liceo. vt fili⁹ male a patre vapulabat. i. verberabit̄
Opus malum nō fit ab artifice bono.
¶ Item ſub hac regula ꝯphendūtur oīa a v̄bo paſſiuo deſcēdentia vt i-
perſonalia in tur paſſiue capta vt docet̄ a ioanne grāmatica
¶ Item Participia p̄teriti tp̄is ⁊ futuri in dus
¶ Itē Uerbalia in bilis in dus. vt chriſtus eſt amabilis a nobis amā
dus a petro.
¶ Scd̓a regula. ꝙ v̄ba ſuſcipiēdi aliq̄d ab alio. v̄ba recedēdi diſtādi ⁊
ſeparandi etiā p̄nt regē abltm̄ mediāte p̄pōne a vel ab ſ̄cantē locum tem
pus vel pſonā a quo vel a qua ſuſcipit̄ recedit̄ ⁊ ſeparat̄. Et nō ſ̄cat cau
ſam efficiētem paſſionis vt in p̄cedenti regula. Un̄ Alexāder

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Vel ſi ſuſceptū ſignat ſiue receſſum

Sic a te diſco libros a teqꝫ recedo

Verba
- Suſcipiendi ſunt diſco.recipio.accipio.capio.ſu-mo.rapio ꝛc.
- Recedendi ſunt.abcedo. diſcedo.reuertor.regredior.
- Sepandi ſunt amoueo.remoueo.aufero.eripio.abij-cio.abripio.abigo.expello.extraho.libero ꝛc.

¶ Item ſub hac regula ɔphendūtur v̄ba ſcātia paſſionē innatam que etiam regūt abltūm mediante p̄pōne a vel ab. vt Joānes calet ab igne. macret a ieiunijs. vel poteſt prepoſitio ſubaudiri. vt pallet timore id eſt pre timore.

¶ Tercia Verbum ſignificās aliquid fieri ex materia regit ablatiuū materie. vt faber fabricat frenū ere vel ex ere Adam fact⁹ eſt luto. Eua facta eſt coſta vel oſſe

¶ Quarta regula Verbum p̄t regē abltūm ſcātem cām vel nomē ad-iectiuū. vt patuit in tercia regula de adiectiuis. vt ille tacet pudore pal-let timore frenum eſt factum fabro. dom⁹ eſt facta fabrificatore. epiſto-la ſcribitur calamo.

Regētia ablatiuū efficientꝫ naturalꝫ					
	exultat	dolet	nigret	ſtupet	pollet
	gaudet	horret	albet	hebet	viret
	iubilat	pallet	friget	callet	aret
	meret	rubet	ardet	torpet	floret
	ſplendet	madet	letor	verecundor	
	tepet	languet	queror	glorior	
	liquet	triſtor	iraſcor	indignor	
	oblector	lector			

¶ Item triplex cauſa efficiēs Artificialis vt epl'a pauli. Inſtrumēta-lis. vt ſcribo calamo Naturalis. vt pallor timoris. palleo timore ꝛc.

Cauſa efficiēs
- Joannes ſcribit calamo
- Exultat gaudio.

Cauſa materialꝫ
- Homo eſt formatus terra.
- Adam factus eſt luto.

Formalis
- Caleo calore
- Albeo albedine.

Finalis
- Veni hāmonem cauſa diſcendi
- Veni huc tua cauſa

¶ Quinta regula Verbum ſcās actum ambulādi vel diſtādi regit ab-latiuū ſcātem certam quātitatem ſpacij vel diſtātie Vel p eodē accīm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

vt prius dictū. vt ambulaui quattuor miliaria vel quattuor miliaribꝰ
Tremonia diſtat ab hāmone quattuor miliaria vel q̄ttuor miliaribꝰ

Duplex eſt ſpacium
- Quoddā eſt ſpaciū in quo aliq̄d fit. ⁊ rn̄det ad vbi. et hoc ſolū regit̄ in abltō. vt hoc factū eſt ab vrbe. quarto vel quinto vel ſexto miliario ⁊c̄.
- Quoddā eſt ſpaciū ꝑ qḋ fit motꝰ. i. ſpaciū quātum. et hoc regit̄ in accō vel abltō. vt ambulaui tria miliaria vel tribꝰ milibꝰ vel miliaribꝰ

¶ Sexta regula Verba precij regūt abltūm ſcantē quātitatē precij. vt emi libꝝ tribꝰ ſolidis. domū centū aureis

Verba precij					
	Emo	mercor	liceor	metior	peſtimo
	venundo	cōparo	licitor	conſto	fenero
	vendo	eſtimo	addico	cōduco	paciſcor
	veneo	taxo	diſtraho	loco	pango
	cōmēdo		poſtulo ⁊c̄.		

¶ Item hec v̄ba regūt quattuor gtōs. vt tanti. quāti. pluris. minoris. vt dictū eſt in regimīe gti niſi addat̄ ſbm̄. Tūc em̄ non regūt gtm̄ ſꝫ ablatiuū Valeriꝰ Magno vbiqꝫ p̄cio v̄tus eſtimat̄. Emimꝰ hoc minori precio ⁊ nō minoris precij.

¶ Septima regula Omne v̄bū mūdi ſiue actiuū ſiue paſſiuū ſiue neutrale p̄t regē abltūm ſcantē tempus. vt ſunt annus. dies menſis. hora. minutum ⁊c̄. vel accūm vt prius dictum in regimīe acci. vt viſitaui hāmone vnū annū vel vno anno ⁊c̄.

Tempus eſt triplex,
- Vnū in quo aliq̄d fit ⁊ dr̄ tempꝰ. qn̄ ⁊ hoc ſolum regit̄ in abltō. vt qn̄ veniſti reſpondet̄ hora prima ⁊ nō horam primam.
- Aliud q̄ꝫdiu et illud regit̄ in accō vel abltō. vt q̄ꝫdiu fuiſti hāmone. rn̄det̄ vnū annū aut vno anno
- Terciū eſt tempꝰ natura quātum ſiue terciū. vt intra quantum redibis in patriam Rn̄det̄ tres annos aut poſt tres annos ⁊c̄.

Verbū materiā cauſam ſpaciū preciūve
Aut tempꝰ ſignans ablatiuos regit hor,
Que predicta notāt vt frenū fabricat ere
Iſta pudore tacet ſtadijs ſex diſtat ab vrbe
Nocte morās tota panē nūmis tribꝰ emi

¶ Octaua regula Omne v̄bū ſiue actiuū ſiue paſſiuū ſiue neutrale p̄t

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

regere abltūm ſcantē inſtrumētum.i.cām efficientē inſtrumētalem vt arator percuſſit eum haſta.pugione.gladio ⁊c̄.cecidit eum pugnis.calce me proſtrauit.

Inſtrumētū eſt duplex	Naturale vt video oculis.audio aurib⁹.tāgo manu
	Artificiale.video vetreis oculis.ſcribo penna.

Remq₃ notans fieri regit id quo res ea fiet
Orator vincit verbis.vir bellicus armis

¶ Nona regula Omne ṽbum ſcās aliq̄d agē aut pati regit ablatiuū ſcātem modum agēdi aut patiēdi. vt hec dictio pfert acuto accētu.vero locut⁹ ſum.falſo loq̄ris neſcio an ſerio an ioco loquaris.dic verꝫ ſerio tu falſo queris.ego id falſo credidi.vos eū vero inſimilatis.hec reſpondent ad qualitatē. Item indubito ad vos venio. Tulli⁹ Velim libros meos magno ope plegas.ego abs te miſeris ſum accept⁹ modis. Therenti⁹ Petrus hoc equo aīo tulit Joānes iniquo aīo tulit.

¶ Item oīs abltūs qui pt rn̄deri ad aduerbiū qualiter vel ad quomodo regit per hāc regulam.vt qualiter vel quomodo locut⁹ es petr⁹.rn̄det vero.falſo.ſerio.ioco.equo aīo.forti animo ⁊c̄.

Nomē eis adiūge modum qꝺ ſignat agēdi
Accētu plura proferre ſolemus acuto.

¶ Decima regula Verbum ſcās pprietatem regit abltūm ſubiecti in quo eſt talis pprietas.vt feſtinat curſu. Silr adiectiuū regit hunc caſum eodem modo vt dictum eſt de adiectiuis.

¶ Itē Iſte incedit teſtitudineo inceſſu incedit morato inceſſu.

¶ Item Proprietas ṽbi exprimit duob⁹ modis vel p ſubiectum ⁊ ſic eſt decima regl'a vel p inſtrumētum ⁊ ſic eſt vndecima regula.vt etiam patuit de adiectiuis.

	feſtinat	curſu		feſtinat	pedibus
Proprietas in eſt ſubiecto	audit	auditu	ppetas i iſtrumēto	audit	aurib⁹
	videt	viſu		videt	oculis
	ſapit	ſapore		ſapit	lingua
	tangit	tactu		tangit	manibus.

¶ Nona regula Verbum ppetatis regit abltūm ſcātem inſtrumentum per qꝺ fit talis ppetas. Et differt a nona q₂ illa generalis hec ſpecialis.vt ioānes pcutit ferula.verberatur pugno.virga.eundem caſum etiam regūt nomīa adiectiua vt dictum eſt.

¶ Duodecima regula.ſex ſunt verba deponentalia regentia ablatiuū. vt dignor.potior.fungor.veſcor.vtor et fruor quibus additur careo. Unde Alexander.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Dignus cū potior fungor veſcor fruor vtor
Et careo iungo caſu tantūmodo ſexto

Dicta vba more grecoꝝ ſepe regūt gtūm vel dtūm vel accūm qđ nō eſt nobis imitādum. vt lacedemonij lōge lateqꝫ rerum potiti ſunt. id ē rerum imperiū tenuerūt. Item apud Leuiticū. Offerebāt duos paſſeres quos veſci licitum erat. Therēti⁹ Tute illoꝝ officia fungē ⁊c.

Item Notādum potior aliquādo teneo ſcat ⁊ ſic fere ſemper gtūm requirit. vt lacedemonij rerum diu potiti ſunt hoc eſt rerum imperium diu tenuerūt. Aliquādo idem ē qꝫ obtineo ⁊ in ptātem vendico ⁊ ſic frequēter habet abltūm vt potit⁹ ſum victoria. potit⁹ ſum amica hoc ē pugnādo vel laborando obtinui victoriam vel amicam. Aliqñ etiam capitur p fruor vt patuit de deponētalibus

De aduerbijs regētib⁹ abltūm eſt regula vna.

Oēs oīa aduerbia ꝯpatiui grad⁹ que ſemp terminātur in ius pñt regere abltūm ſicut ꝯpatiui nominales. vt equus currit velocius aſino. leo multo fortius pugnat lupo. Ariſtoteles. Expert⁹ artifex certi⁹ operaꝛ artifice nō experto. Vñ Alexāder.

Tres notat eſſe grad⁹ qui compat. inde notabit

De ꝑpoſitionib⁹ eſt vna regula.

Regula. ſcđm Donatum quindecim ſunt ꝑpōnes regentes inſtrumētaliter abltūm. vt ptꝫ in donato. Quib⁹ additur vnum aduerbium ſcꝫ pcul. vt ab hac miſeria pcul dubio iuſt⁹ cum gaudio exaltabiꝛ

In capitur ſex modis:
- Primo pro ad. vt itur in antiquam ſiluam. credo in deum. Inclina cor meum in teſtimonia tua ⁊c.
- Secundo pro erga. vt meus animus ſemper fuit in amicos bonus
- Tercio pro contra. Marcus Cicero ſcripſit inuectiuam in Cathelinam
- Quarto pro per. vt oratio diuiditur in perfectam et imperfectam.
- Quinto ꝑpe. vt planete mouenꝛ in ſuis ſperis
- Sexto p inter. vt benedicta tu in mulierib⁹.

Itē primis qttuor modis adiūgiꝛ accō. alijs duob⁹ modis abltō.

Sub:
- Primo p ad locū. vt poſtes ſub ipos nituuꝛ gradib⁹
- Scđo p ante ſcat tēp⁹. vt ſub lucē exportēt. i. ante.
- Tercio p per. vt ſub noctē recurſat. i. per

Nō
Nō
Regula vna
Regula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Super

Primo ꝓ ſupra. vt pugno ſuꝑ mortē. i. ſupra
Scđo ꝓ contra. vt munit⁹ eo ſuꝑ hoſtē. i. cōtra
Tercio ꝓ iuxta. vt ſuꝑ flumē ſedim⁹. i. iuxta
Quarto pro de. Uirgili⁹. Multa ſuper priamo ro/gitans ſuꝑ hectore multa.

De abſolutione ablatiui

Item ablatiui ſepe ponūtur auſolute in ꝯcatiōe ꝯſequētie. vt duo ablatiui. vn⁹ nomīalis alter ꝑticipialis ſepe ponūtur in orōne qui nec ex/plicite nec implicite regūtur. vt ſole oriente dies fit. vñ Alexāder

Sunt ablatiui plures rectore ſoluti
Diſcere diſcipuli debēt doctore legente

Item ꝓ intellectu hui⁹ regule. Notādum ꝙ oīs orō ſuppoſiti ⁊ appoſiti his ꝯiūctionib⁹ precedentib⁹ ſi dum qꝛ quādo quin ⁊c̄. ꝑt reſolui pulcre in duos abltōs ꝯiūctionib⁹ poſt poſitis cā breuitatis. vt ſi veneris ad me dabo tibi aureū hoc eſt te veniēte ad me dabo tibi aureum. dū magiſter legit pueri proficiūt hoc eſt magiſtro legēte pueri ꝓficiūt.

Ablatiui poſiti abſolute variātur ſex modis

Primo quādo vn⁹ eſt nomīalis ⁊ alter participialis vt cane latrāte fugiūt latrones.
Scđo neuter eſt ꝑticipial'. ſꝫ alter ē reſolubilis in ꝑ/ticipialem. vt deo duce. id eſt ducente. vita comite. id eſt comitante
Tercio quādo intelligiꝛ abltūs participialis. vt pe/trus venit tercio. i. tercio exiſtēte
Quarto quando alter eſt ꝓnominalis. vt eo relicto fugiūt diſcipuli.
Quinto qn̄ noīalis intelligiꝛ. vt pluente intrādum eſt domū. i. deo vel natura pluente.
Sexto qn̄ abltūs ꝑticipial' deſcēdens a v̄bo ꝑſonali i/telligiꝛ. vt dicto de nomie. i. dictione facta pranſo vel cenato veniā ad vos. i. prandio vere cena facta

Item apud veteres hi duo abltī abſente ⁊ p̄ſente ſingularis numeri reperiūtur cum iſtis ablatiuis nobis vobis pluralis numeri. vt abſen/te nobis. preſente vobis. Plaut⁹ Adeſſe hāc ſi abſente nobis inuenerit

De participijs

Participiū cur inuentū

Primo vt oratio breuior ſit ⁊ dilucidior omiſſis re/latiuis aduerbijs ⁊ ꝯiunctionib⁹. vt breuius dicim⁹ homo currēs moueꝛ aui volāte augures inſpiciūt ꝙꝫ homo q̄ currit moueꝛ. Dū auis volat augēs īſpiciūt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Participiũ cur inuentũ.

Scđo neceſſitatis cã Quia multa per ꝑticipiũ dicũtur q̄ aliter nõ licet dicere ꝑ ꝟbũ vt mulier ornat ſe ne videntes homĩes eas derideãt non eñ licet dicẽ ne homines eas videãt derideant nã vident eas oĩno hoĩes

Item differũt ꝑticipia ⁊ noĩa ſ̄cãtia tempꝰ. Nam noĩa tp̄alia non ſ̄cãt aliud niſi ip̄m tempꝰ ꝑ ſe. vt annus menſis dies Participia vero actionẽ vel paſſionẽ aliquã fieri diuerſo tp̄e demõſtrant non tẽpꝰ ꝑ ſe.

Itẽ quõ dr̄nt ꝑticipiũ ⁊ non ꝟbale. patuit prius.

De terminationibꝰ participioꝝ

Participãs quod ĩ ans vel in ens fit dicito pñs
Tus xus ſus dat p̄teritũ. rus duſqꝫ futuꝝ

Itẽ Quiqꝫ ſunt termiatiões ꝑticipioꝝ vt ans ens pñtis tp̄is. vs p̄teriti tp̄is. rus ⁊ dus futuri tp̄is. Tñ ſupinũ verboꝝ ſepiꝰ mutaꝛ quare etiã ꝑticipiũ p̄teriti ſepius mutaꝛ vt tus ſus xus.

Itẽ ꝑticipia pñtis formanꝛ a p̄terito ip̄fecto mutãdo bam ĩ ns ſimpliciꝛ vt amabã amans docebã docẽs p̄ter ea ꝟba q̄ hñt ibam q̄ interponunt hanc vocalem e vt ab eo ibam fit iens ⁊ non ins. a queo quibam quiens. a veneo venibam veniens.

Item ꝑticipia in dus formanꝛ a gtõ ꝑticipij pñtis tp̄is mutando tis in dus. vt ab amãs amantis amãdus

Itẽ Participia in vs ⁊ rus a poſteriori ſupino. vt a doceo doctu doctus ⁊ docturꝰ Tamẽ ſi ꝟbũ hꝫ duplex ſupinũ. ab eo qđ hꝫ plures ſyllabas fit ꝑticipiũ futuri tp̄is in rus Ab hoc ꝟo qđ minores ꝑticipiũ preteriti tp̄is vt pario hꝫ paritũ ⁊ partũ hinc pariturꝰ ⁊ partus. Tñ multa hñt duplex ſupinũ. vt altus vel alitus.

Querere ꝑ actiua pñs in ruſqꝫ futura
Que dedit actiuũ dabit hec eadẽ tibi neutꝝ

Itẽ Ab actiuo ꝟbo ⁊ neutrali formanꝛ duo ꝑticipia vt pñs ⁊ futurum in rus vt ab amo amãs amaturꝰ. a ſto ſtans ſtaturꝰ Quare ꝑticipia in ans ens ⁊ rus ſ̄cãt actiue vel neutraliꝛ Sꝫ in vs ⁊ dus paſſiue. Tñ in us a deponẽtalibꝰ ⁊ cõmunibꝰ etiam ſ̄cãt actiue vt patebit

Item Verbũ neutrale eſt duplex. vt neutrale actiuũ ⁊ neutrale abſolutũ. vt patuit in principio huiꝰ capituli Vñ neutralia actiua faciunt tria vel quattuor ꝑticipia. duo inquãtum neutralia. terciũ in quãtum hñt terciã ꝑſonã in paſſiuo vt a bibo bibẽs bibitꝰ bibiturus ⁊ bibendus A poto potãs potus potaturꝰ ⁊ potandus. Ouidius. Quo plus ſunt pote plus ſitiũtur aque. Sed a neutralibꝰ abſolutis formãtur niſi duo

participia ſi habet ſupinum. quo ſi caret habet tãtum vnum participi
um quia deficiẽte cauſa deficit ⁊ effectꝰ Tamẽ hoc neutrale trãſſumpti
ue captum facit participium preteriti temporis ſub ſignificatiõe paſſi
ua. vt Uirgiliꝰ. Errata littora triumphata capitalia regnata ſemper
arua. Cicero. Accipe hoc opuſculum his arctionibꝰ noctibus lucubra/
tum. Ouidiꝰ. Da requiẽ requietis ageris bene credita reddit ꝛc.

Sunt per paſſiua tibi cetera ſignificanda

Item a paſſiuo verbo duo deſcendũt participia vt p̄teritum ⁊ futu/
rum in dus vt ab amor amatꝰ et amandus.

Item participia in dus differũt a gerundijs quia participia ſcant
tempus ſine rei adminiſtratiõe Gerundium vero ſcat adminiſtratio/
nem rei ſine tempore vt tenet me occupatio iuris dicendi vbi dicendi
gerũdium eſt. quia non ſcat futurum tempus ſed rei adminiſtrationẽ.
hoc eſt in iure dicẽdo ⁊ hoc fit quando cõſtruitur cum ſubſtãtiuo in ſili
genere numero ⁊ caſu vt patuit prius

Participia que in voce paſſiua habent ſigni ficationem actiuam

Circumſpectus cõſideratiuꝰ inconſideratiuꝰ diſertus Cautꝰ tutus
ignotus. argutꝰ falſus quod tamẽ aliquando etiam ſcat paſſiue. The/
rentiꝰ. Carine falſus eſt hoc eſt deceptꝰ. Contentꝰ tacitꝰ profuſus Sci
tus diſcretus cõplacitus fluxus inueteratꝰ iuratus excretus exoletus.
adultus. defectus. emeritꝰ. oblitteratus.

Participia que in voce actiua habent ſignifi cationem paſſiuam.

Euidens indulgens honorificẽs magnificẽs ⁊ cetera a facio quan
do referũtur ad rem inanimatam quia ſi ad rem animatã ſcant actiue
vt magnificẽs ſiue magnificus homo.

Nomina ſimilia participijs preteriti temporis

Item hec nomia non participia quia a nullo v̄bo deſcendũt tunica/
tus. togatus. torquatꝰ. chlamidatus. loricatus. caligatꝰ. ocreatus. ſo/
leatus. crepidatꝰ. peleatus. aſtutus. naſutus. cornutus. turritus. pelli
tus. crinitus. auritus ꝛc. Sed pregnãs participium ⁊ repetundarum
a nullo verbo deſcendunt.

De conſtructione participiorum preteriti tempo/ ris regule ſunt quattuor.

Regula i — Prima participium preteriti temporis cõſtruitur cum his verbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

habeo. volo. facio. vt rogatum te habeo hoc eſt rogo/ rogatos vos volui
hoc eſt vos rogaui/ voluit me oratum hoc eſt me orauit.

¶ Secūda Item pticipiū ɔſtruit̃ cum his dcōnibꝰ oportet neceſſe ē. Regula 2
opepreciū eſt expedit ⁊ ponit̃ loco p̄teriti pfci infinitiui modi. Cicero.
Ita factū non oportuit. Item Apollinis ſignū ablatū non oportuit.
Therētiꝰ. Nōne p̄dictum nōne cōmunicatū oportuit

¶ Tercia regula pticipiū preteriti tpis acci caſus ponit̃ ſepe p infini Regula 3
tiuo v̄bi actiui. Comicꝰ. Jamiam inuentum tibi curabo ⁊ adductū tuū
pamphilū hoc ē inuenire ⁊ adducere.

¶ Quarta regula pticipiū p̄teriti tpis ablti caſus in o etiam ponit̃ lo Regula 4
co infinitiui. Saluſtiꝰ. Priuſquā incipias cōſulto/ ⁊ vbi cōſulueris ma
ture facto opꝰ eſt. Cicero. Tacito cum opus eſt clamas cum tibi loqui
cōuenit obmuteſcis.

Deponēs terna tibi dat cōmune quaterna

¶ Item a v̄bo deponētali deſcendūt tria pticipia. vt pn̄s. preteritum ⁊
futurum in rus. vt a ſequor ſequēs ſequutus ⁊ ſequuturꝰ. Sed a com
muni quattuor quia ſ̄cat actiue ⁊ paſſiue vt criminor Inquātum acti
uū facit criminās crimiaturꝰ Inquātum paſſiuū crimiatꝰ criminādꝰ.

¶ Itē Oriundus hʒ vocem pticipij futuri tpis ⁊ ſ̄cationem preteriti
tpis qꝛ ortus ſ̄cat locum in quo quis natꝰ eſt/ oriūdus locum vnde pa
rentes originē duxerūt. vt pater ioānis oriūdus eſt de tremonia.

¶ Item licet pticipia in ans ens ⁊ rus ſignificent actiue vel neutralit̃
tn̄ ab orior et naſcor ſ̄cāt paſſiue qꝛ hec v̄ba ſemp ſ̄cāt paſſiue. Sic a v̄
bis neutro paſſiuis vt ab exulo vapulo veneo fio.

¶ Notabile de verbis carentibus ſupino

Lex tamē eſt talis ꝙ que caruere ſupinis

Non pn̄t rectum p rus formare futurum

¶ Itē Generalit̃ oīa v̄ba ſiue actiua paſſiua neutralia carētia ſupinis
carēt pticipijs formatis a ſupinis vt ſunt in us ⁊ rus. Sic etiā carētia
pn̄ti tpe carēt pticipijs pn̄tis tpis vt ſunt odi noui cepi memini

¶ De participijs irregulariter formatis

¶ Item Quedam verba carētia ſupinis faciūt participia irregulari
ter vt a caleo caliturus. Ouidius. Calituras ignibꝰ aras/ a morior mo
riturus. a ſum futurus

¶ Item Quedam ſunt v̄ba habētia ſupina irregulariter. vt ab iraſcor
iraſciturꝰ. ⁊ nō iraturꝰ. a naſcor naſciturꝰ et nō naturus. ab orior oritu
rus et non orturus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ De ſignificatione participiorum et regimine.

Jn verbi genere que ſit ſignatio quere
Hinc tibi multimodū credas regimine reſerādum

¶ Jtem Triplex eſt verbum quo ad ſignificationem vt actiuū paſſiuū et neutrale quare etiam triplex eſt participium quoad ſignificationem. Unde deſcendens ab actiuo ſignificat actiue ⁊ regit accuſatiuū vt ſunt in ans ens ⁊ rus A paſſiuo ſignificat paſſiue ⁊ regit ablatiuū mediante prepoſitione a vel ab. vt ſunt in vs ⁊ dus A neutrali ſignificat neutraliter ⁊ proprie nullum regit caſum vt patuit in regimine accuſatiui Et ſunt in ans ens ⁊ rus.

¶ Sex modis participiū ſit nomen

Dum mutat regimen ſit participās tibi nomen
Dum perdit temp⁹ dum compat aſſociam⁹
Jſtis cōpoſitum dum ſimplex ſit tibi verbū

Participium ſit nomen

¶ Prima mutatione conſtructiōis hoc eſt quādo cōſtruitur cum alio caſu q̄ꝫ verba requirant. vt amans virtutem participium eſt amās virtutis nomē. Saluſtius. Alieni appetēs ſui pfuſus

¶ Secundo temporis amiſſiōe hoc eſt quando nullum ſignificat tempus vt amans hoc eſt amore captus. vt miſeri ſunt omnes amātes. Jtem doctus eruditus. vt docti ⁊ eruditi homies ſolent laudari

¶ Tercio Compatione. vt amantior amātiſſimus.

¶ Quarto Compoſitiōe hoc eſt quando cōponitur cum prepoſitiōe cum qua ſuū verbum non componitur vt innocens indoctus

¶ Quinto mutatione ſignificationis vt participia in dus quando exponūtur per verbum futurum paſſiuū ſunt participia. quando per dignus fiunt nomina. vt amandus qui amabitur participium. amandus qui dignus amari nomē. vt merito laudandus eſt Cicero.

¶ Sexto quando participium ſubſtantiuatur ⁊ ſic eſt generis neutri. vt patuit ibi Sed vult hec iungi. vt antecedens. conſequens. cōtingens ⁊c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Capitulum Secundum eſt cōſtructio partium orationis.

Eſt poſt predicta cōſtructio iure locāda.

¶ Item Cōſtructio eſt partium orōnis vnio latina cōgruā perfectamq; ſentētiam ſ̄cans non em̄ bene latina ꝑt eſſe cōſtructio vbi ſenſus fuerit min⁹ aptus ⁊ in cōgruus. vt cum dico homo hinnibilis. candid⁹ ſyllogiſm⁹ alba ꝓpoſitio. Quare orōnes ordinādi penes conueniētionem ſentētiam. vt debita ſeruet̄ cōſignificationū ꝓportio atq; verboꝝ reb⁹ debita accōmodatio

Cōſtructio eſt duplex:

¶ Perfecta q̄ ꝑfectum ſenſum generat in animo auditoris vt ē ſola oratio ſuppoſiti ⁊ appoſiti cetere vero ꝑtes ⁊ accidentia dicūtur annexa. legēda itaq; ſemper oratio interꝑtāda donec inueniat̄ principale ſuppoſitū ⁊ appoſitū

¶ Imperfecta q̄ imperfectum ſenſum generat in aīo auditoris. vt homo alb⁹. ecce magiſter Iſte homo vt ſunt oēs orationes ꝑter orationem ſuppoſiti ⁊ appoſiti

¶ De queſitiuis cōſtructionum

¶ Item Triplicia ſunt queſitiua cōſtructiōis vt ſubſtātie vt que quātitatis. vt quāta ⁊ qualitatis vt qualis. Que ꝑfecto querit de ſubſtantia cōſtructiōis vtꝝ ſit trāſitiua vel intrāſitiua Quāta an ꝑfecta ſit an imꝑfecta. Qualis an latina an impedimētalis.

¶ De diuiſione cōſtructionum

In geminas ꝑtes cōſtructio ſcinditur/ illi
Tranſitio debet intrāſitioq; ſubeſſe;
Cum ꝑtes (per quas cōſtat cōſtructio plena)
Signāt diuerſa/ cōſtructio trāſeat illa.
Iudiciū ſit idem tanq̄ diuerſa notando

¶ Item Cōſtructionū alia eſt trāſitiua. vt liber v̄gilij. alia intrāſitiua vt hō alb⁹ Trāſitiua cui⁹ cōſtructibilia ſ̄cāt diuerſa. vt lego libꝝ. Intranſitiua cui⁹ conſtructibilia ſignificāt idem. vt homo albus vel tanq̄ idem. vt homo eſt aſinus.

Notate

¶ De ſpecieb⁹ conſtructionis tranſitiue

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Hanc in membra duo diſtingues cõuenit. eius
Sunt ſpecies ſimplex q̃ tranſit. queq; retrãſit
¶ Item Cõſtructio trãſitiua diuidit͛ in ſimplicẽ ⁊ retranſitiuã. Simplex eſt in qua cõſtructibilia ſ͛cant diuerſa vel tanq̃ꝫ diuerſa ſimpl͛r ſine trãſitiõe act⁹ vt miſereoꝛ ſoꝛtis. Retrãſitiua in qua cõſtructibilia ſ͛cãt diuerſa vel tanq̃ꝫ diuerſa cum retrãſitiõe act⁹ vt diligo te vt diligas me Et hec eſt cõpoſita ex duabus ſimplicibus.
Actus tranſitio perſonarũq; notentur
Quãdo non trãſit actus nec paſſio cuiq̃ꝫ
Infertur: nunq̃ꝫ tranſit conſtructio plena
¶ Item Simplex diuidit͛ in trãſitiuam ſimplicem actuũ ⁊ perſonarum. Actuũ eſt quãdo ꝑ alteꝝ ꝯſtructibiliũ impoꝛtat͛ actus vel paſſio. vt colo deum. diligoꝛ a petro. Perſonaꝝ eſt qñ per neutrũ ꝯſtructibiliũ impoꝛtat͛ actus aut paſſio vt liber ioãnis

¶ De ſpeciebus cõſtructionis intranſitiue.

Eſt intranſitio tibi per predicta notanda
Per binas ſpecies hanc diſtinguere. quia ſimplex
Hanc intranſitio pariterq; reciꝓroca ſcindũt
Ecce per exempla tibi res eſt notificanda
Hic ſocium ſuperat. vel marcum tullius oꝛat
Exoꝛãt marcum
Tullius eſt marcus. bos eſt leo. capꝛa iuuẽcus
Se regit hic. ego me. tu te. nos diligimus nos
Iſti ſe ſociant. vos autẽ diligitis vos
Filius alphei. iacobiq; maria quieſcũt
¶ Item Cõſtructio intrãſitiua ẽ duplex vt ſimplex ⁊ recipꝛoca. Simplex ẽ in qua cõſtructibilia ſ͛cãt idem vel tanq̃ꝫ idem ſimpl͛r ſine recipꝛocaciõe act⁹ vt hõ diues. hõ eſt aĩal. homo eſt aſin⁹. Recipꝛoca in qua cõſtructibilia ſ͛cãt idem cum recipꝛocatiõe act⁹ vel paſſiõis vt ego diligo me. Tu diligis te. ille diligit ſe.
¶ Item Simplex diuidit͛ in actuũ ⁊ ꝑſonaꝝ. Perſonaꝝ eſt vbi ꝑ neu

trũ ꝯſtructibiliũ importat̃ actꝰ aut paſſio vt aĩal hõ pater meꝰ Actu-
um ẽ vbi ꝑ alteꝝ cõſtructibiliũ importat̃ actꝰ vel paſſio intrãſitiue vt
homo currit. deus diligitur.

¶ Item dicte ſpecies ꝯſtructiõis parum hñt vtilitatis quare ſi veram
petis cõſtructionẽ cõſtructibiliũ diſce textum ſequẽtem cum ſuis exce
ptionibꝰ ⁊ plane inuenies.

¶ Septem ſunt regule cõſtructionis.

¶ Prima. a vtõ debet incipi ꝯſtructio ſi ſit in orõne. vt O formoſe pu
er nimiũ ne crede colori. quia vocatiuꝰ caſus eſt excitationis. Sed om
nis excitatio fit in principio.

Conſtrue ſic caſum ſi ſit ꝓpone vocantẽ

¶ Scd'a. poſt vtm̃ debet ſequi ntũs a ꝗ debet incipi ꝯſtructio ſi
vtũs deeſt orõni. vt Formoſum paſtor corydõ ardebat alexi. vñ Alexã.

Nox rectum ponis

¶ Tercia. poſt ntũm debet ſequi ꝟbum ꝑſonale a quo debet incipi con-
ſtructio. Si ntũs ⁊ vtũs nõ fuerint in orõne. vt ludere que vellem cala
mo ꝑmiſit agreſti. vñ ntũs em̃ et ꝟbum ꝑſonale faciũt orõnem ꝑfectã.
Sed perfectiora ſunt priora.

Hinc perſonale locabis

Verbum. qd' primo ſtatues ſi cetera deſint

¶ Itẽ he tres ṗme regule ſunt principales alie ꝟo quattuor minus ꝓn
cipales qꝛ ille ꝯſtructionẽ dicũt partiũ principaliũ. he vere ꝑtiũ inci-
dentaliũ hoc eſt annexoꝝ ſuppoſiti ⁊ appoſiti

¶ Quarta. poſt ꝟbum debet ſequi dictio recta a' tali ꝟbo a pte poſterio
ri vt eſt ſepius gtũs dtũs accũs vel ablatiuꝰ Nos patriam fugimꝰ ⁊c̃.
dictio em̃ regẽs regularit' precõſtruit̃ dictioni recte.

Tercius hinc caſus et quartus ſepe ſequũtur

¶ Quinta. poſt ꝟbum debet cõſtrui aduerbiũ ſi eſt in orõne. vt Sepe
malũ hoc nobis ſi mens nõ leua fuiſſet. De celo tactas memĩ predicere
quercꝰ. qꝛ determinãs debet cõſtrui iuxta determĩabile

Aut verbo ſubdes aduerbia

¶ Sexta. gtũs debet ſeq̃ poſt ſuũ rectorẽ. dictio em̃ recta ꝯſtruit̃ pꝰ di
ctionẽ regentẽ. vt ꝓtinꝰ aerei mellis redolẽtia reg̃ Exeq̃r ⁊c̃. vñ Alex.

Subde ſecundum caſum rectori

¶ Septĩa. ꝑpõ ꝓconſtruit̃ ſuo caſuali. ⁊ ambo ꝯſtruũtur poſt ꝟbũ vel
participiũ. vt ab ioue ꝓncipiũ muſe. qꝛ ẽ dictio regẽs inſtrumẽtalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Debet vox prepoſitiua

Quarto preiungi vel ſexto quem regit ipſa

¶ Item Iſte regule patiũtur inſtãtiam. hinc Alexãder ponit exceptiones ſiue impedimenta contra eas.

¶ Septem ſunt impedimẽta cõſtructionis ſeu exceptiones a regulis dictis.

¶ Prima exceptio Cõſtructio ſepe incipiꝝ ab iſtis dictionibꝰ. cũ. quia dum. donec. ſi. ſiquidem. niſi. ſicut. vtinã ⁊c̃. Vñ Alexãder

Cum quia dum donec qm̃ ſimileſqꝫ preibunt

¶ Ratio regule. qꝛ dicte dcões hñt naturã relatiui. Sicut em̃ relatiuũ includit cõiunctionẽ ſic iſte dcões includũt ſuſpẽſiones. vt cũ bñ ſtuduero bñ mihi erit. cũ intraueris domũ caueas ne cadas

	ſiquũ	ſicut	etſi
	ſiquidem	vtiqꝫ	tametſi
Perſimiles	ni	q̃ꝫuis	licet
intelligũtur	niſi	qꝫq̃ꝫ	anteq̃ꝫ
	priuſq̃ꝫ	poſtq̃ꝫ	poſteaq̃ꝫ
	nam	nanqꝫ	huiuſmodi ⁊c̃.

¶ Scd̃a regula. Cõſtructio ſepe incipiꝝ a duobꝰ ablatiuis poſitis abſolute. vt ſole oriente dies fit.

Aut ablatiui preeunt rectore ſoluti

¶ Itẽ Nõ abltĩ poſiti in deſignatiõe ꝯſequẽtie pñt precõſtrui vel pꝰ cõſtrui. ⁊ raro ĩ medio. qđ fallit tripl'r. Prio qñ relatiuũ referꝝ ad ablatiuũ nomĩalẽ debẽt precõſtrui tm̃. vt mgr̃o legẽte pueri eiꝰ proficiũt. qꝛ añcedẽs ſꝑ precõſtruiꝝ relatiuo. Scd̃o qñ relatiuũ nõ referꝝ ad abltm̃ ſꝫ ad ſuppoſitũ pⁱcipale debent poſtcõſtrui. vt pueri ꝓficiũt mgr̃o eoꝝ legẽte. Tercio qñ duo relatiua ponũtur in orõne debẽt cõſtrui ĩ medio vt cõuenientibꝰ diſcipulis ſuis ieſus ait eis.

¶ Tercia. Cõſtructio multotiẽs incipiꝝ ab obliquis iſtoꝝ noĩm quis. qualis. quantus. cuius cuias ⁊c̃. Vñ Alexãder

Quis qualis quantus cuius cuias quotus et quot

Miſſa relatiue penitus ꝑ̄ponere debent

Obliquos verbo preiũges miſſa rogando

Hant ſua iungẽdi retinẽt aduerbia formã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Cumqꝫ relatiuis de iure viam parat hoꝝ
Precedēs decet obliquos qñqꝫ preire
Iſti ſubueniat ſua mater vel pater eius

¶ Regula intelligit̃ quādo huiõi obliqui tenent̃ relatiue ⁊ interrogatiue. vt quē vidiſtis paſtores. vt qualiter aut qũo vales

¶ Item Hic nota ꝙ nõ ſolum hi obliqui p̄cõſtruũtur Sꝫ etiā determinatiões obliqꝝ vt ibi. Cuiꝰ forti potētia genu curuant̃ oĩa

¶ Item ꝓ intellectu huiꝰ regule notādum. ꝙ irregularit̃ obliquus q̄tuor modis p̄conſtruit̃. Primo rõne relatiõis. vt trahit ſua quenqꝫ voluptas. Secũdo rõne interrogatiõis. vt quem q̄ritis. Tercio rõne negatiõis. vt neminem video. Quarto rõne nomĩs infiniti ſiue adiectiui partitiui regētis gtĩ multitudĩs. vt quemcũqꝫ oſculatꝰ fuero ipſe ē tenete eum. Itē ſonoꝝ aliꝰ vox alius nõ vox.

¶ Quarta poſt ꝟbum p̄ſonale vel ntm̄ nomĩs adiectiui ſepe ſequit̃ infinitiuꝰ. vt volo legē. aptus legē. Vñ Alexāder

Infinitiuũ perſone ſiue quibuſdam
Des adiectiuis vt ſunt habilis piger aptus
Hanc olim pulcrā veteres dixere figuram
Verbaqꝫ ſunt debet iubet audet vultqꝫ poteſtqꝫ
Nititur et tentat dignatur ſcitqꝫ monetqꝫ
Incipit ⁊ tedet piget ⁊ pudet atqꝫ meretur
Et properat gaudet delectat penitet vrget
Et parat et diſcit decet ⁊ ſolet et licet / adde
Que predicta notāt et que cõtraria ſignāt
Addere nulla potes quarto caſu preeunte.

Triplicia ꝟba conſtruũtur cũ infinitiuo

¶ Primo q̄dā ꝯſtruũtur cũ infinitiuo ſine caſu. vt incipit. deſinit. ceſſat. ſolet. nequeo. ꝓpero ⁊ ſĩlia abſoluta non enim latine dicimus. poſſum me ſedere ſed poſſum ſedere.

¶ Secũdo quedam conſtruũtur cum infinitiuo nõ niſi mediāte accõ vel dtõ. vt ſunt dico. enũcio. voco. doceo ⁊ ſĩlia non em̄ recte dꝛ dico ſedere ſꝫ dico te ſedē Iubeo tibi vel te legere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Triplicia ꝟba cōſtruūtur cū infinitiuo

¶ Tercio q̄dā cum infinitiuo ſolo vel mediāte accō. vt ſunt ꝟba volūtatis q̄ a grecis ꝓheretica vocanꝛ vt volo ſedere vel volo me ſedere latine dicimus. Et ſunt amo .cupio. peto. deſidero. volo. ſcio. malo. nolo. dubito. eligo. ſino. dep̄cor. admitto ⁊ ſil'ia.

¶ Item hec regula fuit pulcra apud veteres

¶ Item Nota ſm Priſcianū non oīa adiectiua ↄſtruūtur cum infinitiuis Sed ſcd'ātia qualitatē ſm quam ſubiectū reddiꝛ aptum vel ineptum vel potēs vel impotēs ad agēdum vt fortis bellare habilis currē. prudens intelligere. ſapiens prouidere ⁊c̄. de quibus ſupra in conſtructione ſupinorum.

¶ Item Notādum Omne ꝟbum importās motum ad locum p̄t cōſtrui cum infinitiuo ſcd'āte cām finalem mot⁹. vt vado piſcari. vado romam iterum crucifigi hoc ē ad crucifigēdum Uade ꝓus recōciliari fr̄i tuo Querē venerat Sedit ppl's māducare ⁊ bibere ⁊ ſurrexit ludē In quib⁹ infinitiu⁹ poniꝛ loco alteri⁹ Un̄ nō infinitiu⁹ quinqꝫ modis loco alteri⁹ poniꝛ vt pꝫ in ſequēti figura

Infinitiu⁹ quīqꝫ modis conſtruiꝛ loco alt'i⁹

¶ Primo pro p̄terito impfecto īdicatiui vt. vt ſedulo negare factum hoc eſt negabam ſedule. Therēti⁹. Omnes inuidere mihi ⁊ mordere clanculum ego autem floccipēdere hoc eſt floccipēdebam

¶ Scd'o loco impatiui vt petre ſaluare h̄ eſt ſalue

¶ Tercio loco gerūdij gti caſus vt neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te ⁊ dimittē te. hoc eſt crucifigendi ⁊ dimittendi

¶ Quarto loco gerūdij in do vel dum. vt piger ſtudere hoc eſt ad ſtudendum.

Surge illumiāre hirl'm hoc ē ad illuminādum

¶ Quinto loco participij pn̄tis tpis Uirgilius Phillida amo ante alias nam me diſcedē fleuit. hoc eſt me diſcedente Et ecōtrario ornate participium p̄teriti temporis ponitur loco infinitiui. Therentius Curabo pamphilum tuū ductum ⁊ inuētum. hoc eſt ducere ⁊ inuenire vt patuit in cōſtructiōe participij preteriti temporis.

¶ Quinta regula poſt ntūm nō ſemp ſequitur verbum pſonale finiti modi explicite. Sed ſepe obliquus quādo ꝟbum ſubſtantiuū ſubintelligiꝛ. vt pax vobis. domin⁹ vobiſcum

Multotiēs verbum ſubſtantiuū petis extra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Primo ꝟbum ſubſtantiuū. vt pax vobis

¶ Secūdo hoc ꝟbum dico cum ſuis cōdeclinijs. vt Joānes petro ſalutē ſupple dīt Quid plura ſupple dicā Hec illa ſupple dixit de his hacten⁹ ſupple dcm̄ eſt

¶ Tercio hoc ꝟbum credis vel putas cum infinitio ꝟbi ſubſtātiui vt huic diuitias ſupple putas eſſe

¶ Quarto hoc ꝟbum attinet vel ꝑtinet vel hꝫ vl' fit cōparādo vnam rem alteri. vt ſcim⁹ petre (de ꝙ tibi ſermo) virum non illitteratum. Sꝫ nihil ad paulū ſupple hꝫ hoc ē nulla eſt ꝯparatio petri ad paulū

Uerbū multis modis intelligitur

¶ Quinto in dialogis ſepe intelligitꝰ verbū. vt dn̄s ad mulierculam. Cui ieſus. Credis hoc. At illa ſupple reſpondit. vtiqꝫ domine.

Jtem Tūc ille. Quid hic ſtatis tota die ocioſi. Cui illi. nemo nos conduxit.

¶ Sexto intelligitꝰ verbū in reb⁹ habentib⁹ diuerſa noīa vt p̄clarꝫ dictū Ciceronis qui et Tullius ſupple dicitꝰ ⁊ alijs plurib⁹ modis de q̇b⁹ non datꝰ certa regula qꝛ comici ſepi⁹ faciūt abruptas loquelas ⁊ dāt aliud intelligi Silꝛ in hꝭ exemplo de ſcā Agatha Mentē ſcām ſpontaneā. honorē. deo. ⁊ patrie liberationem hoc eſt mentē ſcām ſpontaneā habuit: honorē deo dedit. ⁊ patrie liberationē ꝓcurauit

¶ Sexta poſt ntūm ꝑticipialē ſepe ꝯſtruitꝰ dtūs accūs gtūs vel ablatiu⁹ caſus quē regit ꝑticipiū Quia ꝑticipiū regit eūdem obliquū quem verbū Quare obliquus nō ſemꝑ cōſtruitꝰ poſt ꝟbum

Que iunges verbo iunges et participanti

Si generi verbi ſua ſignificatio fiet

Conſona debetur ipſi conſtructio verbi

Sed ꝑſonale: ſupponēs rectus habebit

¶ Jtē hic dꝫ addi ꝙ etiā p⁹ ntm̄ nomialē ſepe ꝯſtruitꝰ gtūs dtūs accūs vel abltūs. vt vir mag̃ virtute currit. hō ſil'is pr̄i faciē laudatꝰ. qꝛ dictio recta imediate ꝯſtruitꝰ poſt dictionē regētem

¶ Septima poſt ꝟbum ſubſtantiuū vtūm ⁊ coꝝ vim habētia ſepe ſeq̇tur ntūs. vt ego ſum bon⁹. tu vocaris paul⁹. hic ſedet iuſt⁹ quare ntūs nō ſemꝑ precōſtruitꝰ verbo Sed etiā aliqn̄ poſt cōſtruitur.

Appellans verbum ſubſtantiuūqꝫ. vel horum

Vim retinēs poſt ſe rectum qn̄qʒ locabūt
Et ſubſtātiui data ſignificatio verbi

¶ Octaua ꝯſtructio ſepe icipit̃ ꝑ aduerbia vocādi ⁊ iteriectiōes exclamatiue poſitas. vt proch nefas. vel ꝑ verba impſonalia paſſiue vocis ⁊ actiue. Et vbum excepte actiōis. vt legit̃ petrum mortuū Juuat petrū diſputare. ningit pluit

Paſſiuis. et ſepe ſolet cōſtructio tradi
Qd̄ ſimilat mōſtrat petit eligit ⁊ vocat. optat
Precedūt verba. ſuccedūt cetera tantum

¶ Cautele in cōſtructione ſeruande

¶ Prima legēda ē orō. ⁊ int̃ legendū eſt aīaduertendū de ſnīa que elicī poſſit. Que vt facili⁹ occurrat ꝯſidera de ſuppoſito ꝑncipali. ⁊ nō ceſſa priuſquā inuenias ſuppoſitū ⁊ appoſitū orōnis Et alia q̄ inuenis dn̄r annexa ſuppoſiti ⁊ appoſiti. vn̄ annexa ſuppoſiti ꝯſtrui cum appoſito. Annexa appoſiti cū appoſito. Exēplū de natiuitate dn̄i. Nat⁹ an̄ ſecula. que legenda ad iſtū textū hoc corp⁹ aſſumpſerat qd̄ eſt appoſitū Et orōnes vel clauſule interpoſite dicunt̃ annexa ſuppoſiti ⁊ appoſiti

¶ Scd̄a nō ſemꝑ latina vba vt ſonāt in vulgari ſunt traducēda Qm̄ hoc plerūqʒ erit impoſſibile. aut ſenſum ineptum faciēt. Sed notabit trāſlator ſenſum orōnis quid dicē velit.

Exempla:
- Difficile eſt ſenes dare vba. i. decipere ſenes.
- Sūmas grās vobis ago. i. ſumme vobis regratior
- Sic velim aīm inducas. i. ſic velim credas

¶ Tercia cum ſint aliqua nomia aut vba equiuoca. vt in traductione capiat̃ ſignificatū cōforme ad ſenſum orōnis.

Exēpla ſunt:
- Non timebo quid faciat tibi caro. i. homo
- Verbum caro factū eſt. i. fili⁹ dei fact⁹ eſt homo
- Salomon fecit ſibi ferculū de ligno. i. currum
- Manus dn̄i fecerūt me. i. poteſtas dn̄i.
- Eripe deus aīam meam. i. libera

¶ Quarta cautela ē. Si ps ponat̃ ꝓ toto aut ecōtra. aut ꝯtinēs ꝓ cōtēto aut ecōtraria. vl̕ actiuū ꝓ paſſiuo ⁊ ecōtra. vt debita fuit traductio

Exēpla ſunt:
- Anim⁹ mulieris eſt mihi nupt⁹. i. ipſa mulier.
- Affer mihi fontem. i. partem fontis
- Perflauit fiſtula buccas hyppallage. i. bucce perflauerunt fiſtulas.
- Hauſit ſpumantē paterā. i. vinū de patera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Quinta adiectiuū nomīale debet p̄conſtrui ſuo ſubſtātiuo ꝑticipia
le v̄bo poſtcōſtrui. vt Joānes legēs ꝓficit Et ſi adiectiuū regit caſum de
bet diuiſim cōſtrui vt recolamꝰ carmīa pijs laudibꝰ digna

¶ De impedimētis locutionis

¶ Item Impedimēta locutiōis ſunt q̄ videnꝶ peccare contra regulas
grāmaticoꝝ hinc ordine ponā regulas grāmaticoꝝ ſuaqȝ impedimēta
ſingulis ſubiungendo.

¶ Prima regula congruitatis.

Regula j

Qꝫ adiectiuū ⁊ ſuū ſubſtantiuū tenētur ꝯuenire in numero in gn̄e ⁊ in
caſu. vt malus animꝰ mala mens malū poema ⁊c̄.

Ut
- Sanctus ſanctior ſanctiſſimus papa
- Sancta ſanctior ſanctiſſima eccleſia.
- Sanctum ſanctius ſanctiſſimū paſcha.

¶ Itē hec regula nō ſolū hȝ veritatē in ntō ſed ꝑ oēs obliquos.

Exēpla ſunt
- Uiuit maria ſancta ſanctior ſanctiſſima
- Clemētia marie ſancte ſanctioris ſanctiſſime
- Seruio marie ſancte ſanctiori ſanctiſſime
- Honoro mariam ſanctā ſanctiorē ſanctiſſimā.
- Uideor o maria ſcā ſanctiore vel ſanctiori ſcīſſima.

¶ Itē eodem mō p̄nt ſumi ſubſtātiua ⁊ adiectiua diuerſaꝝ declinatio-
nū. vt ſbm̄ prime adiectiuū ſcd̄e vel tercie. vt mgr̄ fidelis ⁊ probꝰ ⁊c̄.

¶ Regule peccātes cōtra hanc ſunt octo

Nō 1ª

¶ Prima ꝙ adiectiuū ꝑticipiale cōgrue cōuenit cum ſubſtātiuo prece
dente poſitū inter duo ſubſtātiua diuerſoꝝ generꝝ. Et incongrue cū ſub
ſtātiuo ſequētē. Exēplum ꝓmi. vt v̄bū caro factū eſt. hō eſt futurꝰ cada
uer. aqua eſt facta vinū. Exēplum ſecūdi. Cum guſtaſſet architriclinꝰ
aquam vinum factum. Un̄ Alexānder.

Sic adiectiuū reperimus ſepe locatum
Eſt coluber factꝰ vel facta miſtica virga

¶ Item Pro intellectu huiꝰ regule notādum Differūt adiectiū ꝑtici
piale ⁊ adiectiuū nomīale ſiue ꝓnomīale. qꝛ ꝑticipiale poſitū inter duo
ſubſtātiua diuerſoꝝ generum cōueniet cū ſubſtātiuo p̄cedente tanq̄ȝ ſub
ſtātiuo ꝓpo vt v̄bum factum eſt caro ⁊ nō facta ē caro. licet hoc ſemel
inueniaꝶ in hoc exemplo. cum guſtaſſet architriclinꝰ aquam factum vi
num. Un̄ hoc factū puto ꝓpter facilē trāſpoſitionem ſubſtātiuoꝝ. Sȝ
adiectiuū nomīale ſic poſitum cōueniet cum ſubſtātiuo ſequenti. vt hec
mulier eſt nigrum animal.

¶ Secunda regula de adiectiuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Regula 2

¶ Secūda regula. hec quinqꝫ pronomia meus. tuus. ſuus. noſter ⁊ ve‑
ſter (que ſemper capiūtur actiue) diſcōueniūt cum ſuis ſubſtātiuis geni
tiui caſus in gn̄e numero ⁊ caſu apud autores latinos. Boeti⁹. Solā‑
tur meſti nunc mea fata ſenis.

Inuenies iunctum poſſeſſiuo genitiuū
Ut mea defuncte da molliter oſſa cubare

¶ Item Oratores his orationibus ⁊ non aliꝫs vtūtur vt notetur hec
poſſeſſiua mea tua ſua noſtra veſtra ſemper capi actiue Sꝫ mei tui ſui
noſtri veſtri ſemper paſſiue. vt memoria mea defuncte mulieris oratio
actiua eſt quod ſcilicet ego recordor defuncte mulieris. Sed memoria
mei oratio paſſiua eſt quod ſcꝫ aliꝫ de me recordantur Quare nulla alia
ratione moti autoēs lingue latine ad mutādum hec primatiua mei tui
⁊c̄. an poſſeſſiua mea tua ſua ⁊c̄. qꝫ quod his genitiuis mei tui ſui ōni‑
no negabant ſignificationem actiuam quare neceſſarium erat inueni‑
re poſſeſſiua que exprimerent orationem actiuam. Et pro maiore cer‑
tificatione addiderūt hos tres genitiuos vnius ſolius ipſius cum qui
bus minime primatiua iunguntur. Cicero. dico mea vnius opera rem
publicam eſſe liberatam. Idem Solius enim meum peccatum corrigi
non poteſt. Idem. Ex tuo ipſius animo cōiecturam ceperis. non dixit
enim non licuit mei vnius opera. mei ſolius peccatum tui ipſius ani‑
mus. Et in plurali Quintilianus. Deinde cum ſatis vires eorum ex‑
plorauerint ſue ipſorum fiducie permittit nō dixit ſui ipſorum fiducie.

¶ Item Queritur ergo an dicatur memoria mea ⁊ non memoria mei
dico vtrumqꝫ dici ſed pro diuerſis ſignificatis / quia memoria mea acti
ua eſt hoc eſt memoria qua ego recordor. Sed memoria mei paſſiua.
hoc eſt memoria quam aliꝫ habent de me. Quare ſi dixiſſent gramma‑
tici ſemper memoria mei ⁊ non memoria mea oratio fuiſſet amphibo‑
logica. hoc eſt dubioſa que fugienda / potius / itaqꝫ placuit eis mutare
hec primitiua in poſſeſſiua ſub diſcōuenientia accidentium qꝫ exprime
re mentis conceptum dubioſe ⁊ indeterminate. Quia voces inuente
propter ſententias exprimendas ⁊ non econtrario

¶ Item licet proprie dicatur amor meus. deſiderium meum. dolor tu
us Copia ſua actiue. Et amor mei. deſiderium noſtri. dolor veſtri paſſi
ue. Aliquando tamen hec confunduntur ſed per raro vt cauſa mea pro
cauſa mei. apud Therētium inuenitur vt apparet deſiderio id fieri tuo
videlicet quo tu deſideraris. non quo deſideras.

Regula 3

¶ Tercia regula Oꝫ ſubſtantiuū nominis collectiui ſepe diſcōuenit
cum adiectiuo in genere ⁊ numero ex officio ⁊ natura nominis collecti
ui. hinc huiuſmodi orationes tollerande apud poetas. Quāuis enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

collectiuũ ſit ſingularis numeri ſignificat tamen plura quare nomen ſingularis numeri ſcd̓m vocem ſed pluralis ſcd̓m ſignificationē.

Scriptura

Gens que non nouit legem domini. maledicti ſunt.
Vidi turbam magnam ſtantes
Duodecim milia ſignati
Omnis iſrael preuaricati ſunt
Omnis domus iſrahel incircumciſi ſunt corde.

¶ Item Iſte orationes excuſantur. quia nomen collectiuũ poteſt eſſe ſubſtantiuum nominis adiectiui pluralis nec ſemper cōuenit cum ſubſtantiuo in genere. quia adiectiuũ plus reſpicit ſignificatum quam vocem. vt in hoc exemplo gens que non nouit legem domini maledicti ſunt. ibi maledicti refertur ad homines et non ad gentem. Similiter in aliĳs exemplis.

Adiectiua modo poni reperimus eodem
Pars hominũ validi turres et menia ſcandũt

¶ Quarta regula. Adiectiua pluralis numeri ponuntur cum nomine diſtributiuo ſingularis numeri

Ouidius	Vtraqꝫ formoſe paridi potuere videri.
Idem	Legati magnis miſſi de rebus vterqꝫ

Sunt adiectiui plures in diſtribuente
Vtraqꝫ formoſe me iudice ſunt venerande

¶ Item Nomen collectiuũ et nomen diſtributiuũ ſingularis numeri habent duo priuilegia apd̓ poetas propter multitudinem incluſam Primo poſſunt conſtrui cum nomine ſubſtantiuo plurali. Secundo cum verbo plurali. vt patebit de impedimentis ſuppoſiti ⁊ appoſiti

¶ Item hec regula excuſatur priuilegio ⁊ natura nominis diſtributiui quod conſtruitur cum adiectiuo ſingularis vel pluralis numeri. Nomen enim diſtributiuũ duo ſignificat. hinc licet ſcd̓m vocem ſingularis numeri ſcd̓m ſignificationem tamen pluralis numeri. que orationes ſunt poetice. In ſolutis enim orationibus non dicimus vterqꝫ ſunt albi. Unde Alexander

Sed non eſt nobis conſtructio congrua talis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Quinta regula Adiectiuū diſcōuenit cum ſuo ſubſtātiuo in gn̄e ad
exprimendum naturam vel eſſentiam rei ſiue ꝓprietatē que indr̄nter
ſubſtātiuis in eſſe videt. Uirgili⁹. Triſte lup⁹ ſtabilis. triſtis res ꝛc̄
Idem. Dulce ſatis humo depulſis arbutis hedis. Ouidius. Turpe ia-
cēs mulier multo maledicta lieo. Uirgili⁹. Heu age rūpe moras va-
rium ꝛ mutabile ſemp eſt femina.

¶ Item Ratio hui⁹ regule qꝛ neutrum genus dr̄ gen⁹ indifferētie. h̄
eſt exp̄mit naturam ſiue ꝓpetatem cōuenietem indifferēter ſubſtātiuo
maſculini vel fei gn̄is. Quare p̄t ſubſtātiuari ꝛ poni ꝓ tali natura ſiue
proꝑetate vt lup⁹ eſt triſte hoc eſt triſtis res.

¶ Item noīa adiectiua ſubſtātiuata pn̄t triplicit̄ reſolui. Primo per
hoc nomē res vt mea ſeruo hoc ē meas res ſiue mea bona Dicta placēt
hoc eſt dicte res Secūdo in ſua abſtracta vt diſcēdam⁹ in planum hoc
eſt planiciem. Uirgili⁹. Et ſeruātiſſim⁹ equi h̄ eſt equitatis Joannes
dixit veꝝ hoc eſt veritatē. Tercio in hoc cōmune ſcꝫ pars vt multū vi-
ni hoc eſt multa pars vini.

¶ Item Pronomia poſſeſſiua ſubſtātiuant̄ in omni genere dr̄nt̄ tn̄
qꝛ qn̄ ſubſtātiuant̄ in neutro gn̄e ſ̄cāt rem poſſeſſam Qn̄ vero ī maſcu
lino gn̄e vel feīo ſ̄cāt neceſſarios ꝛ amicos. vt diligendi ſunt mihi ma
gis mei q̄ꝫ mea hoc eſt amici mei q̄ꝫ bona mea.

¶ Sexta regula adiectm̄ ꝛ ſbm̄ diſcōueniūt in gn̄e ſ̄m vocem quādo
magis cōmune intelligit̄ in ſuo min⁹ cōmuni vt preneſte ſub ipſa. i. ci-
uitate. Et ecōtra cum inferius intelligit̄ in ſuperiori. Ouidi⁹. Hoc pe
cus omne meū multe ſtabulant̄ in antris. i. boues vel oues

¶ Item hec regula excuſat̄ qꝛ adiectiuū non refert̄ ad ſubſtantiuū ex-
preſſum ſed ſubintellectū ſuperi⁹ eīn ꝛ inferi⁹ idem ſ̄cāt ſcd̄m ſ̄cationē
ergo adiectiuū vel relatiuū refertur indifferēter ad ſuperi⁹ vl' inferius
apud poetas qui magis attendunt ſ̄cationem q̄ꝫ vocem quare hic eſt
diſcōuenietia in voce ſed nō in ſ̄catiōe.

¶ Septima regula diſcōueniūt adiectm̄ ꝛ ſbm̄ in voce ad exprimen-
dum diſcretionē ſexus vt Anſer erat quondā ſpecioſa germie feta Et h̄
cōtingit in nomib⁹ epiceni gn̄is. Item Jacob ꝑparauit fr̄i ſuo eſau tri
ginta camelos fetas. Sanct⁹ ioānes fuit puriſſim⁹ virgo

¶ Item hec regula tollerāda qꝛ nomē epiceni gn̄is ponit̄ vel ꝓ mare
vel ꝓ femia quare p̄t ei addi adiectiuū maſculini vel fei gn̄is. vt certi⁹
notem⁹ nomen epicenū an ꝓ mare an ꝓ femina ponat̄

¶ Octaua regula adiectiuū ꝛ ſubſtantiuū diſcōueniūt in caſu quando
verbum vel participium habet vocatiuū ante ſe ꝛ ntūm poſt ſe vt petre
iacens nudus ſurge.

¶ Item Hec octaua regula ſimiliter excuſanda ratione vocatiui. quis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

vocatiu⁹ nunq̄ cōſtruit a parte poſteriori ſ; a pte ſemꝑ anteriori. Uo
catiu⁹ em̄ caſus eſt excitatiōis ⁊ vocatiōis. Sed excitatio ⁊ vocatio ſꝑ
fiunt in principio ⁊ non đr latine. petre eſto bone ſed bon⁹. In quib⁹ ta
men poteſt intelligi tu nti caſus ⁊ ſic ibi nulla diſcōueniētia bonus em̄
refertur ad tu quo ad regimē quia verbum ſubſtantiuū regit nomina
tiuos ⁊ non vocatiuū

¶ Item In hoc verſu (ſalue crux ſancta ſalue mūdi gloria vera ſpes ve
ra ferēs gaudia ſignum ſalutis ſal⁹ in periculis vitale lignum vitā por
tans omniū) ſubſtātiua poſita poſſunt eſſe nti vel vti caſus ſub tali dif
ferētia. Quādo inter ſancta crux ⁊ ſequētia ſubſtātiua intelligitur hoc
participium ens ſunt nti caſus quia vocatiu⁹ nunq̄ ponitur a pte po
ſteriori vt patuit. Si vero nō intelligitur ſunt vocatiui caſus. Et in ſi
milibus ſubſtātiuis idem ſignificantibus

¶ Secunda regula congruitatis

¶ Suppoſitum ⁊ appoſitum tenētur cōuenire in tribus. in numero.
in perſona. ⁊ in rectitudine caſus. hoc eſt omne v̄bum perſonale actiuū.
paſſiuū ⁊ neutrale finiti modi regit ntūm ante ſe ſub cōueniētia nume
ri ⁊ perſone. vt prius de regimine nti.

¶ Regule contra hanc regulam ſunt quattuor.

¶ Prima verbum ſubſtantiuū poſitum inter duos nominatiuos di
uerſorum numerorꝫ poteſt vtrilibet cōuenire cum ntō precedente vel ſe
quēti ⁊ hoc propter facilem trāſpoſitionem nominatiuorꝫ. vt ſermōes
ſummi patris eſt meditatio iuſti.

Exēpla ſunt:

- Teſtimonia eſt meditatio mea. i. ſignificāt.
- Nuptie eſt vnum cōuiuium. i. ſ̄cant
- Tonitrua eſt ſonus. i. ſ̄cāt ſonum.
- Septem lampades ante thronum dei ē ſeptiformis gratia ſpiritusſancti. i. ſ̄cāt
- Piſces quos apoſtoli ceperunt eſt captio fidelium id eſt ſignificant.
- Lampades virginum eſt fides noſtra id eſt ſignificant fidem noſtram.

Cum diuerſorꝫ verbum rectis numerorꝫ
Interponatur: vtrilibet equiparatur
Sermones ſummi patris eſt meditatio iuſti

Itē Iſto gn̄e locutiōis nob vti licet. cū nō ſit poſſibile v̄bū vtrilibet cō
ueīre ſil' in nūero pſona Etiā q: ſuppoſita facilit' trāſmutari pn̄t vt vn⁹
hō ſunt pl'es hoies. vel pl'es hoies ſunt vn⁹ hō. hinc ſex modis h̄ fit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Uerbū ſbm̄ ſex modis po nit̄ int̄ diuerſos ntōs

¶ Primo quādo vnus ntūs ē pluralis numeri ſm vocem. ſed ſingularis numeri ſm intellectū. vt athene eſt ciuitas. venetie eſt diues.

¶ Secūdo qn̄ vnꝰ nominatiuoꝝ eſt nomē collectm̄ pluralis numeri ſm ſcationē. ꝛ ſingularis ſm vocē. vt vna turba plures hoīes ſunt

¶ Tercio qn̄ vnꝰ nominatiuoꝝ accipit̄ realiter. alt̄ figurateue. vt ſeptē lampades ante thronū dei eſt grā ſpūſſancti ſeptuplex

¶ Quarto quando eſt. idem eſt qd̄ ſcat. vt arma eſt ſpiritusſanctus.

¶ Quinto ratione participationis. vt vnus homo ſunt plures. Por.

¶ Sexto ad exprimendū vnitatē in materia aliqua vt veſtes quas geritis ſordida lana fuit.

¶ Scda. qn̄ relatm̄ cum ſuo ꝟbo āncedenti p̄ponit̄ illud āns pulcre i caſu cū relatiuo cōcordet. licet in caſu cum ꝟbo diſcordet. Uñ Alexā.

Sepe relatiuo conformari reperitur
Precedens illi dum preſidet imediate
Sermonem quem vos audiſtis verus habetur

Scriptura
- Jeſum quem queritis ſurrexit
- Lapidem quem reprobauerūt edificātes hic factus eſt in caput anguli.
- Quē ego decollaui ioānem ſurrexit a mortuis.

Therentius	Populo vt placerēt quas feciſſet fabulas.
Ouidius	Cecidere manu qs porrexerim cibos venena fiāt
Quintilia.	Timeo ne quas legerat herbas.
	Quas miſiſti lrās fuere iocūdiſſime.

¶ Item He orōnes vident̄ peccare cōtra duas regulas. vt primam et ſecūdam. qd̄ minus eſt verum ſi relatiuū precōſtruit̄ ſuo āncedenti. vt quam vrbem ſtatuo veſtra eſt. Sin poſtcōſtruit̄ ſuo āncedēti oratio ē incongrua. vt vrbem q̄ꝫ ſtatuo vr̄a eſt ſed excuſat̄ per antitheſim de qua ſtatuit in regimine nti quare Alexander

Uſu cōmuni tn̄ hoc non debet haberi

¶ Item relatiuū capitur dupliciter Uno modo relatiue ꝛ ſic āncedēs preconſtruitur relatiuo ꝛ petūt duo appoſita niſi appoſitum repetatur Alio modo capitur pure adiectiue ꝛ ſic poteſt precōſtrui ſuo antecedente. vt ſit in hac ſecunda regula.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

¶ Tercia ꝛ quarta regule ad ſuppoſitum nomīs collectiui ꝛ diſtribu-tiui ſequitꝛ ſepe ꝟbum pluralis numeri ratione ſignificatiōis eorundem noīm. vt ſupra in regimie nti. Vn̄ Alexād̄er

Sunt adiectiui plures in diſtribuenti

Hinc etiam verbū reperis plurale locatū

¶ Itē exēpla dicte regule ſunt poetaꝝ et nō oratoꝝ. hinc Alexād̄er

Sed non eſt nobis cōſtructio cōgrua talis

vt ſupra de impedimētis prime regule.

Ouidius	Turba ruūt in me luxuria porci.
Virgilius	Pars hoīm i fruſtra ſecāt. verubꝰ tremētia figūt
Idem	Pars gladiū ſtringūt ꝑs miſſile ferrū rapiūt.
	Synagoga populoꝝ circūdederūt me

¶ Tercia regula congruitatis.

¶ Demonſtratiuū ꝛ ſua res demōſtrata tenentꝛ cōuenire in gn̄e. in nūe ro. ꝛ in caſu inter, que nō eſt regimen ſed cōſtructio

Demōſtratiua ſunt duplicia	Pronomialia. vt ego. tu. hic iſte meꝰ tuus noſter ve-ſter noſtras veſtras
	Nominalia. vt tantus. talis. qualis. tanta. tantū

Exēpla ſunt	Hic ille iſte meꝰ tuus noſter veſter
	Hec iſta illa mea tua noſtra veſtra
	Hoc illud iſtud meum tuū noſtrū veſtrum.

¶ Item impedimenta huiꝰ regule eodem modo poſſunt fieri. vt cōtra primam regulam.

¶ In genere diſcōuenientia

Therentius	Vbi eſt ille ſcelꝰ qui me hodie ꝑdidit, vt triſte lupꝰ ꝛc̄
Ouidius	Nos inops turba vagamur. vt gens q̄ nō nouit legē

Demōſtratio eſt duplex	Perſonalis. qn̄ demōſtratꝛ res in numero ꝛ nō in ſpe-cie ꝛ illam faciūt demōſtratiua ꝓnomialia. vt hic ē li-ber meꝰ. Quādo vero faciūt imperſanalē ponūtur lo-co noīm vt hec herba creſcit in hortu meo
	Imꝑſonalis. qn̄ demōſtratꝛ res in ſpecie hoc eſt in ſili et non in numero illa fit per demonſtratiua nomīalia vt librum talem ego habeo. Vn̄ Alexād̄er

Imperſonalis fit demonſtratio ſepe

Sal monſtrās dicit te miſit aquis helizeus

¶ Item Nota exemplū textꝰ ſumptū eſt exorciſmo ſalis. vbi ſic habetꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Exorciſo te creatura ſalis .per deum viuū.per deum verū.per deum ſanctum.per deum qui te per helizeum prophetā in aquam mitti iuſſit vt ſanaret ſterilitas aque vt efficiaris ſal exorciſatum in ſalutē.

Quarta regula congruitatis

Relatiuū ⁊ ſuū ants tenētur ꝯuenire in genere.in numero.inter que non eſt regimen ſed conſtructio.

Exēpla ſunt
- Deus eſt pius — et is ipſe ille vel qui adorat.
- Mater eſt pia — et ea illa ipſa vel q̄ honorat.
- Mun⁹ eſt pium — et' id ipſum illud vel qd' laudat.

Item relatiua ſunt duplicia ſcꝫ nomīalia ⁊ pronomīalia

Noīalia ſunt nouem
- Qui.iſtud ſolum cōuenit cum ſuo añcedēte.
- Qualis
- Quantus
- Cuius
- Cuias
- Quotus
- Quot
- Alius
- Alter

Pronomīalia ſunt quinqꝫ
- Is
- Suus
- Ipſe
- Sui
- Ille

Que ꝯueniūt cū ſubſtātiuo p̄cedēte.preter ſui ⁊ ſuus.q̄ cū ſubſtātiuo ſequēti.vt fili⁹ diligit ſuā matrē ⁊ nō ſuū Et hic ille q̄ et etiā ſepe capiūtur relatiue

Item ſex ſunt relatiua que ſolum in numero ⁊ in genere cōueniunt cum antecedente.vt qui.ille.ipſe.iſte.hic.is.alia vero in numero genere ⁊ caſu ſimul.

Item Relatiuū eſt duplex. vt relatiuū ſubſtātie vt qui. Et relatiuū accidentis vt qualis quātus ⁊c̄. De quibus dantur tres regule.

Prima relatiuū ſubſtātie poſitum in medio duoꝝ ſubſtantiuoꝝ poti⁹ cōuenire vult cum p̄cedente q̄ꝫ ſequēti.vt Joānes qui eſt aīal currit

Sc̄da relatiūm accidētis poſitum in medio ſubſtātiuoꝝ diuerſoꝝ generū cōuenit cum ſubſtātiuo ſequēti ⁊ non p̄cedente vt talis ē ſeru⁹ quale ē mancipiū Et ſi cōtrarium inueniat nobis nō eſt imitandū. Dorati⁹. Que ſunt māme tales quales ſunt vbera vacce

Tercia regula oratoꝝ Qñcumqꝫ relatiuū ponitur int' duo ſubſtātiua diuerſorum generum quorum ſequens ſbm̄ eſt proprium hominis vel proprium alterius rei relatiuum conformabit ſe cum ſequenti in genere. Quod ſepe fit reſpectu verborum vocatiuorum. vt dicoꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

nominoꝝ vocoꝝ ꝛc̄. Subſtātiuū vero inter appellatiua diuerſoꝝ gene-
rū poterit vtrilibet cōuenire. hec Saluſtius

Quādo relatiuū generum caſus varioꝝ
Inter ſe claudūt qui rem ſpectāt ad eandem
Per genus hoc poterit vtrilibet equiparari

Scriptura	Galeam ſalutis accipite ⁊ gladium quod, eſt ꝟbum dei. et non qui In ſemine tuo qui eſt chriſtus. ⁊ non quod.
Tullius	Studium ſapiētie q̄ philoſophia dr̄. et nō qd̄
Idem	Cōſilia actuſq₃ hoīm iure ſociati q̄ ciuitates appellāt
Idem	Ex illis ſempiternis ignibus que ſidera ſunt ſtellas nuncuparis. ⁊ nō quos.
Saluſtius	Eſt loc⁹ in carcere quod tullianū vocatur Eſt loc⁹ rhome qd̄ capitoliū nuncupat̄
Plinius	In coitu qd̄ inter ~~lauz~~ vocat̄ parere deſerūt

¶ Itē dicūt oratores q̄ tales orōnes ⁊ ſīl'es nō parum ornat⁹ habeāt. Quicq₃ ſecus fecerit nō latinam ſed alienam ex ꝯſuetudine doctiſſimorum orationem effecerit.

¶ Impedimēta hui⁹ quarte regule ſunt varia

¶ Prima regl'a āns ſepi⁹ ponit̄ abſolute vt relatm̄ habeat locū in orōe q₂ relatm̄ ⁊ ſuū āns volūt ꝯſtrui cū duob⁹ ꝟbis aut cū vno bis ſumpto vt habitātib⁹ in regiōe vmbre mortis lux orta ē eis. Ver ⁊ eſtatem tu plaſmaſti ea. Quod poteſt fieri in omnib⁹ caſibus vt patuit in regimine nominatiui ⁊ abſolutione.

Ponis ob id ſolum p̄cedēs ſepe q̄ inde
Certa relatio fit/tua virga tuus baculuſq₃
Ipſa mihi vere prebent ſolacia vite

¶ Itē In hac ſc̄da nulla diſcōueniētia relatiui ⁊ āncedētis. q̄₃ q̄ āns nō regit̄ explicite ſ₃ iplicite. Qd̄ admittit̄ cā breuitatis. Tn̄ ſi relatiuū precōſtruit̄ āncedēti ambo pn̄t regi ab vno ꝟbo ⁊ ſic relatiuū non capit̄ relatiue S₃ adiectiue vt patuit

¶ Itē relatm̄ ſepe diſcōuenit cū āncedēte i gn̄e i nūero i pſona. i gn̄e et numero ſimul. hic varia oriūtur ipedimēta cōtra quartā regulā

¶ Secūda relatiuū ſepe nō refert̄ ad āns expreſſum ſed ſubintellectū. Et hoc quādo antecedēs eſt minus cōmune ⁊ magis cōmune ſubaudi tur ⁊ econtra. Vn̄ Alexander

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Ad partem vocis de iure relatio fiet

Extra ſepe tamē queras ad quod referātur

Rex eſt carnoti patrie que preualet omni

Uirgili⁹ Qualis eram cū primā aciem preneſte ſub ipſa ſtraui. ibi pre
neſte eſt gñis neutri. et ipſa gñis fēi. ergo intellige ciuitatē

Porphirius — Species eſt quod predicatur de pluribus differen-
tibus numero.

Scriptura — Ueſpere autē ſabbati q̄ luceſcit in ꝑma ſabbati
— Domus iſrahel ſperauit in domino. adiutor eorum
et protector eorum eſt.

¶ Item he orōnes excuſande referūtur. relatiuū enim nō vocem ſed ſi
gnificatum reſpicit ſiue magis cōmune.

¶ Tercia relatiuū ſepe refertur ad pronomen poſſeſſiuū poſitum loco
primitiui. Unde Alexander

Sepe relatiuū pro patre refertur ad ipſum

Ut mea ſcripta legis qui ſum ſubmot⁹ ad hiſtrū

Scriptura — Scripta ſunt hec ad correctionē noſtram in quos fi
nes ſeculoꝝ deuenerūt pro noſtri
— Tu vides ſocium meum qui ſcribo pro me
— Obſeruaſti omnes ſemitas meas qui quaſi putredo
conſumendus ſum.
— Mea intereſt legere qui ſum in ſcholis

Relatio ad poſ
ſeſſiuū fit dupl'r — Quādoq; fit ad poſſeſſiuū ⁊ ad ſubſtantiuū. vt legis
mea ſcripta que ego ſcribo
— Quādoq; ad poſſeſſiuū ⁊ nō ad ſubſtantiuū. vt legis
mea ſcripta qui ſum virtuoſus.

¶ Itē has orōnes non alit' fieri iubēt oratores nō licet em̄ nobis illos
gtōs mei tui ſui nr̄i ⁊ vr̄i ponē actiue. ſ; ſp paſſiue Quare hi gti primi
tiui nō pn̄t poni poſſeſſiue hoc ē loco ꝓnoīm poſſeſſiuoꝝ q̄ ꝑcāt actiue.
vt clare ꝓbatū de natura adiectiui ⁊ ſui ſubſtātiui ꝑus nō em̄ dicimus.
tu legis mei ſcripta

¶ Quarta relatio ſepe fit ſub diſcōuenientia ad verbum. vel adiecti-
uum. Unde Alexander

Ad verbum ſepe vel adiectiua relatum

Inuenies. fugis aut piger es mihi quod ꝓcul abſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Tullius — Qui virtute preditus eſt quod diuitiarum propriũ hic ſuis rebus cõtentus eſt

Scriptura — Adhereatis domino deo veſtro quod feciſtis vſq; in hodiernum diem.

¶ Itẽ relatm̃ qđ refert ad ꝟbũ vel adiectm̃ ponit in neutro gñe. Sub auditur em̃ infinitiuꝰ. vt tu legis qđ petrꝰ recuſat. i. qđ legẽ Quare in hac regula nulla incõgruitas / qꝛ ĩfinitiuꝰ poſitꝰ loco ancedẽtis ẽ gñis neutri vt relatiuũ Quare hic ẽ ornatus ſermonis

¶ Quinta Añs capit ſepe materialit hinc neutri gñis Relatm̃ vero perſonalit. i. ſignificatiue. hinc videt eſſe incõgruitas.

Pro ſola voce ſupponit ſepe relatum
Quãuis precedẽs ſupponit ſignificãdo
Dat deꝰ aureolam qđ nomen habetur ab auro

Scriptura —
Inuenimus meſſiam quod interp̃tat chriſtus
Rabbi quod dicitur magiſter.
Tu vocaberis cephas qđ interp̃tat petrus

¶ Item In hac relatiõe nulla incõgruitas dictio em̃ materialit capta generis neutri eſt vt relatiuũ.

¶ Sexta relatm̃ ſepiꝰ refert ad añs materialit poſitũ. nõ vt materiale ſ; vt formale ħ eſt ſub his accidentibꝰ ſub qbꝰ cõtinet qñ ponit ſcatiue. vt cũ dico ieſus interp̃tat chriſtꝰ qui creauit oĩa. ibi qui refert ad ieſus in maſcu. gñe. licet ieſus materialit captũ ſit gñis neutri

Eſt q; relatiuis precedẽs materiale
Nomen equirea ſic nobis placet illa videre

Exẽpla ſunt —
Ieſus interp̃tat chriſtus qui creauit omnia
Chriſtus interp̃tat vnctus qui nos redemit

¶ Itẽ In hac relatiõe videt eſſe diſcõueniẽtia gñis Añs em̃ materiale gñis neutri relatiuũ gñis maſculi aut alteriꝰ Qua relatiõe tamẽ vti poſſumꝰ Oratores em̃ dictionẽ materialẽ vt ſignificatiuã ponũt. Ita q; añs oĩno eiuſdẽ gñis. cꝰ dictio materialr. S; ꝓpriũ retinet genꝰ. ſic ſilr mõ dictio materialr ponit declinabilr q̃ eſt indeclinabil. vt hic. Et vocabis nomẽ eius ieſum ⁊ raro ieſus. vocaui te petrum ⁊ non petrus licet vtrum q; dici poſſit.

¶ Septima relatm̃ ⁊ ſuũ añs ſepe ſunt diuerſoꝝ nũeroꝝ et gñis. Et ħ qñ relatm̃ refert ad añs nõis collectiui. vt bona gens deꝰ ẽ ꝓtector eoꝝ

Et numeꝝ mutat. hoĩem diuina poteſtas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Nouē ſūt itro gatiua caſualia

Quot q̄rit de numero Reſpōſiua ſunt vnū duo
Quotennis querit de etate ⁊ numero annorum. Et
reſpōſiua ſunt biennis. triēnis quattuorennis quin
quennis. ſexennis. ſeptennis. octennis ⁊c̄.

Sex modis hec regl'a fallit

Primo Qn̄ interrogatiuū eſt aduerbiū vt qualit̄ mouet̄ celum. Rn̄det̄ circulariter quādo non ſunt dictiones caſuales.

Secūdo qn̄ non regūtur ab eodem regente. vt quē vides Rn̄det̄ petrus videt̄ a me.

Tercio qn̄ regunt̄ ab vna dcōne regente diuerſos caſus vt ſunt dcōnes plenitudis inopie p̄cij eſſentie ſpacij. vt quo liq̄re vas plenum Rn̄det̄ vini vel vino. quāti emiſti Rn̄det̄ trib⁹ ſolidis. qualis ē ille equus mire ſpeciei. quot miliaria ambulaſti trib⁹ aut tria

Quarto qn̄ ad cui⁹ gtūm Rn̄det̄ poſſeſſiuū nti caſus. vt cui⁹ eſt ager me⁹ tuus ſuus.

Quinto quando ad cuius a um Reſpondet̄ gtūs vt cuium pecus melibei.

Sexto quādo ad quotēnis nti caſus Rn̄det̄ gtūs vt quotennis eſt frater tuus. quindecim annoꝝ.

Sexta regula congruitatis.

Duo ſingularia copulata cōiunctiōe copulatiua affirmatiua eq̄pollēt vni pl'i. i. requirūt ꝟbū vel adiectiuū vel relatiuū pl'is numeri

Exēpla i recto

Petrus ⁊ paulus beati apoſtoli
Pater tuus ⁊ ego dolentes ſup̄ te fili.
Miſericordia ⁊ veritas obuiauerūt ſibi.
Juſticia ⁊ pax oſculata ſunt.
Pater ⁊ mater viuūt
Dominus ſeruuſqꝫ precantur

Exēpla i obliq̄s

Abſolut⁹ ſum autoritate petri ⁊ pauli apl'oꝝ
Audiui planctū paup̄is ⁊ pupilli clamātiū ad dn̄m
Honoro petꝝ et iacobū beatos apl'os
Defendor a petro ⁊ ioāne fratrib⁹.

Itē In regula dr̄ affirmatiua ꝑpt̄ copulatiuā ⁊ negatiuā ad qꝫ ſeq̄tur ꝟbū plurale vel aliq̄n in ſingulari. vt legē ⁊ nō intelligē eſt negligē.

Item In iſto exemplo aurum ⁊ argētum nō eſt mecum ꝟbum debet repeti ⁊ bis ſumi.

Septima regula congruitatis.

Cōiunctio copulatiua ⁊ diſiūctiua ⁊ he tres dcōnes qꝫ niſi preterqꝫ

volūt copulare cōſiles caſus ⁊ ꝟba ſimiliū modoꝝ Vn̄ Alexāder

Jungere conſimiles debet cōiunctio caſus
Quā niſi pterq̄ʒ ſimilem retinēt ſibi formā

Exēpla ſunt

Deus eſt pius ⁊ iuſtus ⁊ miſericors
Ego mater pulcre dilectiōis ⁊ timoris ⁊ ſancte ſpei.
Gloria patri ⁊ filio ⁊ ſpiritui ſancto
Benedicamꝰ patrē ⁊ filium ⁊ ſpūm ſanctū.
O petre ⁊ paule et iacobe orate ꝓ nobis
A patre ⁊ filio ⁊ ſpū ſancto procedūt oīa
Leo eſt fortior q̄ʒ azinus.
Nullum amo niſi deum
Nullus ſaluat̄ preterq̄ʒ iuſtus.

Hec regula fallit tripliciter

¶ Primo qn̄ poſt ꝟbū ſbm̄ vel poſt ꝟbū hn̄s naturā eiꝰ ponit̄ adiectiū nti caſus qđ ſibi ꝯiūgit gtm̄ ptis vel ꝓpetatis vt hector fuit robuſtꝰ ⁊ incredibil̄ fortitudis. Jtē deꝰ patiēs ⁊ multe miſericordie ⁊c̄.
¶ Secūdo ecōtra qn̄ poſt ꝟbū ſbm̄ ponit̄ gtūs et cōiūgit ſibi poſſeſſiuū nti. et ediuerſo. vt iſta domus eſt fratris ⁊ mea. vel ē mea ⁊ fratris mei.
¶ Tercio qn̄ nomē vel ꝟbum pt regē diuerſos caſus eadem rōne. vt plenū gratia ⁊ veritatis
Omnes menſe replete ſunt vomitu ſordiūq̄ʒ
Quibꝰ nos reprimat deꝰ in ſecula ſeculoꝝ Amen

¶ Finis Secunde partis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Lene lamberg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 56